

Knut Tromsnes

Talentutvikling i langrenn

En casestudie av utviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb og Heimdal Videregående skole

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Veileder: Ingar Mehus

Mai 2021

Knut Tromsnes

Talentutvikling i langrenn

En casestudie av utviklingsmiljøet i Strindheim
skiklubb og Heimdal Videregående skole

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Veileder: Ingar Mehus
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I denne mastergradsoppgaven vil jeg redegjøre for talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb, med en holistisk og økologisk tilnærming. Jeg vil ta for meg utviklingsmiljøet både på mikro- og makronivå, for å beskrive kompleksiteten ved talentutvikling (Henriksen, 2010). Forskningsfeltet rundt langrenn bærer preg av mye fysiologisk forskning, og lite om hvordan drive kunnskapsbasert og suksessfull talentutvikling av unge talentfulle langrennsløpere. Oppgaven søker derfor å gi en helhetlig fordypning i hvordan elementer og aktører i utøverens utviklingsmiljø kan bidra og samarbeide for at unge langrennsutøvere kan utvikle og utnytte sitt potensiale.

Denne studien viser hvordan Strindheim skiklubb danner gode relasjoner mellom sine utøvere, i et inkluderende og mangfoldig aktivitetstilbud i ung alder, ved hjelp av ivrige foreldre. Videre avdekker studien et essensielt og godt samarbeid med Heimdal Videregående skole (Heimdal VGS), som gir juniorutøvere gode muligheter for utvikling i et stort og ressurssterkt miljø. Heimdal VGS har gode og kompetente trenere som utvikler selvstendig og gode utøvere både i og utenfor langrennssporet. Med en solid klubb i ryggen og gode fasiliteter har utøverne gode forutsetninger for å oppnå utvikling i et stort og likesinnet miljø på Heimdal VGS. Både klubben og Heimdal VGS har en langsiktig tilnærming til talentutvikling.

Utad fremstår Strindheim skiklubb som en solid og veletablert skiklubb, som er gode både i bredden og toppen av norsk langrennssport. Til tross for dette har klubben en noe manglende rød tråd og organisatorisk strategi for klubbens utøvergrupper. Dette virker likevel ikke å være kritisk for utøvernes utvikling, en av grunnene til det er samarbeidet med Heimdal VGS. Studien avdekker en svak relasjon mellom junior- og seniorutøverne i klubben, dette står til kontrast fra tidligere studier av utviklingsmiljø i individuelle idretter (Henriksen, 2010). Klubben viser likevel at de ønsker å satse på sine utøvere gjennom deres fremoverlente seniorsatsing; team Strindheim. Her har klubben skapt et profesjonalisert og godt felleskap for klubbens seniorutøvere som ønsker å satse på langrenn, som også gir juniorutøverne en trygghet om at de i fremtiden kan satse videre. Klubben er kjent med utfordringene rundt den manglende røde tråden, og jobber med å utvikle en tydeligere strategi og utviklingsmodell for klubben. Tanken om en ny strategiplan og utviklingsmodell i klubben er god, og et spennende utgangspunkt for videre studier. Det vil potensielt kunne tilføre enda mer kunnskap om hvordan en skal ivareta og utvikle enda flere langrennsutøvere.

Førord

Hvis noen, for 6 år siden hadde fortalt en rådvill 19-åring at han i dag skulle stå her med en ferdig mastergradsoppgave i hånden, hadde jeg trolig ledd av vedkommende. Gjennom 5 år med høyskole- og universitetsutdanning har jeg fått muligheten til å utvikle meg selv og min kunnskap ved å studere min største interesse, idrett. Veien fra et tankekart over ideer til et ferdig produkt har vært lang og utfordrende, men samtidig veldig lærerik. Covid-19 og pandemiens restriksjoner har preget både hverdagen og prosjektet, det har bydd på utfordringer samtidig som det har satt ting i perspektiv. Hjelp og støtte har vært trengende, og her fortjener flere en takk.

Først og fremst vil jeg takke Strindheim skiklubb for deres åpenhet ovenfor meg og mitt prosjekt. Takk til utøverne som har stilt opp med en åpen og positiv holdning. Videre må jeg takke trenere og lærere ved Heimdal Videregående skole, som har tatt seg tid til å svare på mine spørsmål i en hektisk hverdag, med strenge restriksjoner. Sammen har dere gitt meg den unike muligheten til å gjennomføre mitt prosjekt.

Jeg må også takke min kunnskapsrike og stødige veileder, Ingar Mehus. Takk for god og effektiv veiledning, med reflekterte tilbakemeldinger. Takk også for din interesse og tålmodighet ovenfor meg og mitt prosjekt.

Sist, men ikke minst vil jeg takke min familie og kjæreste, for støtte og motivasjon gjennom hele prosessen. En spesiell takk til min kjæreste, for korrekturlesing og uendelig støtte gjennom et spesielt og krevende år.

Knut Tromsnes

Trondheim, Mai 2021

Innholdsfortegnelse:

Sammendrag	1
Forord	2
1.0 Innledning	6
2.0 Casebeskrivelse	8
3.0 Teori	12
3.1 Et overordnet blikk på talentutvikling.....	12
3.2 Athletic Talent Development Environment (ATDE) modell.....	14
3.3 Environment Success Factors (ESF) model.....	17
3.4 Tidligere forskning med ATDE og ESF som teoretisk rammeverk.....	19
3.4.1 Trenerens betydning	19
3.4.2 Skolens betydning.....	21
3.4.3 Foreldres betydning	22
3.4.4 Venner og lagkamerater.....	23
3.5 Egenskaper ved et suksessfullt utviklingsmiljø	24
4.0 Metode.....	26
4.1 Vitenskapsteoretisk forankring	27
4.2 Studiens design	28
4.2.1 Casestudien.....	28
4.2.2 Intervjuet.....	30
4.2.3 Mitt ståsted og etiske overveielser.....	31
4.3 Min datainnsamling.....	33
4.3.1 Utvalg	33
4.3.2 Datagenerering og analyse.....	34
4.3.3 utfordringer knyttet til gjennomføring	37
5.0 Analyse.....	38
5.1 ATDE – Talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb	38
5.2 Mikronivået – det idrettslige domenet	40
5.2.1 Trenere.....	40
5.2.2 Skolen og treningsgruppa på Heimdal VGS.....	42
5.2.3 Venner og jevnaldrende i idretten.....	45
5.2.4 Foreldre.....	47
5.2.5 Strindheim skiklubb.....	50
5.2.6 Team Strindheim og seniorutøverne.....	53
5.3 Mikromiljøet – Ikke-idrettslige domenet	55
5.3.1 Ungdomskultur	55

5.3.2 Venner utenfor idretten.....	56
5.4 Makronivå - et større perspektiv	57
5.4.1 Sør-Trøndelag skikrets og andre klubber.....	57
5.4.2 Den nasjonale kulturen og Norges idrettskultur	59
5.5 ESF – En forklarende modell.....	61
5.5.1 Forutsetninger.....	62
5.5.2 Den daglige prosessen	66
5.5.3 Organisasjonskulturen	69
5.5.4 Individuell utvikling og resultater.....	73
6.0 En syntese av talentutviklingsmiljøet.....	76
7.0 Referanseliste	80
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	87
Vedlegg 2: Intervjuguide juniorutøver	89
Vedlegg 3: Intervjuguide trenere.....	91
Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD	94

Figur og tabelloversikt:

Figur 1: Tidsløpet til en utøver i Strindheim skiklubb	10
Figur 2: Gagne’s Differentiating Model of Giftedness and Talent (Gagné, 2015).....	13
Figur 3: Athletic Talent Development Environment (ATDE) (Henriksen, 2010, s. 39)	15
Figur 4 The Environment Success Factors (ESF) (Henriksen, 2010, s. 42)	17
Figur 5: Empirisk fremstilling av utviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb	39
Figur 6: Empirisk fremstilling av Heimdal VGS sine suksessfaktorer.....	61
Figur 7: Heimdal VGS sin utviklingstrapp.....	68
Tabell 1: Oversikt over toppidrett langrenn v/Heimdal VGS.....	10
Tabell 2: Uttakskriterier for spissa toppidrett.....	11
Tabell 3: Ulike paradigmer innen arbeid med talentutvikling (Henriksen, 2011, s. 38)	14
Tabell 4: Egenskaper i suksessfulle talentutviklingsmiljø (Henriksen, 2010, s. 157-158).....	25
Tabell 5: Studiets utvalg.....	33
Tabell 6: Kriterier for deltagelse i prosjektet	34
Tabell 7: Treningsopplegg ved Heimdal VGS	66
Tabell 8: Beskrivelse av Strindheim skiklubb og Heimdal VGS sin grad av suksessfull talentutvikling	77

1.0 Innledning

Ivar Formo banet på 1970-tallet vei for den fremtidige toppidretten i langrenn, ved å kombinere høyskoleutdanning og fulltidssatsing på elitenivå i langrenn (Gotaas, 2010, s. 384). Toppidretten har siden den gang vokst enormt både økonomisk og i utbredelse, og er i dag levebrødet til tusenvis av mennesker. Den økonomiske anerkjennelsen ved å lykkes i idrett er med å utfordre både idrettsnasjoner og idrettslag i utviklingen av de beste utøverne som kan representere nasjonen eller laget. Fokuset på talentutvikling har derfor fått en betydelig rolle de siste tiårene i idrettsklubbene, men også akademisk blant forskere (Abbott, Collins, Martindale & Sowerby, 2002; Henriksen, Stambulova & Roessler, 2011). Det finnes mange veier til Rom, på lik linje som det finnes mange veier til å utvikle et talent. Det gjør talentutvikling til et komplekst fenomen, hvor det er vanskelig å finne en universell fremgangsmåte som fungerer for alle. Selv om forskning innen talentutvikling kan spores helt tilbake til 1970-tallet, er det fremdeles like vanskelig å forutsi hvem som blir best. Det er derimot enighet om at begrepet talentutvikling består av flere dimensjoner og bygges opp av ulike faktorer (Helsen, Starkes & Van Winckel, 2000; Henriksen, 2010; Tranckle & Cushion, 2006). Det er kanskje nettopp derfor talentutvikling er et så spennende fagfelt.

Norske langrennsløpere har det siste tiåret dominert sporten. Det gjenspeiles i statistikken over vinnere av verdenscupen sammenlagt i langrenn. Hele 8 av de siste 10 årene har en nordmann eller -kvinne stått øverst på pallen etter endt sesong (Bryhn, 2020). Norge er også blant nasjonene som har flest skiløpere med i verdenscupen. Norske langrennsutøvere er med det gode representanter for Norges skiforbundet sin visjon om *mange, gode og glade skiløpere* (Norges skiforbund, 2016, s. 7). Det er liten tvil om at det ligger tusenvis av treningstimer bak denne medaljestatistikken. Suksessen blant nordmenn i langrennssporet er også en sterk indikasjon på at norske langrennsklubber gjør en god jobb i å utvikle talenter til å bli gode eliteutøvere. Det er udiskutabelt at treningen som legges ned av utøverne er en betydelig faktor i suksessen, men i hvor stor grad bidrar miljøet rundt utøveren inn på sluttresultatet? Og hvilke faktorer i et utviklingsmiljø er mest gjenkjennbare med suksessfull talentutvikling?

I skrivende stund pågår en svært interessant og aktuell debatt i det norske langrennsmiljøet (Bajoghli, 2021). Hvorfor er det slik at de beste juniorutøverne i landet i dag kommer fra Østlandet og Oslo regionen, mens det for et tiår siden var Trøndelag som ble omtalt som «verdens beste skinasjon»? (Aalberg & Sæther, 2013). En rekke profilerte personer innen langrennsmiljøet har uttalt seg om hvorfor, og utviklingsmiljøet rundt utøvere i junioralder er ett av punktene som står sentralt. Flere har uttalt at Trøndelag har «sovet i timen» når det gjelder

samhandling på tvers av klubber og det å skape gode talentutviklingsmiljø. Andre mener at det alltid vil være naturlige bølgedaler i antallet som deltar i idretten, og at denne «krisen» burde nedskaleres. For å få bedre innsikt i eventuelle problemer og utfordringer i Trøndelag sine langrennsmiljø, samt å skape bedre forutsetninger for nettopp dette, er en kartlegging og utforskning av ulike langrennsmiljø hensiktsmessig

Oppgavens hovedformål vil være å tilføre forskningsfeltet ny kunnskap og innsikt i hvordan talentutvikling drives i langrennssporten. I oppgaven vil min egen tilnærming til talent være sentral, den vil ta utgangspunkt i en holistisk og økologisk tilnærming. Henriksen (2010) sin definisjon av talent gjenspeiler også min tilnærming til talent. *Talent er et sett av egenskaper, kompetanser og ferdigheter som er utviklet basert på medfødt potensiale og mangeårig trening, konkurranser og interaksjon med et miljø.* Denne definisjonen impliserer også at utviklingen av et talent kan bli sett på som, *en prosess for å omforme det medfødte potensialet til en utøver over i kvaliteter, evner, ferdigheter og prestasjon som kreves i idretten, over mange år med trening og konkurranse og gjennom interaksjon med både det idrettslige og ikke-idrettslige miljøet* (Henriksen, 2010, s. 27)

Denne definisjonen belyser den store kompleksiteten av et talent og dets utvikling. For en bedre og dypere forståelse av hvordan denne utviklingen foregår hos en talentfull langrennsutøver vil jeg i oppgaven undersøke hvordan talentutviklingen i Strindheim skiklubb foregår.

I tråd med oppgavens innledning og tematikk vil denne studien forsøke å besvare følgende problemstilling:

Hva kjennetegner talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb og Heimdal Videregående skole, og i hvilken grad kan det betraktes som suksessfullt?

2.0 Casebeskrivelse

I mitt prosjekt har jeg utført en casestudie av talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb og Heimdal Videregående skole (heretter Heimdal VGS). Tidlig i datainnsamlingen ble jeg kjent med at Strindheim skiklubb sine juniorutøvere har mesteparten av sin idrettslige aktivitet gjennom Heimdal Videregående skole. Det falt derfor naturlig å inkludere Heimdal VGS i casestudien. Studien omhandler i hovedsak juniorutøverne som representerer Strindheim skiklubb, som i det daglige er en del av utviklingsmiljøet ved toppidrett langrenn på Heimdal VGS. Jeg vil først presentere Strindheim og klubbens struktur, deretter Heimdal VGS og deres miljø.

Strindheim skiklubb er en ledende langrennsklubb med skiløpere helt oppe i norgestoppen, og med stor breddeaktivitet. Skiklubben er en del av Strindheim idrettslag, som er sterkt representert i både friidrett, fotball og håndball i tillegg til i langrennssporet. Klubben ble sesongen 2019/2020 nummer 6 på kvinnesiden og nummer 11 på herresiden i NM-stafetten. Norge som langrennsnasjon har kanskje verdens beste skiløpere og, plasseringer så høyt oppe i norgestoppen står det stor respekt av. Historisk sett har klubben 9 NM-gull i stafett, samt en rekk medaljer individuelt. Internasjonalt har flere skiløpere fra Strindheim skiklubb tatt medaljer i både de olympiske leker og verdensmesterskapet i langrenn. Kjente navn som Berit Aunli, Øyvind Skaanes og størst av dem alle Petter Northug jr., har representert klubben i internasjonale mesterskap.

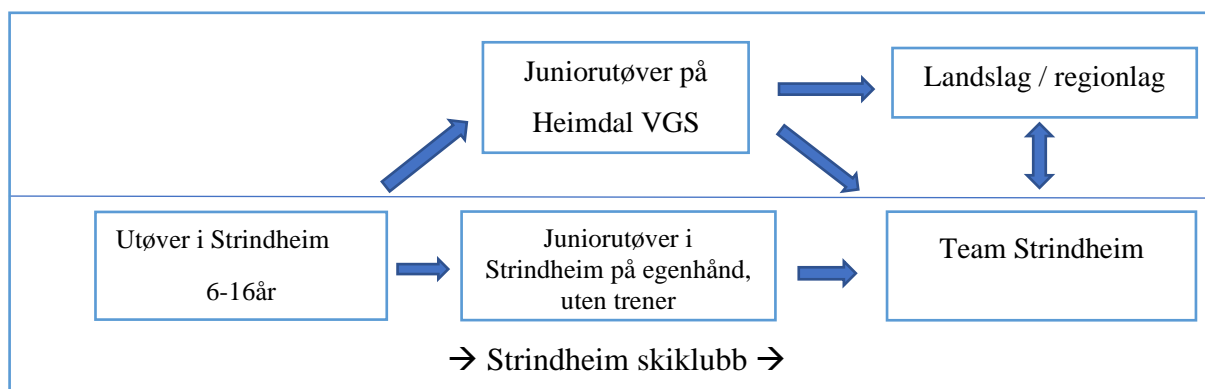
Strindheim skiklubb har et bredt aktivitetstilbud, og har ukentlige treninger med aldersgrupper fra 6-års alder og opp til seniornivå. Per 1.juni 2020 hadde klubben 219 aktive medlemmer (Strindheim skiklubb, 2020). Klubben har en visjon om *flest mulig – lengst mulig*, og satser på stor rekruttering og et godt miljø. Strindheim skiklubb sogner i hovedsak til østsida av Trondheim og klubben har sitt utgangspunkt for barmarkstreninger på Lohove og Strindamarka i Trondheim. På vinterstid er det Granåsen skiarena som ligger på andre sida av byen, som er klubbens primære samlingsplass for skiaktivitet. Granåsen skiarena er også arena for en del av klubbens rulleskitreninger, og gir gode muligheter for bred aktivitet.

Strindheim skiklubb blir i all hovedsak driftet gjennom dugnad og frivillighet fra foreldre i klubben. Klubben har ingen ansatte i administrasjon eller støtteapparat, utenom en ansatt trener for klubbens seniorsatsing, team Strindheim. Klubbens styre er sammensatt av foreldre som har deltagende utøvere i ulike aldersgrupper. På samme måte er også foreldre involvert som trenere for de ulike aldersgruppene. Trenernes erfaringer og trenerutdanning varierer. Ut ifra klubbens årsmelding virker alle gruppene å være tilstrekkelig dekket på trenersiden (Strindheim skiklubb,

2020). Klubben er opptatt av å gi et godt trenertilbud og foreldre får tilbud om trenerkurs arrangert gjennom skikretsen.

Team Strindheim er klubbens seniorsatsing. Dette er et lag for de som konkurrerer på seniornivå, og som ikke har tilbud om landslag eller noen av skiforbundets regionlag. Som seniorutøver i langrenn står en fort alene om å gjøre jobben, men gjennom team Strindheim har klubben startet et profesjonalisert team som kan hjelpe hverandre til utvikling. Team Strindheim er et unikt tilbud i Trøndelag, da det er få klubber som tilbyr en seniorsatsing som denne. Laget bidrar med et smørerteam på nasjonale renn og har en ansatt trener som gir utøvere oppfølging. Team Strindheim hadde i 2020 sesongen 17 skiløpere, hvor flere deltok internasjonalt. For 2021 sesongen har laget åpent opp ytterligere, og løpere fra andre klubber i Trondheim har også fått mulighet til å delta på tilbudet. Dette resulterer i en svært ressurssterk gruppe med stor kompetanse, som igjen gir gode muligheter for idrettslig utvikling.

Jeg har i mitt prosjekt valgt å se nærmere på juniorutøverne som representerer Strindheim skiklubb, og utviklingsmiljøet de er en del av. Per juni 2020 hadde klubben 17 juniorutøvere, hvorav 13 av dem gikk på Heimdal VGS. 2021 sesongen har gruppa økt i størrelse, med god rekruttering fra aldersgruppen under. Per dags dato har ikke Strindheim skiklubb noen organiserte treninger for juniorutøvere i klubben. Siden majoriteten av utøverne går på Heimdal VGS har klubben besluttet å ikke ha noen treninger og dermed er det heller ingen trener for juniorutøverne. Klubben sier grunnen til dette i hovedsak er at utøverne får tilstrekkelig med oppfølging og trening på Heimdal, en løsning som ser ut til å fungere greit for alle parter. Det er likevel noen utfordringer ved løsningen, som vil bli diskutert nærmere i analysekapittelet. Utviklingsmiljøet til juniorutøverne er derfor på Heimdal VGS, hvor deres daglige trening og oppfølging foregår. Strindheim skiklubb og Heimdal VGS har ingen offisiell avtale om samarbeidet, men med Heimdal VGS sin sterke posisjon i Trondheims langrennsmiljø faller det naturlig at de som ønsker å satse på langrenn begynner videregående skolegang der. Strindheims rolle ovenfor juniorutøverne er likevel av betydning, og sentral i utøvernes muligheter for utvikling og deltagelse i konkurranser.

Figur 1: Tidsløpet til en utøver i Strindheim skiklubb.

Heimdal VGS er en videregående skole i offentlig sektor, og tilbyr videregående opplæring innen både yrkes- og studieforbereidende fag. Skolen samarbeider med Trøndelag idrettskrets og Olympiatoppen om å gi elevene et godt tilbud innen både skole og idrettssatsing. Skolen tilbyr idrettsfag med toppidrett innen åtte ulike idretter. Dette danner grunnlag for en svært ressurssterk og kompetanserik trenerstab og utøvergruppe. Siden skolen er offentlig er også skolen gratis for elevene, i motsetning til f.eks. Norges Toppidrettsgymnas (NTG). Skolen har ingen idrettsspesifikke inntakskrav, men har som utgangspunkt at utøveren må konkurrere på et nasjonalt eller internasjonalt nivå, for å sikre kvalitet og motiverte utøvere.

På Heimdal VGS har de valgt å strekke utdanningsløpet for idrettsfag over fire år. Dette er ganske unikt og gir elevene mulighet til mer og klokere trening, samtidig som at de får muligheten til å ta en studiekompetanse med realfag om ønskelig. Gruppen som går toppidrett med langrenn ligger stabilt på 60-70 utøvere hvert år, noe som danner grunnlag for et godt utviklingsmiljø. For at disse utøverne skal få best mulig oppfølging har skolen et trenersteam bestående av 6 trenere, hvor hver og en av dem har ansvar for oppfølging av et gitt antall utøvere. Flere av trenerne har også undervisningsstillinger i andre fag ved skolen. Dette gir utøverne en tett oppfølging og en trygghet i å ha en fast trener å forholde seg til. Selv om gruppa på 65 utøvere er fire ulike årskull, etterstreber de alltid å trene på samme sted, noe som skaper et godt felleskap i gruppa.

Tabell 1: Oversikt over toppidrett langrenn v/Heimdal VGS.

Utøvere	60-70 utøvere
Alder	15-19 år
Spissa toppidrett	16 utøvere (9 gutter, 7 jenter)
Antall trenere	6 trenere

For å gi alle utøverne et godt tilpasset tilbud som gir utvikling har skolen etablert et eget tilbud de kaller "spissa toppidrett" (heretter spissa). Spissa er et samarbeidsprosjekt mellom skolen, Olympiatoppen Midt-Norge, fylkeskommunen og skikretsen. Spissa toppidrett skal hvert år bestå av ca. 8 gutter og 8 jenter, for denne sesongen har gruppa bestått av 9 gutter og 7 jenter. Utøverne som blir tatt ut til spissa får tilbud om tettere oppfølging av trener, flere treningsøkter i skoletiden og noen egne samlinger gjennom treningsåret. I uttaket på spissa toppidrett vektlegges følgende:

Tabell 2: Uttakskriterier for spissa toppidrett.

-
- Treningsbakgrunn og tidligere resultater
  - Fysiske egenskaper
  - Motivasjon, treningsvilje og vinnervilje
  - Personlige egenskaper; evne til samspill og å glede seg over egen og andres framgang
  - Mentale egenskaper; trygg, evne til å prioritere, tålmodig; vilje til å planlegge og fokusere fram i tid
-

Som det vises av tabell 2 er det et variert utvalg av kriterier som vektlegges. Uttaket baseres like mye på personlige egenskaper og hvordan utøveren fungerer i samhandling med miljøet, som resultatene i skisporet. Dette vitner om at skolen har en holistisk tilnærming, som tar hensyn talentutviklingens kompleksitet.

3.0 Teori

Dette kapittelet tar for seg teorien som ligger til grunn for oppgavens analyse og diskusjon. Først vil talentutvikling som konsept bli beskrevet, videre vil kapittelet beskrive Henriksen (2010) sine to teorier *Athletic Talent Development Environment* (heretter ATDE), og *Environment Success Factors* (heretter ESF), deretter beskrives hvordan de blir sentrale i verktøy i analysen. Videre vil miljøfaktorer som står sentralt i talentutvikling bli presentert gjennom tidligere forskning. Til slutt i kapittelet vil det bli gjort rede ulike egenskaper ved et suksessfullt talentutviklingsmiljø.

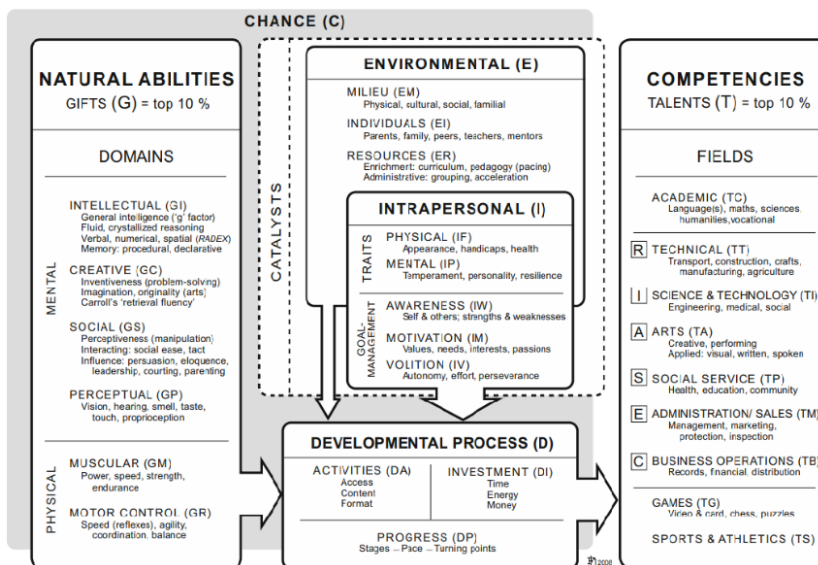
Forskningsfeltet for talentutvikling og talentutviklingsmiljø er relativt utbredt og en finner forskning langt tilbake i tid (Tranckle & Cushion, 2006). Sammenlignet med fotball hvor majoriteten av dagens forskning er utført, er langrenn en relativt liten idrett internasjonalt, som også gjenspeiles på forskningsfeltet. Det finnes likevel noe forskning gjort på talentutvikling i langrenn, men lite gjennomført med en holistisk og økologisk tilnærming til talentutviklingsmiljø. Dette gjør mitt prosjekt både unikt og spennende.

3.1 Et overordnet blikk på talentutvikling

De aller fleste har et forhold til ordet talent, men om en skal formulere en entydig og klar definisjon opplever en kanskje at det blir vanskeligere. Talentutvikling sin store kompleksitet blir gang på gang påpekt gjennom ulike studier (Abbott et al., 2002; Henriksen, 2010; Larsen, Alfermann, Henriksen & Christensen, 2013). Tross mange års forskning med ulike tilnærminger for å forstå fenomenet talentutvikling, er kompleksiteten og problematikken med å generalisere en enkelt modell noe forskerne enes om (Csikszentmihalyi, Rathunde, Whalen & Wong, 1993; Martindale, Collins & Daubney, 2005; Tranckle & Cushion, 2006). En oppdeling av begrepet talent blir derfor sett på som både nødvendig og hensiktsmessig, for en dypere forståelse. Tradisjonelt sett beskriver Gagné (1985) to måter å forstå et talent, enten er det et medfødt potensial, eller et sluttprodukt som er resultatet av en utviklingsprosess og hard trening. Disse to tilnærmingene til talent kan sees i sammenheng med den originale «nature vs nurture» debatten, som tar for seg om det er gener eller miljø som er årsaken til store prestasjoner (Tranckle & Cushion, 2006). Csikszentmihalyi et al. (1993) argumenterer for at talentet har en sosial dimensjon, og at talentet er sosialt konstruert. Csikszentmihalyi mener en utviklingsprosess aldri vil befinne seg i et vakuum, miljøfaktorer kan derfor ikke utelates, noe Tranckle og Cushion (2006) anser som vesentlig i en idrettslig kontekst.

For å demonstrere kompleksiteten ved talent, og problematikken ved å bruke ordet talent om både det medfødte potensial (giftedness) og sluttproduktet, lagde Gagné (2000) sin «Differentiating Model of Giftedness and Talent» (DMGT) modell.

Figur 2: Gagné's Differentiating Model of Giftedness and Talent (Gagné, 2015).

Modellen over viser en justert og mer utfyll versjon fra 2015, sammenlignet med Gagnes originale modell fra 2000. Gagnes formål med modellen er å vise en differensiering mellom det medfødte potensialet (giftedness) og et talent. Gagne beskriver et talent som et sluttprodukt og et resultat av at det medfødte potensialet har blitt påvirket og utviklet av både personlige trekk og miljøet rundt. Wellisch (2016) kritiserer Gagne sin DMGT modell, da den hovedsakelig er basert på atferdsmessig og biologisk forskning i tillegg til at appellerer mest til de som faktisk klarer å utnytte sitt medfødte potensiale. Den utelater de begavede personene som ikke får utnyttet sitt potensiale på grunn av virkelige miljøfaktor, som sosioemosjonelle problemer, eksempelvis mangel på signifikante foreldre i tidlig alder. Wellisch og Brown (2012) argumenterer for at dette er problematisk blant annet i talentutviklingsprogram, hvor begavede barn ikke blir tatt opp på grunn av at de underpresterer i en tidlig alder. Gagné (2011) sier seg enig i kritikken og at det ikke er tatt høyde for den problemstillingen i DMGT modellen. Noe som igjen underbygger problematikken om å generalisere en slik modell.

For å forklare talent, deler Henriksen (2011) begrepet inn i 3 ulike grupper. I hans bok om utviklingsmiljø i verdensklasse (Henriksen, 2011) forklarer han grupperingene slik: (1) talent som en medfødt gode, (2) talent som et resultat av trening, før siste gruppe er (3) talent som et resultat av miljø. Der den første gruppen representerer noe statisk, fremstår de to siste gruppene som noe dynamisk og noe som kan påvirkes, enten av talentet selv eller faktorer rundt. En kan

også se sammenheng opp mot Gagné (2000) sin DMGT modell (Figur 2). Henriksens første gruppe gjenspeiler Gagnes «giftedness», mens de to siste gruppene til Henriksen, blir presentert som en del av utviklingsprosessen i Gagnes DMGT- modell.

Tabell 3: Ulike paradigmer innen arbeid med talentutvikling (Henriksen, 2011, s. 38).

	Talent som en medfødt gode	Talent som et resultat av trening	Talent som et resultat av miljø
Paradigme:	<i>Det biologiske paradigmet</i>	<i>Det psykologiske paradigmet</i>	<i>Det økologiske paradigmet</i>
Utfordring:	Kunsten er å finne den rette utøveren	Kunsten er å dosere og legge til rette for optimal trening	Kunsten er å skape gode talentutviklingsmiljø
Fokus:	Fokus på medfødt potensial	Fokus på treningsmengde og innhold i treningen	Fokus på utøverens mange relasjoner i og utenfor idretten
Indikator:	Selvopplyllende profeti	Ungdomsresultater som indikator for god talentutvikling	Produksjon av voksne eliteutøver som indikator på god talentutvikling

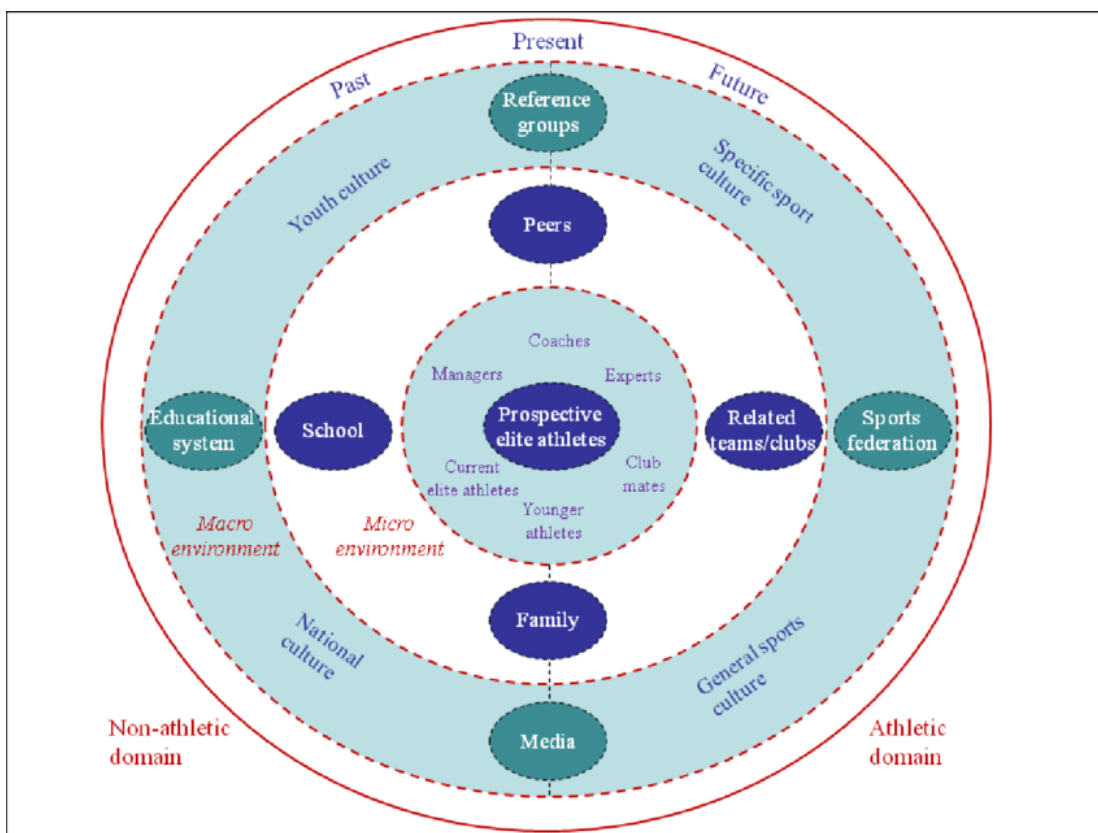
Henriksen (2011) sin tabell viser en skjematisk oversikt over begrepet talent, på en rasjonalisert måte. I likhet med Henriksen sin ATDE modell som blir forklart under, så er det ikke faste linjer mellom kategoriene i tabellen. Noe som betyr at en referanse i praksis vil strekke seg over flere kategorier eller paradigmer. Av de tre kategoriene til Henriksen, vil det i denne studien i hovedsak dreie seg om «Talent som et resultat av miljø», noe som også er sentralt i majoriteten av Henriksen sin forskning. Det er ikke dermed sagt at det biologiske eller psykologiske paradigmet ikke vil bli diskutert i oppgaven, for disse spiller også inn på utøverens utvikling. Miljøet vil være hovedfokus, men i en helhetlig tilnærming.

3.2 Athletic Talent Development Environment (ATDE) modell

I jakten på suksessoppskriften for å utvikle talentfulle idrettsutøvere, beskriver Henriksen, Stambulova og Roessler (2010a) et fagfelt med fokus på enkeltindividet og dets egenskaper. Talentidentifisering og kartlegging av mengden trening som trengs for å nå toppen tegner et bilde av eksisterende forskningen på feltet (Côté, Baker & Abernethy, 2007; Ericsson, Krampe & Tesch-Römer, 1993; Henriksen et al., 2010a). Med utgangspunkt i tre ulike idretter og talentutviklingsmiljø fra Skandinavia, ble to modeller utviklet for å dekke nye deler av forskningsfeltet. Dette skulle gjøres ved å ta for seg både individ og miljøfokus i talentutvikling innen seiling, kajakk og friidrett. ATDE-modellen er et hjelpemiddel for å beskrive utviklingsmiljøet og dets aktører, modellen skisserer predefinerte parametere som Henriksen

har trukket ut fra sine tre empiriske casestudier. Mens den andre modellen, ESF, har til oppgave å danne en strukturert modellering av faktorene som har betydning for om miljøet oppnår suksess eller mindre grad av suksess i utviklingen av eliteutøvere (Henriksen, 2010).

Henriksen definerer talentets utviklingsmiljø og ATDE som; *et system over utøverens interaksjoner på et mikronivå både på innsiden og utsiden av idretten, og hvordan disse interaksjonene påvirkes av makronivået* (Henriksen, 2010, s. 29). Målet for et utviklingsmiljø er å forberede de unge utøvere på å best mulig takle overgangen fra junior til seniornivå, samtidig som de skaper utvikling hos den enkelte. På denne måten vil det også dyrkes frem flest og best mulig eliteutøvere i idretten (Henriksen, 2010).

Figur 3: Athletic Talent Development Environment (ATDE) (Henriksen, 2010, s. 39).

I sentrum av modellen står unge og håpefulle talenter, omringet av sine nærmeste både i og utenfor idretten. Trenere, ledere, yngre og eldre utøvere, i hovedsak de som har daglig interaksjon med utøveren, er en del av dette mikronivået (Henriksen et al., 2010a). Aktørene som står utøveren nærmest og som ble beskrevet over, blir igjen en del av et større mikronivå, som inkluderer de nærmeste kretsene som utøveren sosialiseres i (Henriksen et al., 2010a; Ruud, 2019). Dette nivået gjenspeiler ofte viktige aktører for utøveren, aktører som utøveren er avhengig av for en optimalisert hverdag, men som ikke alltid er en del av det daglige

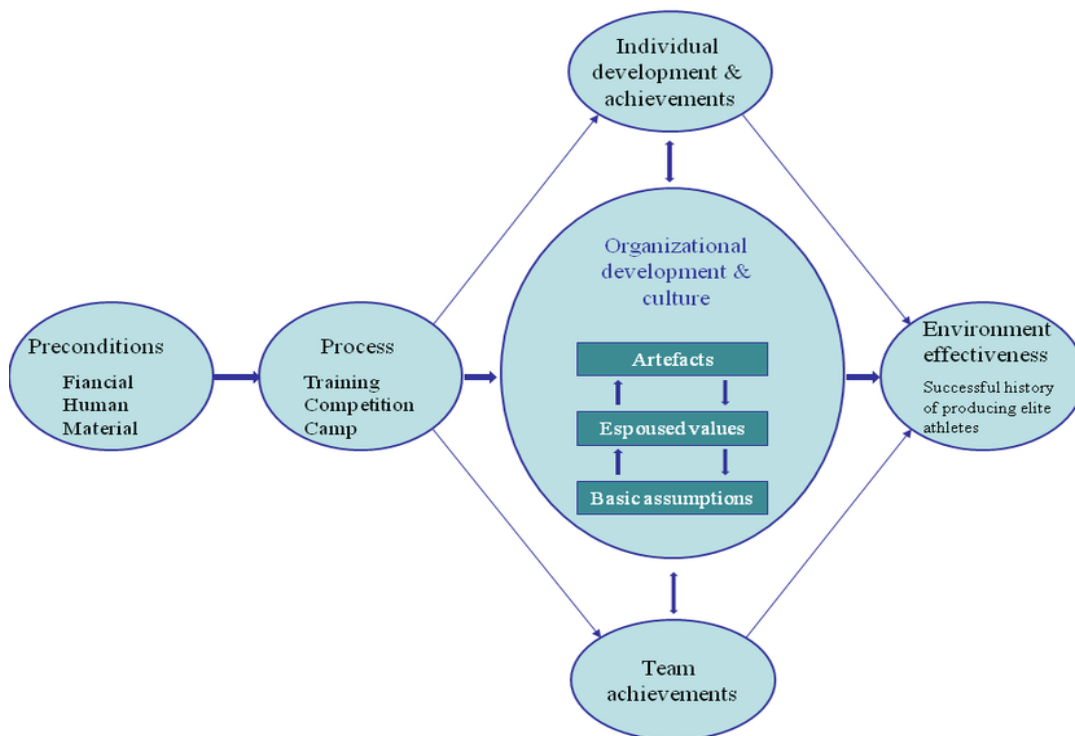
treningsarbeidet. Utenfor mikronivået i modellen beskrives et makronivå bestående av ulike miljøfaktorer som ikke nødvendigvis interagerer eller påvirker utøveren i det daglige, men som likevel spiller en rolle for utøverens utviklingsmuligheter. Aktørene og elementene i makromiljøet har gjerne en overordnet organiseringsrolle ovenfor elementer på mikronivå. Makronivåets komponenter gir aktørene på mikronivået bedre forutsetninger for å hjelpe utøveren. Henriksen (2010) peker da f.eks. på utdanningssystem, idrettskultur, ungdomskultur, media eller idrettsforbund som utøveren inkluderes i.

Henriksen (2010) argumenterer for denne modellen som holistisk i tre ulike retninger. For det første inkluderer den både sportslige og ikke-sportslige domener, for det andre inkluderer den både et mikro- og makronivå, og til slutt så tar den for seg utviklingen av miljøet både i fortid, nåtid og fremtiden. Gjennom modellens stiplede og ikke heltrukkede linjer, illustrerer modellen at aktørene i de ulike nivåene kan inkluderes og tilhøre andre nivåer og domener, avhengig av miljøets sammensetning. Mens noen av aktørene tilhører kun et av nivåene eller domenene kan f.eks. en utøver ha sin mor eller far som trener i idretten. Det vil da være naturlig at familien får en rolle nærmere sentrum av modellen. Familie vil på denne måten tilhøre både det sportslige og det ikke- sportslige domenet.

Henriksen et al. (2010a) sin modell kritiseres av Gerdin, Fahlström, Glemne og Linnér (2020), for at det kan være vanskelig å trekke ut hvilke faktorer som er viktigst, hvem som påvirker hva, og hva som faktisk har innflytelse på utøverens utvikling. Kritikken fra Gerdin et al. (2020) kan forstås, samtidig er det som Henriksen (2010) nevner i sine tidligere studier at hvert utviklingsmiljø er unikt og alle aktører i miljøet påvirkes ulikt. Noe som gjør det vanskelig å generalisere en utviklingsmodell. I hovedsak på grunn av at det å forutse personlig utvikling er vanskelig, og det krever individuell tilrettelegging ut ifra kontekst (Abbott et al., 2002).

3.3 Environment Success Factors (ESF) model

Alene er ATDE modellen lite forklarende i forhold til suksess i et miljø, den er mest som et verktøy for å beskrive et utviklingsmiljø. Av den årsak ble ESF-modellen (figur 4) utviklet som et supplement som kunne forklare og beskrive hva som utgjorde graden av suksess i et talentutviklingsmiljø (Henriksen, 2010).

Figur 4: The Environment Success Factors (ESF) (Henriksen, 2010, s. 42).

Med mål om å beskrive utviklingsmiljøets effektivitet, inkluderes fire stadier i ESF-modellen. Utgangspunktet til modellen er utviklingsmiljøets nåværende forhold; miljøets *forutsetninger*. Med miljøets forutsetninger menes bla. økonomiske midler, trenere, støtteapparat, materiell og fasiliteter som er tilgjengelig for utøverne i miljøet. Selv om et miljø har gode forutsetninger med ressurssterke betingelser, kan ikke et miljøes forutsetninger alene bestemme miljøets suksess (Henriksen, 2010). Modellens andre stadiet beskrives som den daglige *prosessen*. Det er også her en variasjon fra miljø til miljø, men det grunnleggende innebærer daglige rutiner, som trening, konkurranser, treningsleirer etc. (Henriksen, 2010). Miljøets forutsetninger og den daglige prosessen påvirkes igjen av *organisasjonens kultur og dens utvikling*. Organisasjonskulturen er hele tiden til stede og påvirker miljøets forutsetninger og den daglige prosessen, det fører til to ulike utfall i utviklingsmiljøets i Henriksens modell: *individuell*

utvikling og prestasjoner eller *lagets utvikling og prestasjoner*. Individuell eller lagets utvikling og prestasjoner kommer i hovedsak som et produkt av prosessen og treningen som blir lagt ned. Men effektiviteten i miljøet påvirkes også i stor grad av *organisasjons utvikling og kultur*, noe som står sentralt i ESF-modellen (Henriksen, 2010). Her har Henriksen hentet inspirasjon fra Edgar Schein (1992) sin organisasjonsteori. I følge Schein står alle grupper ovenfor to ulike utfordringer. For det første må de overleve og samtidig vokse, ved å tilpasse seg et stadig endrende miljø. For det andre må de holde gruppen funksjonell gjennom intern integrasjon. Organisatorisk utvikling og kultur slik den er fremstilt i ESF modellen er da ment som tre løsninger og verdier som skal hjelpe gruppen til å løse de to utfordringene ovenfor. Organisasjonskulturen består av kulturelle *artefakter, normer og verdier* og *grunnleggende antagelser* i laget. Disse faktorene bidrar til tilhørighet og stabilitet i organisasjonen både for nye og eksisterende medlemmer (Henriksen, 2010; Schein, 1992). De kulturelle artefaktene er lagets kultur formidlet gjennom myter og historier som fortelles i miljøet, men det kan også være tradisjoner eller visuelle symbol og objekter som representerer laget. Artefaktene er enkle å se, men ofte vanskelig å forstå for utenforstående. Blant annet gjennom lagets klær eller logo ser vi artefakter. Verdier utad er sosiale prinsipper og normer som er kjent blant medlemmene og viser omverdenen lagets standarder og hvordan de opererer. Grunnleggende antagelser er som regel årsak til mange handlinger som blir gjort i miljøet. Disse antagelsene ligger under medlemmenes bevissthet, og må som regel oppdages av forskeren. De trenger sjeldent argumenteres for, ettersom det alltid har vært sånn stiller heller ikke medlemmer spørsmål ved dem. Det gjør at de grunnleggende antagelsene ofte blir tatt for gitt av miljøets medlemmer (Henriksen, 2010; Schein, 1992). Utviklingsmiljøets suksess i form av å produsere senior eliteutøvere, er da et resultat av samspillet mellom forutsetninger, den daglige prosessen, individuell utvikling og/eller lagets prestasjoner, hvor organisasjonenes kultur tjener en rolle med å integrere disse ulike elementene (Henriksen, 2010).

3.4 Tidligere forskning med ATDE og ESF som teoretisk rammeverk

Det vil i denne delen av kapittelet bli gjort rede for noen utvalgte faktorer. De er valgt ut med bakgrunn i deres store relevans for miljøet. Som det vises i den empiriske ATDE-modellen i kapittel 5.1, er det disse faktorene som utpeker seg som mest sentrale i utøverens hverdag. Trenerne, foreldre, skolen og venner i miljøet utpeker seg som essensielle i utøvernes utviklingsprosess, og er derfor utdypet i dette underkapittelet. Alle er en del av Henriksen sin ATDE-modell og vil bli presentert gjennom analysekapittelet, sammen med de andre faktorene som påvirker utøvernes utvikling. Ser en på lignende studier som er gjennomført tidligere finner en ofte en litt annen struktur på teorikapittelet, der det ikke er fokusert på utvalgte miljøfaktorer i teoridelen (Flatgård, 2018; Westermark, 2016; Aalberg, 2014). Disse studiene har alle studert utviklingsmiljø i fotball, som utspiller seg i helt andre rammer og har andre vilkår for utvikling enn hva langrenn har. Henriksen (2010) påpeker til stadighet at hvert enkelt miljø er unikt, og jeg mener derfor det er grunnlag for å strukturere teorikapittelet anderledes enn hva tidligere studier med en holistisk økologisk tilnærming har gjort.

Kompleksiteten i Henriksen sin modell er stor, noe som fører til at den inkluderer mange ulike faktorer og aktører. I et hav av forskning er oppgavens avgrensning viktig, forskningen som presenteres i de følgende underkapitlene vil derfor i stor grad være studier som har benyttet seg av Henriksen sin ATDE og ESF modell som teoretisk rammeverk, i undersøkelse av talentutviklingsmiljø. Annen litteratur er også benyttet i kapittelet. Alle utviklingsmiljø er ulike, det er derfor nødvendig å se til forskning uten ATDE og ESF som teoretisk rammeverk, for å beskrive noen av faktorene.

3.4.1 Trenerens betydning

Sentralt i utøvere sin hverdag står som regel en eller flere trenere. Trenerens rolle for utøverens utvikling er essensiell uavhengig av idrett (Martindale, Collins & Abraham, 2007; Stambulova, Alfermann, Statler & Côté, 2009), men i hvor stor grad treneren inkluderes varierer.

I de tre ulike casestudiene som inngår i Henriksen (2010) sin doktorgradsavhandling, som alle er individuelle idretter, ser vi ulike forhold mellom trener og utøveren. Henriksen, Stambulova og Roessler (2010b) beskriver treneren som essensiell i hver eneste økt for friidrettsutøverne. Både i organisering og gjennomføring uttrykkes et sterkt samhold mellom trener og utøver. Dette pekes på som en av hovedårsakene til miljøets suksess. Mens i Henriksen et al. (2010a, 2011) sine studier på seiling og kajakk, beskrives trenerens rolle mer som en organisatorisk rolle, hvor treneren i større grad kun legger til rette for at utøverne selv skal kommunisere seg imellom for å få gjennomført en god økt. Det er tenkelig at dette kan ha noe med inkluderingen

av eliteutøvere i talentenes treningshverdag. I seiling- og kajakkmiljøet trener eliteutøverne og de yngre talentene sammen, talentene kan på denne måten dra nytte av å ha eliteutøverne der som treningspartnere, øvingsbilder og ikke minst forbilder. Dette tillater kanskje treneren å tre inn i en litt annen rolle enn en friidrettstrener. I friidrettsmiljøet hvor de er oppdelt i grupper, og ikke har samme øvingsbildene gjennom eliteutøverne, må kanskje treneren være enda tettere på gruppen og instruere mer øvelser.

Uansett hvilken rolle treneren ikler seg i miljøet er kommunikasjonen og forholdet til utøveren vesentlig. I Henriksen, Larsen og Christensen (2014) sin studie på Seaside golf team, et mindre suksessfullt golfmiljø, skinner et mer overfladisk forhold mellom trener og utøvere gjennom. Av utøvere beskrives trenerne der som kompetente, men «kun trenere», noe som pekes på som en mulig årsak til den dårlige kommunikasjonen mellom aktørene i miljøet.

Uavhengig av om det er på profesjonelt eller amatørnivå, kvinner eller menn, så peker litteraturen på at et sterkt forhold mellom trener og utøver er mye av kjernen i et suksessfullt utviklingsmiljø i lagidrett (Flatgård, 2018; Larsen et al., 2013; Schneider, 2020; Westermarck, 2016; Aalberg & Sæther, 2016). Det er også her en forskjell i hvor stor grad treneren er involvert, men i en litt annen form. De ulike miljøene som studiene er gjennomført i varierer i størrelse og nivå, noe som også innebærer ulik størrelse på trenerteamet. I de litt mindre miljøene som er undersøkt f.eks. i Ranheim (Flatgård, 2018), ELS (Schneider, 2020) og det svenske kvinnelaget (Westermarck, 2016) ser en at trenerne er færre og må derfor påta seg flere roller både sportslig og utenom sportslig. Noe som igjen betyr mer tid med utøvere i ulike kontekster. I større miljø som Rosenborg BK (Aalberg & Sæther, 2016) og AGF fotball (Larsen et al., 2013) er det flere trenere involvert til ulike oppgaver. Dette gir treneren en mer profesjonalisert rolle som rendyrket fotballtrener sammenlignet med de mindre klubbene.

Funnene gjort i studiene peker ikke mot at dette preger graden av suksess i miljøet nevneverdig. Det understreker bare faktumet om at hvert miljø er unikt, og at individuelle tilpasninger er avgjørende for sterke og vellykkede forhold mellom aktørene.

Det er verdt å nevne at alle studiene som er gjennomført på lagidrett er tilknyttet fotball, at trenerens betydning er annerledes i andre idretter er tenkelig.

3.4.2 Skolens betydning

Store deler av ungdom sin hverdag utspiller seg innenfor skoleverkets rammer. Naturlig nok blir da skolen en del av utøveren sin totalbelastning i hverdagen, og vil i mange tilfeller påvirke utøverens utvikling, både positivt og negativt. I Henriksen (2010) sin holistiske modell er skolen presentert som en del av det ikke- sportslige domenet. Selv om skolen blir plassert utenfor det sportslige, spiller den likevel en stor rolle for utøverens sportslige prestasjon. Flere tidligere studier peker mot at samarbeid og en felles forståelse for skole og idrett i en helhetlig kontekst, som inkluderer kvalifiserte lærere og trenere er viktig for optimal utvikling hos utøveren (Csikszentmihalyi et al., 1993; Durand-Bush & Salmela, 2002; Martindale et al., 2005).

Wang kajakk (Henriksen et al., 2011), AGF- fotball (Larsen et al., 2013) og et svensk kvinnelag i toppserien (Westermarck, 2016), beskriver alle at deres samarbeid med skolen er avgjørende for utøvernes suksess og utvikling. Gjennom samarbeidet kan disse klubbene tilpasse hverdagen til utøverne bedre, ved å f.eks. gjennomføre treninger på morgenen i skoletiden, og heller ta igjen det tapte skolearbeidet med en time lenger skoledag. Dette har blant annet slått positivt ut på utøvernes restitusjon, treningsfokus og akademiskfokus. I Danmark har et annet utviklingsmiljø blitt studert; Seaside golf team (Henriksen et al., 2014). Her beskrives miljøet og samarbeidet mindre suksessfullt. Essensielt i et hvert samarbeid er kommunikasjon mellom partene, dette pekes på som hovedutfordringen hos Seaside golf team, hvor lærere og trenere knapt nok kjenner navnet på hverandre. Dette underbygger også det siste punktet i Henriksen (2010) sin oversikt, kjennetegn i suksessfulle miljø (tabell 4). I motsetning til de tre andre studiene hvor skolesamarbeidet er essensielt for utøvernes suksess, blir det her beskrevet mer som en barriere, som tar opp tid og krefter hos utøverne. Selv om det i skolens dokumenter skildres at skole og idrett skal vektles likt, og tilpasses hverandre, er idretten blitt satt i andre rekke. Det manglende samsvaret mellom teori og praksis i skole og idrett, gir trenerne følelsen av å bli tilsidesatt. Noe som igjen fører til lite engasjement til å drive utøverne frem, det er tenkelig at dette også kan være noe av årsaken til at treneren blir «bare en trener» ovenfor utøverne.

Blant fem andre studier gjennomført i fotball, med ATDE som teoretisk rammeverk ser en at Rosenborg BK (Aalberg & Sæther, 2016) skiller seg ut med et godt strukturert samarbeid med en lokal skole, som kan sammenlignes med de tre suksessfulle miljøene i forrige avsnitt (Henriksen et al., 2011; Larsen et al., 2013; Westermarck, 2016). At en av lagets trenere også har en stilling som koordinator ved skolen, gir spillerne en godt tilpasset hverdag både

akademisk og sportslig. At klubben har relativt gode finansielle ressurser, er et godt bidrag til denne velfungerende ordningen, gjennom f.eks. at klubben arrangerer egen skyss til utøverne mellom skolen og treningsfeltet (Aalberg & Sæther, 2016). Dette bidrar til god koordinering, og en stabil hverdag for utøverne.

49er seilerlaget (Henriksen et al., 2010a), Växjö friidrett (Henriksen et al., 2010b) og Ranheim IL (Flatgård, 2018), har alle relativt likt forhold til skolesamarbeidet. Det er dialog og en god kommunikasjon mellom klubb og skole, hvor de fleste av lærerne har forståelse for idrettsrelaterte fravær på skolen, men at det da er opp til eleven/utøveren selv og ta igjen det tapte skolearbeidet. Istedenfor at skole og idrett tilpasser seg hverandre, er det kanskje i hovedsak idretten som må ta jobben med å tilpasse seg skoleverket i disse miljøene. Dette beskrives blant annet av den ene treneren i Växjö friidrett; de prøver sitt beste å koordinere med skolene, hvis en utøver har fri en morgen og mulighet til å trene, gir de utøveren mulighet til å trene med andre treningsgrupper/klubber som har morgentrening (Henriksen et al., 2010b).

I et utviklingsmiljø innenfor amatør fotballen (Schneider, 2020) er skolesamarbeidet minimalt sammenlignet med de profesjonelle miljøene ovenfor. Første faktor er kanskje at det i amatør fotballen er færre treninger i løpet av en uke. Dette i seg selv minsker totalbelastningen og behovet for tilpassing. Et annet interessant punkt som kommer frem i Schneider sitt studie er at utøverne i amatør idretten blir i større grad stilt ansvarlig for å regulere deres hverdag, med skole og idretten de velger å bedrive. Klubben har hverken ressurser eller mulighet til å ansette egne koordinatører til samarbeidet mellom skole og idrett, slik de profesjonelle klubbene har.

For å kort oppsummere det som kommer frem av studiene, peker det mot at det er klart fordelaktig for et utviklingsmiljø og ha et samarbeid med skolen. Men for at et slik samarbeid skal være effektivt er kommunikasjon mellom aktørene essensielt, samt at begge partene tar ansvar for tilpassingen. Ellers vil samarbeidet virke mot sin hensikt og skape barrierer i utøvernes hverdag, slik det eksempelvis gjør i Seaside golf (Henriksen et al., 2014).

3.4.3 Foreldres betydning

Foreldres rolle for en utøvers idrettssatsing er essensiell. Det er ulike måter å se foreldres betydning på. Tidlig i livet er foreldre den aller viktigste faktoren for hva barna tilegner seg av læring og verdier. Hva barnet eksponeres for, hvilke holdninger barnet opparbeider seg, og hvordan barnet lærer seg å ta ansvar for seg selv, avhenger mye av foreldrene. Om foreldrene formidler gode verdier som lærer barnet og ta ansvar for seg selv, vil barnet ha gode forutsetninger for å oppnå gode resultater også senere i livet (Bloom, 1985).

Wolfenden og Holt (2005) deler foreldres rolle inn i 3 ulike kategorier, logistisk, emosjonell og informativ støtte. Behovet og intensiteten av de ulike kategoriene varierer ut ifra hvor utøveren er i Côté (1999) sin inndeling av idrettsdeltagelse, *sampling years*, *specializing years* og *Investments years*. Den logistiske støtten dreier seg i hovedsak om finansiell og tids investeringene som foreldrene gjør for at barna skal få delta i idrett. Her under kommer alt av utstyr, medlemskap, reising og alle omorganiseringer som må gjøres for å få treningshverdagen til å gå opp. Emosjonell støtte dreier seg om foreldres forsøk på å motivere, trøste, støtte, lytte, forsikre og oppmuntre deres barn, uavhengig av omstendighetene. Den informative støtten representerer taktiske, tekniske, psykiske og fysiske råd som foreldre gir barna, for at de best mulig skal kunne ta riktige valg for fremtiden (Hurtel & Lacassagne, 2011). Den logistiske støtten er et stadig økende behov i langrennssporten. Langrenn har de siste 15 årene blitt en svært profesjonalisert idrett, med stor kommersiell verdi (Hannemyr, 2018). Krav til godt og riktig utstyr blir stadig viktigere om en skal hevde seg blant de beste i idretten. Som en av bivirkningene fra økt kommersialisering er et høyere krav til økonomisk støtte fra foreldre, da langrennssporten er lite lønnsom med mindre en er blant de beste. For mange blir da økonomisk kapital hos foreldre en forutsetning for deltagelse og utvikling. Det viser også Hansen (2015) i sin studie, hvor omkring 60% oppgir at økonomiske kostnader kan være en begrensende faktor for utviklingen som skiløper.

Foreldres interesser og rolle har vist seg som viktig i sosialiseringen inn mot en idrett. I Rønbeck (2006) sin studie oppgir hele 90% av norske langrennsløpere at de har vært med familien på ski i barndommen, mens i Hansen (2015) oppgir nærmere 80% av de unge langrennsløperne det samme. Dette understreker foreldres store betydning, og at deres interesser er av betydning for hvilke idretter utøveren skaper interesse for.

3.4.4 Venner og lagkamerater

Et av menneskets grunnleggende behov er tilhørighet (Maslow, 1943). Spesielt i ungdomsårene er felleskap og tilhørighet et viktig element i deres hverdag. At utøvere har gode venner og lagkamerater innenfor idretten har vist seg som en motivasjonsfaktor for å bedrive idretten lenger (Carlson, 2011; Patrick, Ryan, Alfeld-Liro, Fredricks, Huda & Eccles, 1999). I barneårene tar familien mye av tiden, mens etter hvert som utøveren kommer opp i ungdomsårene vil jevnaldrende venner spille en større og større rolle. Et inkluderende idrettsmiljø hvor flere deler samme interesse danner et godt grunnlag for vennskap. Patrick et al. (1999) argumenterer for at idretten skaper sterkere vennskap sammenlignet med vennskap

utøveren har utenfor idretten. Rønbeck og Vikander (2011) finner også venner som en viktig sosialiseringfaktor blant de beste skiløperne.

Selv om venner innenfor idretten gjennom tidligere forskning fremstilles som de viktigste for utøverens motivasjon til å bedrive idretten, kan også vennskap utenfor idretten være gunstig. Henriksen et al. (2011) beskriver i sin studie av kajakkpadlerne på Wang toppidrettsgymnas, at utøverne der finner vennskap utenfor idretten som viktig for å slappe av og kunne koble mentalt av fra idretten. De forteller samtidig at vennskap utenfor idretten kan være krevende å opprettholde, da idretten som regel prioriteres i første rekke. Vennskap utenfor idretten kan derfor fremstilles som et toegget sverd, hvor utøvernes idrettssatsing kan komme i konflikt med sosialt samvær med venner (Patrick et al., 1999).

Venner innenfor idretten er også en viktig rekrutteringsfaktor for idretten. Et bredt mangfold i en treningsgruppe kan gi positive virkninger. Gruppen trenger både de som er på toppen, men også de som er i bunn av resultatlista. Alle tilfører viktige ressurser inn i miljøet. Gilberg og Breivik (1999) viser til at det sosiale rundt å drive idrett er viktigst for de som ikke blir gode i idretten. Venner og gode lagkamerater innenfor idretten er derfor viktig for å opprettholde gruppas mangfold.

3.5 Egenskaper ved et suksessfullt utviklingsmiljø

Unike utviklingsmiljø som mestrer å utvikle de beste idrettsutøvere dukker stadig opp, noen litt tilfeldig, mens andre har lange tradisjoner med talentutvikling og et rykte om en sterk filosofi og struktur i laget eller klubben. Et unikt langrennsmiljø i Meråker, strukturert utvikling av fotballtalenter i Århus, eller Ajax Amsterdam sitt fotballakademi i verdensklasse, er alle eksempler på kjente suksessfulle utviklingsmiljø, som har blitt studert (Larsen et al., 2013; Larsen, Louise, Pyrdol, Sæther & Henriksen, 2020; Aalberg & Sæther, 2013).

Gjentatte ganger gjennom Henriksen (2010) sin doktorgradsavhandling, bemerkes viktigheten av å forså hvert enkelt utviklingsmiljø som unikt. Til tross for dette, utviklet Henriksen en skjematisk oversikt over åtte kjennetegn eller egenskaper som kan relateres til suksessfulle utviklingsmiljø. Oversikten er basert på hans empiriske funn i sine studier i Skandinavia. Han påpeker at oversiktens validitet muligens er svakere i en kultur utenfor Skandinavia, men at oversikten likevel er relevant dersom den utdypes og spesifiseres til videre forskning. Henriksen argumenterer for at en slik oversikt er hensiktsmessig for videre forskning på utviklingsmiljø. Oversikten styrkes også av at tidligere forskning på positive utviklingsmiljø utenfor idretten, har flere likhetstrekk med Henriksen sin oversikt (Eccles & Gootman, 2002; Henriksen, 2010).

Tabell 4: Egenskaper i suksessfulle talentutviklingsmiljø (Henriksen, 2010, s. 157-158).

Egenskaper ved suksessfulle talentutviklingsmiljø	Beskrivelse	Motpoler
Treningsgrupper med støttende relasjoner	Et inkluderende treningsmiljø som gir støttende relasjoner og vennskap innad i gruppen, og god kommunikasjon uavhengig av prestasjonsnivå.	Individualiserte treningsprogram i ung alder, mye trening alene, lite samhold og kohesjon i gruppa, interne gruppe rivaler, god prestasjon et kriterium for inkludering.
Nære rollemodeller	Treningsmiljø som består av både fremtidige og nåværende eliteutøvere; hvor det er mulig å trene sammen, og eliteutøverne er villige til å dele deres kunnskap.	Et tydelig skille mellom juniorutøvere og eliteutøvere. Eliteutøverne ser på juniorutøvere som rivaler og deler lite erfaringer og kunnskap.
Støttende miljø til idrettssatsing	Mulighet til å satse på idretten. Skole, familie, venner og andre personer aksepterer at utøvere ønsker å satse på idretten.	Det ikke sportslige miljøet rundt utøveren viser lite forståelse for toppidrett og hva som kreves.
Støtte til utøverens psykososiale utvikling	Mulighet til å utvikle egenskaper og kompetanse som kan være nyttig utenfor idretten (eks. autonomi, ansvar og bevisstgjøring). Utøverne blir sett på som en helhetlig person.	Fokus kun på idrett og vinne til enhver pris. En kontrollerende trener med et prestasjonsorientert syn, som svekker personlig læring og utvikling.
Allsidighet i treningen	Mulighet til å drive med flere idretter i yngre alder, mye variasjon i den daglige treningen, og en variert treningsbakgrunn verdsettes.	Støtter tidlig spesialisering, fokus på kun på idretts spesifikke ferdigheter. Andre idretter blir sett på som rivaler og en potensiell trussel.
Fokus på langsiktig utvikling	Fokus på langsiktig utvikling hos utøveren istedenfor tidlig suksess. Treningsbelastning og mengde tilpasset ut ifra alder.	Fokus på kortsiktig suksess, hvor utøverne sees på som toppidrettsutøvere i ung alder. Tar ikke høyde for utøverens totalbelastning.
Sterk og sammenhengende organisasjonskultur	En klar sammenheng mellom artefakter, verdier, normer og grunnleggende antagelser i klubben. Kulturen gir stabilitet og støtter et lærende miljø	Fragmentert kultur hvor klubbens verdier ikke korresponderer med klubbens handlinger. Usikkerhet mellom trenere, utøvere og andre, en manglende felles visjon og filosofi.
Integrasjon og samordning av innsats	God koordinering og kommunikasjon mellom idretten, skolen, familien og andre sentrale aktører. Utøverne opplever et samhandlet miljø som bidrar til utvikling.	Mangel på kommunikasjon, interessekonflikter, og utøveren opplever mange aktører som daglig drar hen i ulike retninger.

I Henriksen sin fremstilling har han valgt å presentere kjennetegnene i lys av motpoler, som representerer en kontrast. Argumentasjonen for det er ganske enkelt for å eksemplifisere egenskapene, og for enklere å forstå hver enkelt av de suksessfulle kjennetegnene (Henriksen, 2010). Ser en overordnet på oversikten ser vi flere grunnleggende psykologiske behov som trekker paralleller tilbake til Maslow (1943) sin pyramide for grunnleggende behov hos mennesket. Tilhørighet, trygghet, selvstendighet, sikkerhet og annerkjennelse står sentralt. I tillegg påpeker Henriksen viktigheten av en sterk organisasjonskultur og gruppekohesjon, med koordinerte forhold til aktører og institusjoner rundt utøveren, som skaper en trygg og stabil hverdag for utøveren. Dette samtidig som et langsiktig og holistisk utviklingsfokus burde prioriteres fremfor et prestasjonsorientert miljø.

4.0 Metode

Da jeg i tidlig i 2020 begynte utformingen og tankevirksomheten rundt dette mastergradsprosjektet var verdenssamfunnet og det norske samfunnet et helt annet sted en hvor det er i dag. Med pandemienes utvikling og samfunnets strenge, men nødvendige restriksjoner måtte også den metodiske tilnærmingen til prosjektet justeres. Det å møte på uforutsette utfordringer, som tvinger forskeren inn på nye tanker og justeringer i prosjektet, er noe av det Tjora (2017) trekker frem som spennende med den kvalitative forskningsmetoden.

Som en kvalitativ forsker har man som oppgave å prøve å forstå deltagerens perspektiv og syn. I lys av forskerens teoretiske ståsted, er formålet å fange menneskets hverdagshandlinger i sin naturlige kontekst (Postholm, 2005). I kvalitativ forskningspraksis innebærer det et nært samarbeid mellom forskeren og deltagerne i prosjektet (Guba & Lincoln, 1988). Sammen med enkeltmenneskets hverdagshandlinger, er det også et mål i den kvalitative forskningen og forstå mennesket i sine sosiale prosesser og miljø. Gjennom å utforske hvordan personene i miljøet tenker, føler, handler, lærer og utvikles, kan en bedre forstå miljøets sammensetning, og bære frem perspektivene til miljøets deltagere (Brinkmann & Tanggaard, 2010; Postholm, 2005).

Formålet med denne oppgaven er å utforske og skaffe innsikt i hvordan talentutviklingen drives i Strindheim skiklubb og ved toppidrettslinjen på Heimdal videregående skole. I dette kapitlet vil det bli gjort rede for de metodiske valgene i studien. Først en kort innføring i den vitenskapeteoretiske forankringen, deretter en grundig gjennomgang av studiens design og gjennomføring. Underveis i kapitlet vil mine refleksjoner rundt metodiske valg og min fremgangsmåte bli diskutert, som forhåpentligvis vil gi et tydeligere bilde på hva som presenteres i analysekapitlet, senere i oppgaven. Dette vil bidra til en åpen og presis gjennomgang av det metodiske fundamentet i oppgaven, som er med på å styrke oppgavens helhet (Tjora, 2017).

4.1 Vitenskapsteoretisk forankring

Når en som forsker går i gang med et forskningsprosjekt er prosjektet allerede preget av forskerens oppfatninger av verden. Den vitenskapelige prosessen innledes med forskerens refleksjoner om hvilken kunnskap og empiri han eller hun ønsker å utforske, og hvordan denne kunnskapen kan innhentes (Postholm, 2005; Aase & Fossåskaret, 2014). For å innlede og sette i gang med disse refleksjonene faller det naturlig for forskeren å ha et teoretisk ståsted og plassere seg innenfor et paradigme. De ulike paradigmene representerer ulike verdenssyn, de uttrykker ideer og hvordan ting henger sammen. Eksempel på slike paradigmer er kognitivism, konstruktivism og positivisme. De ulike paradigmene danner grunnlag for hvordan en som forsker kan oppdage, komme frem til eller skape ny kunnskap. Med andre ord inneholder de ulike paradigmene både ontologiske, epistemologiske og metodiske perspektiver (Postholm, 2005). De ulike paradigmene er alle aktuelle innenfor samfunnsvitenskapen, og danner alle ulikt grunnlag for tolkning. Et paradigme er ikke nødvendigvis bedre enn det andre, men en må som forsker velge ståsted ut ifra prosjektets formål (Markula & Silk, 2011).

Om en som forsker velger et ståsted innenfor kognitivismen eller positivismen, bygger de begge på at mennesket selv ikke konstruerer sin egen kunnskap. I kognitivismen er kunnskapen iboende i mennesket, men aktiveres gjennom sanseuttrykk og påvirkning utenfra. Positivismen står for at læring skjer gjennom registrering av stimuli mennesket får utenfra, en empirisk tilnærming (Postholm, 2005). Går en som forsker inn med et konstruktivistisk verdenssyn, innebærer det at kunnskapen skapes i møtet mellom mennesker, og i en sosial sammenheng eller samhandling. Postholm (2005) hevder at så å si all tradisjonell kvalitativ forskning utføres med et konstruktivistisk ståsted. Hun beskriver konstruktivismen som en brobygger mellom mennesker og den verden han eller hun oppholder seg og handler i. Noe som igjen betyr at den sosiale, kulturelle og historiske settingen som mennesket lever i får konsekvenser for hvordan vi tenker og oppfatter ting. Fra et konstruktivistisk ståsted kan en trekke parallell til talentutviklingsmiljø og Henriksen (2010) sine modeller. Organisasjonskulturen og de grunnleggende antagelsene i miljøet har en betydning for miljøets effektivitet. Miljøets historie og sosiale setting og kontekst påvirker handlinger hos både utøveren og miljøets ledere. Et talentutviklingsmiljø er også kjernen i denne oppgaven, den vitenskapsteoretiske forankringen vil være fra et konstruktivistisk ståsted.

4.2 Studiens design

4.2.1 Casestudien

For å få en god forståelse for miljøet, falt metodevalget innenfor det kvalitative forskningsfeltet. For å avgrense den kvalitative studien ble en *casestudie* mitt verktøy, hvor Strindheim ski ble valgt ut som spesifikk case. En casestudie beskrives av Yin (2014) som en forskningsmetode godt egnet til å gå i dybden på spesifikke interesseområder. Videre påpeker Yin at casestudien er en populær metode i kvalitativ forskning, som kan bidra til god kunnskap innen individuelle, gruppe, organisatoriske, sosiale og politiske fenomen. En casestudie gir velegnede svar på beskrivende eller forklarende problemstillinger. Et vesentlig poeng i samfunnsvitenskapen er kontekst. Flyvbjerg (2006) argumenterer for casestudiens evne til å fremheve nettopp konteksten, og dens viktighet i formidlingen av menneskets læreprosess og utvikling. Kontekst er også sentralt i idrettsvitenskapens univers. Nevnt i innledningen av oppgaven ble Ivar Formo av de første langrennsløperne som for fullt tok i bruk fenomenet toppidrett i langrennssporten (Gotaas, 2010). Med idrettens utvikling har også kunnskapen og metodene vi benytter for å bli best endret seg. Det er en annen tid og kontekst, noe som medfører at konteksten i talentutviklingsmiljø også endres. For å få en grundig og nyansert utredning av talentutviklingsmiljø er det derfor gunstig å utføre forskningen i et samtidsperspektiv. Dette samtidsperspektivet er en av casestudiens store stryker, ifølge Flyvbjerg (2006). Sammenlignet med retrospektive studier vil en casestudie utført i samtid, redusere utfordringene knyttet til årsak, virkning og faktumet at forskningen baseres på utøverens hukommelse. På denne måten vil casestudien gi mulighet for god kunnskap om fenomener i sin naturlige kontekst (Yin, 2014).

Innenfor casestudien definerer Maaløe (1996) tre ulike tilnærminger til gjennomføringen av et slikt studie: en teoribyggende, en teoritestende og en eksploderende og integrerende tilnærming. En teoribyggende tilnærming starter prosessen på bunn og er en form for grounded theory, hvor teorien bygges opp underveis i prosjektet ut ifra empiriske funn. Denne tilnærmingen forutsetter at forskeren går inn i feltarbeidet uten forutbestemte meninger, teorier eller perspektiver som kan påvirke utfallet. Gjennom en systematisk analyseprosess skal en teori utarbeides direkte fra studiens empiriske funn. Tjora (2017) påpeker at det er utfordrende å tilnærme seg et forskningsfelt uten å bli påvirket av tidligere erfaringer og perspektiver. Personlig ser jeg også denne tilnærmingen som utfordrende, med bakgrunn i mine tidligere erfaringer. Store mengder empiriske data og en analyseprosess krever stor kunnskap og struktur fra forskeren. Dette blir også sett på som utfordrende av Nilssen (2012).

En teoritestende tilnærming starter i motsatt ende, og har en "top-down" tilnærming (Maaløe, 2004). Denne tilnærmingen tar utgangspunkt i forhåndsbestemte hypoteser og teorier som skal settes på prøve underveis i datagenereringen. Denne tilnærmingen kan sammenlignes med det Tjora (2017) kaller en hypotetisk- deduktiv metode. Tilnærmingen krever at forskeren har god kjennskap til feltet som skal studeres og kan formulere spørsmål som gir eksakte svar, og gir mulighet til å enten bekrefte eller avkrefte hypotesene. Problematikken rundt denne tilnærmingen er knyttet til i hvor stor grad forskeren faktisk klarer å gi et helhetlig inntrykk av den faktiske casen. Personlig ser jeg på det som problematisk å skulle utforske suksessfaktorene i et talentutviklingsmiljø i langrenn ved å på forhånd ha bestemt kategoriene jeg skal finne svar på. Det kan føre til at jeg som forsker mister mye verdifulle data, og en slik innsnevring kan gjøre det utfordrende å gjenkjenne casens faktiske forhold (Flyvbjerg, 2006; Aalberg, 2014). Det kan argumenteres for at intervjuguiden er med å predefinere hvilke svar en søker, men det er likevel en stor grad av åpenhet i spørsmålene som påvirker resultatet og gir en mer transparent forskning.

Som et resultat av at de to første tilnærmingene begge har klare utfordringer og begrensinger, utviklet Maaløe (2004) en tredje tilnærming, en eksploderende og integrerende tilnærming. Denne tilnærmingen skulle bestå av en syklisk tilnærming med en kontinuerlig dialog mellom forhåndsbestemte teorier, empiriske data, forskerens tolkninger og tilbakemeldinger fra informantene. En slik tilnærming ville forhåpentligvis gi forskeren en bedre forståelse for feltet, og bidra til at bedre teorier ble dannet (Maaløe, 2004). Det er også en eksploderende og integrerende tilnærming jeg har benyttet meg av i dette prosjektet. Ved at jeg som forhåndsbestemt teori benytter meg av Henriksen (2010) sine ATDE- og ESF Modeller. Modellene er godt etablerte i idrettsvitenskapen, og har grundige teoretiske fundament. Samtidig er de basert på at informantenes og miljøets egenart skal komme til syne gjennom de empiriske modellene som blir presentert.

I likhet med enhver annen forskningsmetode blir også casestudien kritisert og har utfordringer knyttet til dens gjennomføring og validitet. Yin (2014) presenterer ulike bekymringer som er rettet mot casestudien som forskningsmetode. Et av dem er frykten for at forskeren ikke er streng nok i forskningsprosessen. Ved å ikke være systematisk i gjennomføringen eller at forskeren leder tvetydige funn mot sin ønskede konklusjon, og på denne måten blir subjektiv kan dette svekke studiens validitet. Denne bekymringen er mindre ved bruk av andre metoder, på grunn av at det der som regel er systematiske prosedyrer som skal følges (Flyvbjerg, 2006; Yin, 2014).

Som et tiltak for å få en mer systematisk analyseprosess valgte jeg i mitt prosjekt å benytte meg av dataprogrammet Nvivo, i analysearbeidet. Dette er noe blant annet Tjora (2017) mener styrker analysens kvalitet.

En annen kritikk som casestudien møter på, er i hvilken grad resultatene kan generaliseres. Kritikerne mener i hovedsak at en ikke kan generalisere et funn ut ifra en enkelt case (Flyvbjerg, 2006). Yin (2014) snur dette spørsmålet og spør hvilket grunnlag de har for å generalisere resultater i kvantitativ forskning ut ifra ett enkelt eksperiment. Det korte svaret ligger i at generalisering av eksperiment normalt baserer seg på flere sett av eksperiment som undersøker det samme fenomenet, men under ulike forhold. På samme måte mener Yin (2014) at casestudien kan generaliseres til teoretiske forslag og påstander, men ikke til populasjoner. Flyvbjerg (2006) mener også at gjennom utvelgelsen av en case er det gjort beviste og strategiske valg som øker casens generaliseringsmuligheter. Samtidig er ikke casestudiens formål å gi en statistisk generalisering, men en analytisk generalisering, som gir mulighet til å etablere, utvikle eller utvide teorier (Flyvbjerg, 2006; Tjora, 2017; Yin, 2014). Mitt formål med denne casestudien vil i denne forstand være å gi den allerede eksisterende ATDE- modellen et nytt perspektiv innen langrenn. Dette vil forhåpentligvis bidra til å dekke hull i fagfeltet rundt talentutvikling i langrenn.

4.2.2 Intervjuet

Intervju er av de mest utbredte metodene innenfor kvalitativ forskning. Intervjuet har til oppgave å tilegne seg informantens holdninger, erfaringer og meninger om et gitt tema, og ut ifra denne informasjonen plassere informanten i en gruppe eller kategori (Hammersley, 2017). I et intervju er en ute etter å forstå et fenomen ut ifra informantens ståsted, basert på dens opplevelser av verden (Tjora, 2017). Det finnes flere tilnærminger til å gjennomføre et intervju. Dybdeintervjuet er vel gjerne den klassiske og mest populære intervjumetoden. Her er hovedmålet å skape en relativt fri samtale, som hele veien sirkler rundt spesifikke tema som intervjueren ønsker svar på. Dybdeintervjuet har ofte åpne spørsmål som gir informanten rom for å reflektere, som ofte fører til at disse intervjuene blir lange. Stemningen og settingen rundt dybdeintervjuet vil være avgjørende for å lykkes med å få ærlige og pålitelige svar fra informanten, Tjora omtaler dette som en avslappet stemning (Tjora, 2017). Fokuserte intervju er gjerne kortere intervju, hvor temaet er avgrenset til spesifikke tema (Tjora, 2017). Fokusgrupper er en type gruppeintervju, hvor en samler en gruppe mennesker til å diskutere rundt det forskeren ønsker svar på. Dette er en effektiv metode i form av at en får mye materiale

fra flere informanter samtidig, denne intervjuformen kan også virke mindre «truende» for enkelte som kan gi en bedre diskusjon (Tjora, 2017; Wilkinson, 2004).

Det er både positive og negative sider ved å bruke intervju som metode. Ved å kunne formulere spørsmålene på forhånd har en som forsker bedre mulighet til å få svar på det en ønsker. På den negative siden kan en aldri være sikker på at informanten svarer ærlig på spørsmålene en stiller. Å kunne garantere anonymitet vil være viktig for å størst mulig grad av ærlighet i svarene. Grunnleggende i intervjuetikken er at deltageren ikke skal komme til skade, i denne sammenheng er skade sett på som psykisk og følelsesmessige ubehag under og etter intervjuet (Tjora, 2017)

Det er flere som har rettet kritikk mot bruken av intervju som metode. Atkinson (2015) er en av forskerne som kritiserer bruken av intervju til å forske på sosiale interaksjoner. Han mener at et intervju ikke gir en tilstrekkelig beskrivelse av sosiale handlinger, og at mye informasjon forsvinner gjennom at en ikke får med interaksjon mellom menneskene. Kusenbach (2003) påpeker og at en i intervjuet gjerne fjerner informanten fra sine naturlige omgivelser, noe som kan svekke kvaliteten på dataene. For at intervjuet skal oppnå en høy kvalitet skriver Roulston (2010) at noen faktorer må være til stede; Metoden må være passende for tematikken, spørsmålene må stilles effektivt med en grunnleggende forståelse mellom informant og forsker, dette sammen med relasjonen mellom forsker og deltager er noe av det som vil gi kvalitetsdata, som i analyseringen må underbygges med teori rundt studien.

4.2.3 Mitt ståsted og etiske overveielser

Når jeg trer inn i forskerrollen er det ikke uten balast. Gjennom snart fem år med studier har jeg opparbeidet meg en bevissthet og respekt rundt de metodiske valg. Sammen med studier har jeg også en personlig erfaring som langrennsløper. Erfaringen som ung langrennsløper skaper en stor nysgjerrighet og ønske om å utforske store komplekse områder, som igjen påvirker mine metodiske valg. Mitt ståsted ovenfor min valgt case og klubben Strindheim, er ganske så utenforstående. Jeg hadde før prosjektet begynte ingen tilknytning til klubben, annet enn at jeg var godt kjent med deres navn og visste de hadde flere gode utøvere på vei opp og frem i langrennssporten. Mitt utgangspunkt som utenforstående i klubben ga meg mulighet til å gå inn i prosjektet med ydmykhet og en større mulighet til å gi en rettferdig og riktig tolking av miljøet, da jeg i mindre grad ville bli påvirket av tilhørighet til klubben. Da jeg ikke har noen tilknytning til klubben vil jeg heller ikke ha noen personlig gevinst av og manipulere resultater eller analysen, noe Jacobsen (2005) peker på som et mulig etisk dilemma i kvalitativ forskning.

I forberedelsen og gjennomføringen av et forskningsprosjekt vil en som forsker hele tiden bli stilt ovenfor etiske dilemmaer og valg (Postholm, 2005; Tjora, 2017). I samfunnsvitenskapen er det sjeldent at informanter eller tredjepersoner havner i en posisjon der de kommer til skade, enten fysisk eller psykisk. Situasjoner hvor informanten kommer til skade er mest aktuelt i undersøkelse av personlig anliggende eller sensitive tema, noe som ikke er relevant i mitt prosjekt (Tjora, 2017). De nasjonale forskningsetiske komiteene oppgir tre grunnleggende etiske prinsipper som skal overholdes, konfidensialitet, informert samtykke og ivaretagelse av informantens integritet (Fangen, 2015).

For å overholde de etiske kravene som kvalitativ forskning krever, ble det i starten av prosjektet sendt ut et informasjonsskriv (vedlegg 1) til alle informantene. Informasjonsskrivet ga deltagerne nødvendig informasjon rundt prosjektet, samtidig som det presiserte at deltagelse krevde informantenes samtykke. Samtykket ble samlet inn muntlig på lydopptak i forkant av intervjuet. Informasjonsskrivet ga også informantene opplysninger om deres personvern i prosjektet, hvordan deres anonymitet ville bli sikret, og at de hele tiden hadde mulighet til å trekke tilbake sitt samtykke uten videre konsekvens.

For å kunne gjengi informantene på en korrekt måte og bedre kunne konsentrere meg om intervjusituasjonen ble det tatt lydopptak av intervjuene (Tjora, 2017). Lydopptakene ble tatt opp med telefon, via Universitet i Oslo sin mobilapp; diktafon, som er koblet opp mot et kryptert nettskjema. Nettskjema er en sikker løsning for datainnsamling via nett, som er godkjent av Norsk senter for forskningsdata og sikrer informantenes personvern. I det digitale intervjuet var det også frivillig for informantene å bruke kamera eller ikke. Dette for at informanten skulle være mest mulig komfortabel i situasjon. Jeg ville da mistet muligheten til å se utøverens kroppsspråk, men fikk til gjengjeld gjennomført intervjuet og fikk svar på mine spørsmål. Alle utenom en informant valgte uansett å benytte seg av kamera i intervjuet, så dette ble ikke problematisk.

4.3 Min datainnsamling

4.3.1 Utvalg

En utbredt metode for å avgrense kvalitativ forskning er bruk av en spesifikk case (Tjora, 2017). En naturlig avgrensning av mitt kvalitative forskningsprosjekt ble derfor gjort når jeg valgte min case, Talentutviklingsmiljøet i Strindheim ski. Strindheim skiklubb er en sterkt etablert klubb i Norge, med et stort antall medlemmer. Klubbens sterke posisjon og gode resultater både nasjonalt og internasjonalt var også noe av grunnen til at valget falt på nettopp dem. Til intervjuene ble det valgt ut 4 juniorutøvere, 3 senior eliteutøvere, 2 trenere som også er lærere for utøverne på skolen, og 1 representant fra styret i klubben. Utvalget er fordelt likt mellom kvinner og menn, dette for å få med flere perspektiver og eventuelt forskjeller mellom kjønn. Utvalget viser en relativt lik struktur som utvalget Henriksen (2010) brukte i sin doktorgradsavhandling, og er valgt for å dekke de mange ulike perspektivene rundt talentutviklingsmiljøet. Med Strindheims sterke posisjon i norsk langrenn og lange historie, hadde jeg et ønske om å holde klubbens identitet åpen. Dette godtok klubbens styre, med forbehold om at ingen i utvalget ville bli gjenkjent i oppgaven, og at de fikk muligheten til å lese et utkast før levering. Anonymitet til deltagerne ble garantert, og samtlige ble informert om at deres samtykke til å delta til enhver tid kunne trekkes, uten videre konsekvens for dem. Etter hvert som jeg kom i gang med intervjuene viste det seg raskt at en spesifikk aktør i Strindheims talentutviklingsmiljø ville bli veldig sentral i oppgaven, nemlig toppidrett langrenn ved Heimdal Videregående skole. Alle utøverne som er en del av studiens utvalg, går eller har gått på Heimdal VGS. Skolens rolle er helt sentral, og vil bli forklart nærmere i analysekapittelet. Heimdal VGS fikk derfor den samme forespørselen om å holde identiteten åpen gjennom oppgaven. Med samme forbehold som Strindheim skiklubb, godtok Heimdal VGS at deres navn kunne bli brukt i oppgaven.

Tabell 5: Studiens utvalg.

Informant	Alder	Rolle
Junior 1	18 - 20 år	Juniorutøver
Junior 2	18 - 20 år	Juniorutøver
Junior 3	18 - 20 år	Juniorutøver
Junior 4	18 - 20 år	Juniorutøver
Senior 1	20 - 26 år	Senior eliteutøver
Senior 2	20 - 26 år	Senior eliteutøver
Senior 3	20 - 26 år	Senior eliteutøver
Trener 1	30 - 55 år	Trener/ lærer
Trener 2	30 - 55 år	Trener/ lærer
Leder 1	30 - 55 år	Representant fra klubbstyret

Etter store deler av oppgaven var ferdig skrevet fikk alle informantene og klubben og Heimdal VGS tilsendt et utkast for at de skulle godkjenne sitater og oppgavens innhold. Ingen av informantene hadde innvendinger på hverken sitater eller oppgavens innhold.

4.3.2 Datagenerering og analyse

Feltarbeidet startet med at jeg tok kontakt med klubben via mail. Derfra ble jeg satt i kontakt med ulike trenere og ledere i klubben. Fra klubbens kontakter ble jeg videre satt i forbindelse med trenerne på Heimdal VGS. En liste over kriterier for deltagelse i prosjektet ble deretter sendt ut til trenerne, for at de kunne velge ut utøvere til prosjektet. Med bakgrunn i at trenerne kjenner utøverne og deres egenskaper best, ble dette sett på som den beste løsningen for å skaffe best mulig informanter.

Tabell 6: Kriterier for deltagelse i prosjektet.

Juniorutøvere	Aktiv skiløper for skiklubben Student ved videregående skole eller høyere utdanning Ønsker å satse mot høyt nasjonalt/internasjonalt nivå.
Seniorutøvere	Aktiv skiløper for skiklubben. Konkurrerer på nasjonalt nivå. Har vært en del av seniorgruppa i minimum 1 år
Trenere	Ansvarlig for organisert trening hos juniorutøverne Fullført trenerutdanning eller kurs God kjennskap til gruppas sammensetting
Ledere i klubben	Vært en del av skiklubben i minimum 2år Kjennskap til skiklubbens treningsgrupper

Utøverne fikk så tilsendt et informasjonsskriv beskrevet i kapittel 4.2.3 (Vedlegg 1). Etter at deltagerne hadde sagt seg villig til å delta i prosjektet ble intervjuene gjennomført fortløpende, ut ifra når det passet for informantene.

I forkant av intervjuene hadde jeg utarbeidet fire ulike intervjuguides, som var inspirert av intervjuene som Henriksen (2010) gjennomførte i sitt doktorgradsprosjekt. Siden jeg i mitt prosjekt skulle intervjuere trenere, ledere, junior og seniorutøvere, var det nødvendig å ha ulike intervjuguides, for å kunne tilegne meg de ulike perspektivene til informantene. Intervjuguidene hadde likevel en lik struktur med base i de ulike faktorene og nivåene som er inkludert i ATDE og ESF modellene, men med ulike formuleringer. Eksempler på intervjuguidene som ble brukt finnes i vedlegg 2 og 3.

I og med at jeg i forkant av intervjuene ikke hadde hatt noe form for presentasjon av meg selv eller fysisk møte med informantene, ble mitt første møte med dem det digitale intervjuet.

Omstendighetene rundt Covid-19 var hovedgrunnen til at jeg valgte å gjennomføre mine intervju over den digitale plattformen Microsoft Teams. Dette var en setting de fleste virket komfortable med. At det digitale intervjuet var første møte mellom informantene og meg førte tenkelig med seg både fordeler og ulemper for studiens validitet. På den negative siden mistet jeg muligheten til å bygge en relasjon med informantene, noe som kan ha svekket informantens tillit til meg. Samtidig kan det sees på som en fordel at informantene ikke hadde hatt anledning til å gjøre seg opp noen mening om meg. Dermed stilte informantene til intervjuene med et åpent sinn, med mindre innrykk fra tidligere møter. For at informantene skulle få et lite inntrykk av hvem jeg var, ble det brukt 5-10 min før hvert av intervjuene, hvor jeg presenterte meg selv om mine interesser. Det ville vært naivt å tro at dette bygget opp noe form for tillit mellom meg og informanten, men det kan i hvertfall ha bidratt positivt med å gi informanten litt mer trygghet i intervjuets dialog. Da utøverne mistet muligheten til å bygge opp en sterk tillit til meg som forsker, ble det desto viktigere for meg å behandle informantene med stor respekt, og vise en genuin interesse gjennom intervjuene. Dette er også noe Tjora (2017) peker på som helt grunnleggende i kvalitativ forskning.

Intervjuenes varighet varierte fra 40 minutter til 80 minutter. Umiddelbart etter hvert av intervjuene noterte jeg et lite refleksjonsnotat om intervjuet. Dette kunne være beskrivelser av informantens reaksjoner på spesifikke spørsmål eller andre observasjoner jeg gjorde meg underveis i intervjuet.

En av de mer omfattende delene av prosjektet startet når intervjuene var gjennomført og transkriberingsjobben skulle begynne. Selve transkriberingen var tidkrevende og resulterte i ca. 130 sider med ferdig transkriberte intervju. Deretter startet jobben med å analysere dataene. Tjora (2017) mener at en stor metodologisk transparens er nødvendig for troverdige resultater i kvalitativ forskning, som et verktøy for å styrke denne transparensen sier Tjora at dataprogrammer vil være gunstig å benytte seg av i analysearbeidet. Å bruke dataprogrammer i analysen sikrer en systematisk fremdrift, som igjen vil bidra til å styrke transparensen mellom empiri og analyse (Tjora, 2017). Yin (2014) argumenterer også for at bruk av dataprogrammer i kvalitative studier kan hjelpe forskeren med å samle, sortere og sette sammen datamaterialet som blir samlet inn. Med Tjora og Yin sine argumentasjoner i bakhodet, valgte jeg å benytte meg av analyseprogrammet Nvivo. Det krevde noen timer å lære seg selve programmet, men jeg er overbevist om at utbyttet i form av en mer systematisk analyse lønnet seg.

Fremgangsmåten jeg valgte for å analysere mitt datamateriell var Tjora (2017) sin stegvis-deduktiv induktiv metode (SDI). Metoden baserer seg på arbeid i stegvise etapper, hvor målet

er å gå fra rådata til konsepter eller teorier. På veien fra rådata til konsepter, er det deduktive tilbakekoblinger etter hver etappe, såkalte tester. Disse testene er laget for å kvalitetssikre dataene, og gi forskeren en pekepinn på om de empiriske dataene er hensiktsmessige, før en går videre til neste steg. SDI-metoden har mye til felles med Glaser og Strauss (1967) sin Grounded Theory (GT), men forsøker en induktiv tilnærming som er klarere og enklere å tyde sammenlignet med GT (Tjora, 2017). Til forskjell fra flere andre metoder ønsker Tjora og bruke et mer presist språk i sin koding og holder fast ved en type koding av intervju. Ved å benytte seg av induktiv empirinær koding er målet å få en presis kode som beskriver det empiriske materialet. Koden bruker gjerne spesifikke utsagn fra deltageren, som ivaretar det spesifikke innholdet i intervjuet. På denne måten vil det være enklere for forskeren å koble en kode opp mot den spesifikke empirien, når en i etterkant leser gjennom kodene.

Når en benytter seg av empirinær koding i relativt lange dybdeintervju vil en sitte igjen med et betydelig antall koder, sier Tjora (2017). Dette var også tilfellet for min del, da jeg etter kodingen av de ti intervjuene satt igjen med 305 koder. På dette punktet i forskningsprosessen følte jeg både på kaos og frustrasjon over mye koder, samtidig satt jeg igjen med en relativt god forståelse over empirien og datamaterialet. Neste steg i analysen var da å grovsortere kodene inn i ulike grupper og kategorier. Etter kategoriseringen av kodene satt jeg igjen med 14 kodegrupper. Av disse 14 gruppene var halvparten av gruppene utpreget større i antall koder, sammenlignet med de andre. Disse store gruppene ble da basen i mitt videre analytiske arbeid, den andre halvdel av gruppene ble også tatt med videre for å kunne supplere basen. Analysen som er presentert i det neste kapittelet har som mål å skape et helhetlig inntrykk av tematikken og casen som er studert. Strauss og Corbin (1990) sammenligner en slik presentasjon av kvalitativ forskning med å betrakte en statue: En vandrer rundt den og lar de ulike delene skape helhetsinntrykket sammen (Postholm, 2005). Delene som skal skape helhetsinntrykket og den empiriske versjonen er en refleksjon av den virkeligheten som er riktig for meg. Denne virkeligheten er skapt i interaksjonen mellom meg som forsker og mine informanter i miljøet. Samtidig er virkeligheten som presenteres påvirket av mitt teoretiske ståsted, min bagasje og tidligere erfaring. At tidligere erfaringer og synspunkter er med å påvirke virkeligheten som presenteres i en kvalitativ studie er nærmest umulig å unngå, sier Tjora (2017). Det er derfor viktig å påpeke at min forståelse av miljøet, kun er én persons møte med en kompleks sak. Det er derfor tenkelig at andre forskere kan avdekke andre funn, i deres interaksjon med miljøet.

4.3.3 Utfordringer knyttet til gjennomføring

I casestudien er ofte forskeren tett på et miljø og informantene (Guba & Lincoln, 1988; Yin, 2014). Et år fylt av restriksjoner og tiltak mot Covid-19 har hatt innvirkning på hverdagen vår. Noe som førte til at jeg som forsker måtte omstille meg og endre mine tenkte planer rundt feltarbeidet. Da fysiske intervju ikke lenger ble mulig å gjennomføre, ble digitale dybdeintervju løsningen. Digitale intervju var en helt ny setting for meg, og mest sannsynlig en ny setting for mange av deltagerne også. Dette satte litt preg på det første intervjuet som ble gjennomført, men etter raske justeringer underveis og frem mot neste intervju, ble digitale intervju en god løsning ut ifra omstendighetene.

Tidligere studier med lignende formål og rammeverk har i tillegg til intervju benyttet seg av observasjon i datainnsamlingen (Flatgård, 2018; Aalberg, 2014). Grunnen til at en observasjon ikke er blitt gjennomført i denne studien er i hovedsak restriksjonene i samfunnet, som kom som en følge av Covid-19. Utviklingsmiljøet på Heimdal VGS er en del av skoleverket og har måttet følge strenge retningslinjer gjennom hele det siste året, på lik linje med resten av samfunnet. Dette har blant annet medført at klasser har måttet deles opp i mindre grupper, fysisk kontakt unngås, 1-2 meter avstand skal overholdes, og antall kontakter i miljøet skulle minimeres (Utdanningsdirektoratet, 2021). Med dette som rammebetingelser ble en observasjon av miljøet vanskelig å gjennomføre, og det var heller ikke ønskelig fra skolen sin side. Observasjon ble dermed utelatt fra studien, til tross for at dette muligens ville svekke oppgavens kvalitet. Et kjedelig men nødvendig valg.

Hvis en observasjon skulle blitt utført under omstendighetene, måtte dette blitt gjort på god avstand fra utøvere. Det er og tenkelig at utbyttet ikke ville overveid tiden og ressursene brukt på å få gjennomført. For å overholde Covid-19 restriksjonene måtte jeg gått inn i en rolle som passiv observatør (Tjora, 2017). En slik passiv observasjon i langrennssporet ville trolig gitt meg lite data, samtidig som at kvalitet på dataene ville vært begrenset. En konstant passiv rolle ville også blitt unaturlig ovenfor personene i miljøet. Tjora (2017) påpeker at en rolle hvor forskeren bare "henger rundt" i et miljø er upassende og unaturlig. En vekslende rolle mellom passiv og aktiv observasjon ville derfor vært mer fruktbar i denne studien. Selv om intervju og observasjon kanskje er den foretrukne datainnsamlingsmetoden, har likevel lignende studier vært gjennomført kun med intervju som innsamlingsmetode, noe som også har vist seg å fungere greit (Westermarck, 2016). Da en observasjon ble vanskelig å få gjennomført i praksis, og med grunnlag i argumentasjonen over, valgte jeg derfor å kun benytte meg av intervju som datainnsamlingsmetode.

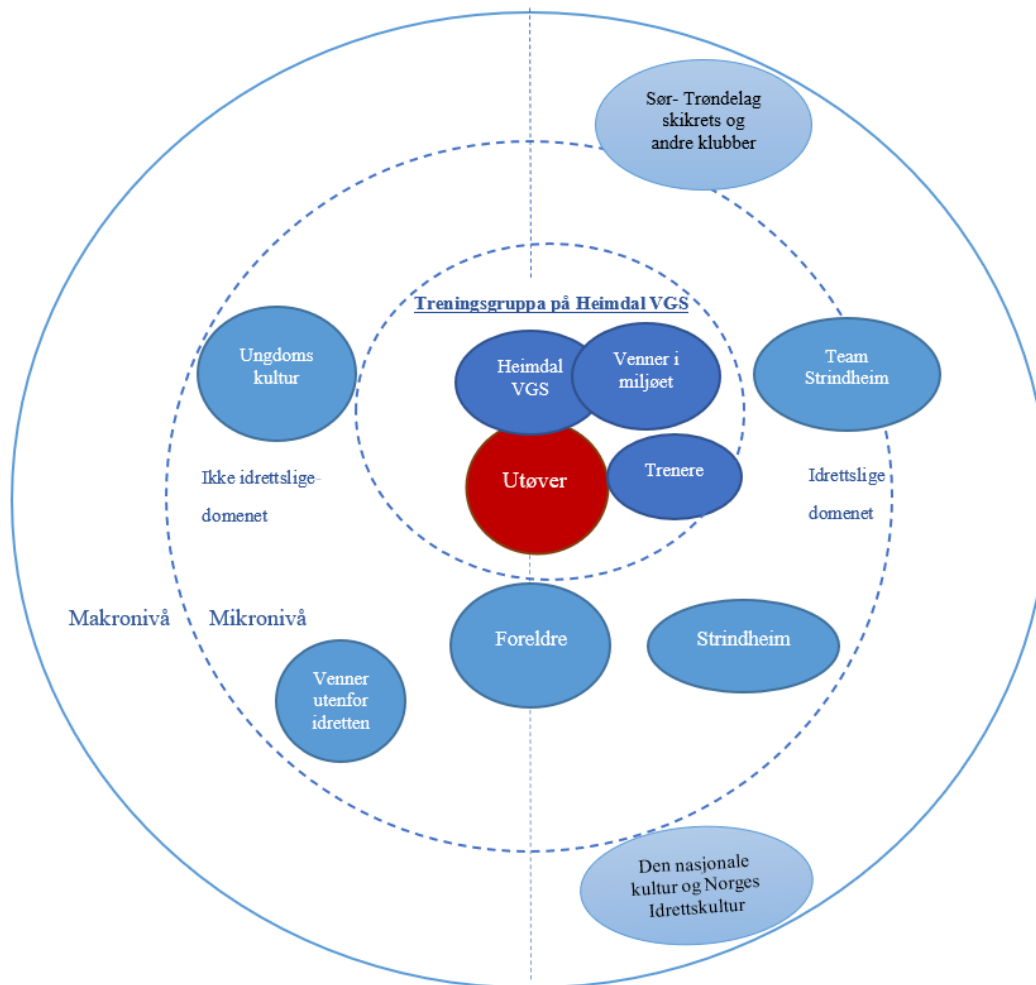
5.0 Analyse

I det følgende kapittelet vil funnene i min studie bli presentert. Funnene vil bli presentert i lys av studiens rammeverk som er presentert i teorikapittelet tidligere. Analysen er strukturert med mål om å skape et helhetlig inntrykk av utviklingsmiljøet som juniorutøverne i Strindheim skiklubb er en del av.

Faktorene som blir tatt opp i analysen er bestemt av feltet og casen som er studert. Det betyr at faktorene som ble fremhevet og har mest betydning for miljøet vil ta betydelig med plass i analysen, mens andre ikke vil bli nevnt i det hele tatt. Faktorer som eksperter, media, utdanningssystem og idrettsforbund som originalt tilhører modellen, er blitt ekskludert her. Dette kommer som et naturlig resultat av at faktorene ikke har blitt nevnt som viktige av informantene, og mine analyser heller ikke har avdekket deres relevans.

5.1 ATDE – Talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb

I likhet med Henriksen (2010) har jeg laget en empirisk versjon av ATDE modellen. Figuren under representerer min forståelse av talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb. Den inneholder ulike aktører som har betydning for juniorutøverens utvikling, og forsøker å danne et helhetlig bilde av miljøet. For å forstå figuren er det viktig å ha med seg Henriksens forståelse for et talentutviklingsmiljø. I hovedsak dreier dette seg om utøverens interaksjon med aktører både i og utenfor idretten på mikronivå, og hvordan disse igjen blir påvirket av interaksjon med aktører på makronivå (Henriksen, 2010). I bakhodet kan det også være greit å ha med seg modellens hovedfunksjon, som et system som skal bidra til at unge talentfulle utøvere får en vellykket overgang fra junior til seniornivå. Kapittelets hensikt er i hovedsak å gi en beskrivende fremstilling av de ulike komponentene i utviklingsmiljøet. Interaksjonen og relasjonen mellom miljøets aktører vil være fokuset i denne analysen, og hvordan disse i større eller mindre grad bidrar til et suksessfullt talentutviklingsmiljø i Strindheim.

Figur 5: Empirisk fremstilling av utviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb.

Som en ser i figuren er juniorutøverne i sentrum av miljøet, omkranset av miljøets aktører på mikro- og makronivå. I de følgende underkapitlene vil det bli presentert en grundig beskrivelse av figuren, som gjenspeiler samme struktur som i kapittel 3.2. Elementene og aktørene i miljøet vil bli presentert ut ifra hvilke av dem som har mest betydning for utøverens utvikling, med utgangspunkt i mine tolkninger. Først vil det bli redegjort for utøvernes nærmeste mikromiljø som er den innerste sirkelen rundt utøveren. Disse faktorene representerer aktørene i treningsgruppa på Heimdal Videregående skole. Deretter vil feltet utenfor der igjen, et mikromiljø bli redegjort for, og her både det idrettslige og ikke-idrettslige domenet. Avslutningsvis vil modellens ytterste felt bli beskrevet, makronivået.

5.2 Mikronivået – det idrettslige domenet

Som en ser ut av modellen er majoriteten av elementene å finne på høyresiden av modellen i det idrettslige domenet. Ikke overraskende er det altså de idrettslige aktørene som i størst grad påvirker utøveren i det daglige. Som Henriksen (2010a) også påpeker er det viktig å ha i bakhodet at en komponent ikke nødvendigvis må tilhøre kun et av domenenene. Som det vises ut av min analyse, så er både skolen og foreldre som kanskje i utgangspunktet er ikke-idrettslig komponenter, blitt presentert blant de idrettslige komponentene. Dette er på grunn av deres viktige og relevante funksjon i miljøet.

5.2.1 Trenerne

Trenerens rolle er ofte svært sentral i de fleste talentutviklingsmiljø. Som nevnt i casebeskrivelsen er det per dags dato ingen trener for juniorutøverne i Strindheim. Oppfølgingen av utøverne skjer gjennom toppidrettslinjen på Heimdal og deres trenere. Blant trenerstaben på Heimdal VGS er det stor kompetanse og personlige erfaringer fra tidligere utøvere i både OL og VM. I det daglige treningsarbeidet er det treneren som er tettest på utøveren og er med å sette rammene for hvilke steg utøveren kan ta. Trenere som viser entusiasme og engasjement for utøvernes utvikling er derfor viktig. Engasjement og entusiasme er akkurat slik junior 3 beskriver treneren sin.

"Jeg vil beskrive treneren som en som er svært motivert og som ønsker vårt beste eller mitt beste da hvertfall. Og er veldig villig til å gå inn i treningshverdagen vår og være hundre prosent på. Og sånn sett være veldig entusiastisk og ja bidra mye til at jeg blir motivert." (Junior 3)

Relasjonen mellom utøver og trener virker å være god. En god relasjon mellom trener og utøver skjer gjennom respekt og tillit, det er både dynamisk og kompleks. Det krever at både utøver og trener har en lik forståelse for hva som kan forventes (Rezania & Gurney, 2014). Trener 2 beskriver hvordan vedkommende opparbeider seg gode relasjoner med utøvere, ved å skape relasjon til personer som er viktig for utøveren.

"Det viktigste for meg som trener er å ha en god relasjon til utøveren. Hvis jeg skal kunne hjelpe utøveren avhenger det av en gjensidig tillit, der utøveren tror på at jeg vil hjelpe han, og at jeg tror på han. Også er det å kartlegge hvem som er viktig for utøveren, hvem han selv opplever som viktig. For hvis det er f.eks. en far som er veldig oppe i det og har trent utøveren sin veldig tett, så må en jo skape en kontakt der, og en god relasjon (...) Så det blir for meg viktig å ha god kontakt med de personene som utøveren har tett rundt seg. F.eks. i Johannes Høsflot Klæbo (tidligere elev) sitt tilfelle

så var det jo der bestefar som var viktigst, så da var det jo naturlig å ha kontakt med han." (Trener 2)

Som trener 2 skildrer så er trenerens relasjon med foreldre og familie viktig for at vedkommende skal få et optimalt samarbeid med utøveren. At familie i større grad er aktivt involvert i utøvernes hverdag, også i *investments years* er tenkelig å vær en særegenhet i langrenn. Det står i alle fall i kontrast til hva Henriksen et al. (2010a) avdekket i det danske seilermiljøet, hvor familie var ekskludert. Andre studier har også pekt på at familie er mindre involvert i *investments years*, og at det heller er treneren som har den viktigste rollen (Côté et al., 2007; Harwood & Knight, 2009; Wylleman, Alfermann & Lavalée, 2004).

En del av egenarten ved langrenn er faktisk det å ha det vondt, forteller trener 2 i et spørsmål om hva som kreves av en utøver for å lykkes. Treningsmengden og antall timer i rød sone er en beinhard del av idretten, som krever strukturerte utøvere som vet å lytte til sin egen kropp. Samtlige av de sju utøverne som ble intervjuet nevnte selvstendighet og ærlighet mot seg selv som en faktor som blir verdsatt av trenerne i miljøet. Samtidig som at idretten er beinhard, har tidligere forskning påpekt viktigheten av å beholde den lekene delen i treninga, som en motivasjonsfaktor (Berry, Abernethy & Côté, 2008; Soberlak & Cote, 2003). Sammensetningen med lekpreget trening, men også en god bit av den beinharde virkeligheten ved langrenn, ser ut til å være en felles filosofi blant trenerne på Heimdal. Dette gjenspeiles blant annet gjennom senior 1 sitt utsagn:

"Treneren var veldig opptatt av å bevare leiken så lenge som mulig. Samtidig så var han veldig bevisst på å lære oss ting tidlig, at vi skulle ta tidlig eierskap til trening. Ha det gøy i treninga, men være seriøs når det trengtes." (Senior 1).

Trenerteamet på Heimdal skildres som et robust trenerteam med mye kompetanse. I en individuell idrett som langrenn er mestring hos den enkelte utøver en essensiell motivasjonsfaktor. Trenerne vektlegger utvikling og mestring fremfor resultater. Dette virker også å være godt kommunisert ut til utøverne, som jevnt over har et mestring- og utviklingsorientert fokus.

"Hovedverdiene til trenere har vært å få gradvis utvikling, og ikke det og være best mulig som junior, men best mulig som senior. At en skal ta steg for steg i utviklingstrappa." (Senior 3)

At trenerne legger til rette for et miljø hvor mestring er sentralt, vil også i større grad påvirke utøvernes målorientering og målinvolvering. Dette har i tidligere forskning vist seg å være

fornuftig også i en prestasjonssetting (Roberts, Treasure & Conroy, 2007; Van de Pol & Kavussanu, 2012). For at utøverne skal kunne oppnå mestring og utvikling, har trenerne strukturert en treningsuke som gir utøverne forutsigbarhet, i form av at ukene stort sett inneholder de samme elementene. I en ordinær treningsuke har utøverne en dag intervall, en med hurtighet/stryke og en lengre treningstur, på denne måten har utøverne hele tiden mulighet til å se sin egen utvikling, gjennom faste holdepunkt. Treningen er for øvrig periodisert ut ifra sesong og den totale belastningen. Dette blir nærmere beskrevet i kapittel 5.5.2.

5.2.2 Skolen og treningsgruppa på Heimdal VGS

Strindheim skiklubb har på papiret ikke noe formelt samarbeid med noen videregående skole. Det er likevel nærmest en uskreven regel og en tradisjon at de som ønsker å satse langrenn fra junioralder begynner på Heimdal VGS, og forholder seg til opplegget på toppidrett langrenn. Samarbeidet mellom skolen og Strindheim skiklubb minner på mange måter om Henriksen et al. (2011) sin studie for Wang kajakk team. En vesensforskjell er at der er skolen et supplement og klubben i hovedrollen for treningen, mens her er rollene snudd om. Trener 2 beskriver samarbeidet mellom klubben og skolen på følgende måte:

"Slik det har vært de siste årene, tar skolen over litt av den trenerrollen for utøverne når de blir junior. Når utøverne har kommet inn her på Heimdal VGS, så vet klubben at utøverne har et godt treningstilbud, og på en måte lener seg litt på det som foregår her."
(Trener 2).

Samarbeidet med skolen fungerer bra, og det er en felles forståelse mellom klubb og skolen. Samarbeidet har flere likhetstrekk med det som presenteres i Aalberg (2014) og Henriksen et al. (2011) i sine studier. På skolen er det seks trenere som er fulltidsansatt, hvor noen kun er ansatt som langrennstrenere, mens de fleste har kombinerte trener- og lærerstillinger. Utøverne er fordelt i grupper slik at hver utøver har en trener å forholde seg til. På toppidrett langrenn har alle utøverne tre organiserte treningsøkter innlagt i skoletiden, mens utøverne på spissa har i tillegg tilbud om en ekstra økt i uka. Siden trenerne på skolen er fulltidsansatt, er de tilgjengelig for utøverne hver dag. Hver enkelt utøver har med andre ord gode muligheter for tett oppfølging av trener. At utøverne har mulighet til å få tilbakemelding og støtte fra treneren hver dag, samsvarer bra med tidligere forskning som og har påpekt viktigheten av dette (Martindale et al., 2007; Martindale et al., 2005; Stambulova et al., 2009).

Relasjonen mellom klubb og skolen vedlikeholdes og koordineres godt gjennom at to av trenerne som er ansatt ved skolen også er involvert i Strindheim som foreldre og trenere for

ynge utøvere i Strindheim. Med den velfungerende koordineringen mellom skole og klubb, er det i dag unaturlig å tenke på de to institusjonene som konkurrenter, slik Bourke (2003) og Christensen og Sørensen (2009) har opplevd i sine studier i fotball. Ser en lengere frem i tid kan imidlertid samarbeidet mellom skole og klubb bli mer utfordrende om de to trenerne slutter i jobben eller at deres barn ikke lenger er en del av Strindheim ski. De to trenerne er derfor å anse som nøkkelpersoner i samarbeidet.

Store deler av utøvernes hverdag utspiller seg innenfor skoleverkets rammer. For utøverne som går på Heimdal VGS har skolen en stor betydning i deres satsning mot senior og elitenivå i langrenn. Junior 1 beskriver skolens store betydning:

"Det er jo som sagt et veldig bra opplegg, vi får kombinert skole og idrett over fire år. Jeg kunne nok ikke satset langrenn om jeg ikke hadde gått på Heimdal, det hadde ikke gått opp i hverdagen, mener jeg da. Det er et veldig godt miljø, hvor de har lagt godt til rette med skoletimer og trening, så jeg er veldig fornøyd med opplegget her ja."

(Junior 1)

Skolens betydning for Strindheim som klubb gjenspeiles også gjennom leder 1 sitt svar på skolens innvirkning i det daglige.

"Ja de er jo premissgivere for det meste som foregår for juniorutøverne akkurat nå. Det er veldig vesentlig." (Leder 1)

Heimdal VGS er den største toppidrettslinja i Trondheim, med tilbud om spesialisering i langrenn. Trener 2 forteller at det å komme inn på toppidrett langrenn ved Heimdal VGS for mange er et mål i seg selv. Da vet de at de får god oppfølging i et aktivt miljø med gode trenere. Størrelsen på en gruppe er av betydning både sosialt og prestasjonsmessig (Høigaard, 2016). Treningsgruppa som møtes til økter tre ganger i uka på Heimdal VGS er av vesentlig størrelse. På øktene trener alle fire årsklassene på samme sted, oppdelt i mindre grupper, på kryss av kjønn og nivå. Dette skaper kort avstand mellom utøverne og en nærhet innad i miljøet, som igjen styrker det sosiale. Det gir også gruppa et stort mangfold og et stort register av ulike ferdigheter som kan utnyttes. På spørsmål om hvordan miljøet og gruppa påvirker utøverens idrettslige ferdigheter, svarer trener 1:

"Jeg tror det påvirker i en positiv retning. For du har mange gode løpere rundt deg i miljøet, du er en del av det og blir dratt med. Samtidig kan det for de bakerste være litt tungt å bli gått fra gang på gang. Det vil jo hele tiden være et sprik i gruppa der, men du har hele tiden noen innad i gruppa som du kan strekke deg etter. Så i bunn og grunn vil jeg si det er positivt." (Trener 1).

Trener 1 sitt svar vitner om at gruppas størrelse har positive konsekvenser for utøverne, men at det og kan være negativt for de som havner sist. Ser en isolert på gruppestørrelsen som fenomen, blir tradisjonelt en stor gruppe sett på som lite effektivt. Likevel kan en stor gruppe være positivt i form av at det tilfører flere ressurser, og medlemmene innad i gruppen kan spille hverandre gode (Collins & Durand-Bush, 2015; Grove, Damato, Heard, Grove & Eklund, 2011). Hva en effektiv gruppe innebærer, kan imidlertid bare bestemmes ut ifra gruppens formål (Høigaard, 2016). Siden gruppa ikke utelukkende har et sportslig formål, men også akademisk, kan det derfor argumenteres for at fordelene ved en stor gruppe er flere enn ulempene.

Det kan også tenkes at langrenn som individuell idrett har flere fordeler av å trene sammen i større grupper, med mange ulike egenskaper og ferdigheter som kan utnyttes. Det samsvarer også med Henriksen et al. (2011) sine funn. Dette sammenlignet med en lagidrett hvor gruppestørrelsen ofte er begrenset av idrettens regler, og gruppekohesjon er avgjørende for lagets resultater og prestasjoner. På denne måten står langrenn mer fritt som individuell idrett, som kan utnytte hverandre i et lag og gruppe underveis i treningen, men må prestere individuelt når det gjelder. Dette gjenspeiles også i senior 1 sitt utsagn:

"Vi har på en måte et mantra i Strindheim, at det er individuell idrett vi driver med, men det er en lagkonkurranse helt til vi står på startstreken. Tror derfor det er viktig å være en del av et miljø, det tror jeg betyr mye." (Senior 1).

Overgangen til videregående skole kan være skremmende og brutal for mange. En går fra et etablert miljø på ungdomsskolen til noe ukjent og nytt på videregående. For andre kan det være en lettelse å begynne på en ny skole med flere likesinnede sammenlignet med ungdomsskolen. At en møter et homogent miljø, hvor alle har idretten som felles interesse kan for mange være avgjørende. Senior 1 beskriver hvordan det å begynne på Heimdal var et naturlig valg som gjorde hverdagen enklere:

"Det var ikke så veldig kult å holde på med ski, helt til jeg begynte på videregående. Da jeg gikk på ungdomsskolen så var jeg vel eneste jenta, eller eneste på hele trinnet som satset langrenn. Så for meg var det en lettelse å begynne på Heimdal vgs. Ikke alle som skjønnte det, og heller ikke mine nærmeste venner. Og det var egentlig litt tøft for meg på ungdomsskolen. Kjente på en veldig forklaringsplikt, på hvorfor skal ikke du være med på fest i morgen, eller hvorfor skal ikke du være med på den overnattinga, fordi jeg måtte lade opp til skirenn." (Senior 1)

Det er gjort mye forskning på ulike overganger en utøver gjør i løpet av karrieren, og hvordan disse både kan ødelegge karrierer, men også redde karrierer (Alfermann & Stambulova, 2007;

Wylleman et al., 2004). I overgangen fra ungdomsskole til videregående virker det til at Heimdal VGS gjør en god innsats ved å sette trygge rammer, som skaper et godt miljø for utøverne å utvikles i. Utøverne får et tilpasset opplegg både sportslig og akademisk, som virker å være godt kommunisert mellom både lærere og trenere. Samtidig lærer de å bli mer selvstendig. Trener 1 uttrykker her hvordan utøverne gradvis må ta mer del i planlegging og bli mer selvstendig, i takt med at de tilegner seg kunnskap:

"De lærer deg å jobbe selvstendig. Første året er det litt «sånn og sånn gjør du», men etter hvert i 2. og 3. må de ta mer del i treningsplanlegginga si. Så du går ikke fire år her og får servert treningsprogram hver uke, du må være med selv og lære deg prinsippene, og praktisere det selv. Så litt av fokuset vårt er at utøverne til syvende og sist skal bli sin egen trener. Den personen utøverne alltid kan forholde seg til er seg selv, så om en ikke er vant til det så sliter man." (Trener 1)

Heimdal VGS arbeider aktivt for å utvikle en helhetlig utøver, som kan ta selvstendige valg for en selv og dem rundt seg i fremtiden. Samtidig som skolen har målsetninger om å ivareta hele mennesket, har de også sportslige mål om å ha utøvere høyt representert på aldersbestemte landslag og internasjonale mesterskap. For å oppnå disse målene er spissa gruppa på Heimdal VGS sentral. Utøverne på spissa er utvalgt på bakgrunn av deres prestasjoner og utvikling. Kriteriene for opptak til spissa vises i tabell 2. Spissa toppidrett bidrar til at gruppas antatt beste utøvere, får ekstra og nødvendig oppfølging for at de skal utvikle seg ytterligere. Spissa toppidrett på Heimdal VGS har flere likhetstrekk med det Aalberg (2014) omtaler som "Topp 6" gruppa i sitt studie på Rosenborg ballklubb. Spissa toppidrett har mye tilknytning til fagpersonell i Olympiatoppen, og tilfører en ekstra dimensjon i utviklingen av morgendagens toppidrettsutøvere i Trondheim. Utøverne på spissa har majoriteten av sine treninger sammen med resten av utøverne på Heimdal VGS. Altså fremstår spissa mer som et supplement for at de beste også skal få tilstrekkelig oppfølging. Dette legger grunnlag for gode utviklingsmuligheter for de fleste av utøverne i miljøet.

5.2.3 Venner og jevnaldrende i idretten

Som nevnt tidligere er treningsgruppa på Heimdal VGS der hvor utøverne tilbringer mesteparten av sin tid. Naturlig nok bidrar så mye tid med en stor gruppe til å dyrke gode vennskap. Viktigheten av venner er stor når det kommer til å danne et trygt og godt utviklingsmiljø (Jowette & Lavalley, 2007). Samtlige av utøverne påpeker nødvendigheten av å ha gode venner i sitt daglige nærmiljø. Både som støttespillere, men også som gode sparrepnere som gir konkurranse og bidrar til utvikling.

"De fleste av vennene mine er i skimiljøet på Heimdal, så vi ser jo hverandre hver dag. De spiller en veldig stor rolle ja, det er en bra gruppe og mange å snakke med og matche seg med." (Junior 2)

"De bidrar til mye god motivasjon og er jo selvfølgelig gode venner som gir meg støtte osv. Når en driver på med individuell idrett så er det jo mye arbeid en må gjøre selv og, men det blir jo på en måte en lagfølelse med gruppa, når du trener såpass mye med dem." (Junior 3).

Seniorutøverne påpeker også at vennskapene de knyttet i treningsgruppa på videregående, også er viktige vennskap nå som de er blitt senior.

"Vi var 4-5 stykker som fortsatte å satse etter videregående. Jeg vet ikke om jeg hadde kommet til å fortsette som senior hvis det ikke hadde vært for vennene jeg hadde rundt meg." (Senior 1)

"Det er jo sjeldent det går ei uke uten at jeg har ei økt med en av mine nærmeste venner. Og det er jo fordi at mine nærmeste venner har jeg funnet gjennom langrenn." (Senior 2)

Viktigheten av gode vennskap i treningsgruppa er også noe trenerne rangerer høyt på lista over et godt utviklingsmiljø.

"Venner har nok ganske stor innvirkning vil jeg tro. Jeg ser det at der vi har en del som virkelig satser og bruker mye tid sammen, så bruker de og en del tid sammen på egentrening og sånne ting. Tross alt så er det på den arenaen mesteparten av tida legges ned, så det har stor innvirkning at du har kompiser og venner inni skimiljøet som har samme synet som deg, så du har noen å trene med, som pusher og drar litt." (Trener 1)

Venners rolle og betydning for en juniorutøver har også blitt påpekt som nødvendig for en effektiv talentutvikling, i tidligere forskning (Patrick et al., 1999). At utøverne i treningsgruppa har et sterkt felleskap, er det ingen tvil om. Å bygge et felleskap har blitt nevnt gjentatte ganger gjennom intervjuene som en verdi som verdsettes av trenerne. Gruppens tette relasjoner og sterke felleskap ser ut til å senke behovet for uttrykkelse i sosiale miljøer og arenaer. Dette passer også overens med Patrick et al. (1999) sine funn. Venners betydning har vist seg å ha positive følger både i form av gode relasjonelle rammer, men også til å utnytte hverandre til utvikle seg til å bli bedre idrettsutøvere (Carlson, 2011; Rønbeck, 2006). Samtidig som venner innenfor idretten viser seg å være viktig, kan det likevel være vel så viktig med venner utenfor idretten (Henriksen, 2011). Dette vil bli nærmere diskutert i kapittel 5.3.2

5.2.4 Foreldre

I de aller fleste idretter har foreldre en betydelig rolle i utøveres hverdag. Dette er også tilfellet for utøverne i Strindheim ski. Foreldre er ikke bare viktig for utøverne i deres hverdag, men de er også helt essensielle i klubbens daglige drift og generelle eksistens. Da klubben i hovedsak er tuftet på frivillighet og dugnadsånd fra foreldre. Dette vil bli beskrevet og diskutert i neste kapittel.

For juniorutøverne blir foreldrene beskrevet som viktige støttespillere som hjelper til med den daglige logistikken, slik junior 3 og 4 beskriver her.

"De er jo gode støttespillere først og fremst. Også prøver de alltid å tilrettelegge så godt dem kan for at jeg skal få trent som jeg vil og prestere godt på ski. Så det er mye skiprepping og organisering." (Junior 3)

"De gjør klart utstyr og lager mat og gjør hverdagen min ganske mye lettere enn hvis de ikke hadde hjulpet til da. De er en ganske stor avlastning for meg, og minker min totalbelastning." (Junior 4)

Flertallet av utøverne som er intervjuet nevner foreldre blant de viktigste personene for at de skal kunne lykkes i langrennssporet. For seniorutøverne beskrives foreldre med en mye mer omfattende rolle, som innebærer alle de tre kategoriene av støtte som Wolfenden og Holt (2005) nevner i sin studie, logistisk, emosjonell og informativ støtte.

Senior 3 beskriver en mulig årsaksforklaring for at seniorene beskriver foreldrene som viktigere enn hva juniorutøverne gjør:

"Tenkte ikke så mye på det som 17-18 åring. Det er kanskje tanker jeg har gjort meg opp de siste årene. Når du gikk på vgs så fløyt du bare litt med, du hadde det bra på skolen, du tenkte ikke over ting i samme grad som en gjør i senioralder. Da står du litt mer på bar bakke, og det kreves at du er mer selvstendig etter hvert. Når du er junior så bor du hjemme, foreldre som ordner ski, får maten servert, kjører hit og dit og det meste går i orden." (Senior 3)

Côté (1999) viser til at foreldres rolle ovenfor utøveren endres i løpet av karrieren, fra å være "ledere" til å bli "følgere". For utøverne i Strindheim ski har foreldre en svært deltagende rolle i yngre aldrer, hvor det stort sett er kun foreldre som er trenere. I 15-16 års alderen endres ofte foreldres rolle og de opptrer ofte mer som en tilskuere og tilretteleggere (Bloom, 1985). I langrennssporten kan det argumenteres for at foreldre beholder rollen som "følgere" noe lengere i utøverens karriere sammenlignet med andre idretter. Foreldres rolle er ofte deltagende helt

opp i senioralder. Dette gjenspeiles blant annet gjennom junior 1 sitt svar på hvem som er viktig i veien mot elitenivå:

"Det er jo først og fremst pappa. Han har en finger med i alt, både treningsarbeid, teknikk, treningsplan og alt som har med langrenn å gjøre. Sammen med treneren min, det er vel de to som er mest "på" i mitt nærmiljø." (Junior 1)

At foreldrene tar med seg barna ut på ski i ung alder kan være en viktig bidragsyter til at barna ønsker å bruke tid på langrenn. Trener 2 påpeker at det er fordelaktig for den norske langrennssporten at vi i Norge har en kultur for å ta med barna ut på ski, og drive fysisk aktivitet sammen med familien. Flere av utøverne viser til at de ofte var ute på ski med familien i ung alder, og at foreldrene selv har gått aktivt på ski. Dette underbygger også funn gjort i tidligere studier (Rønbeck, 2006; Rønbeck & Vikander, 2010). Samtidig som at flere studier peker mot at foreldres interesse er vesentlig for utøvernes utvikling, kan den ikke sies å være avgjørende.

"Mamma og pappa har ikke drevet så mye med ski og idrett selv så jeg gjør det meste selv egentlig. Men de spiller jo en rolle med at jeg da har et sted hvor det ikke er ski som står i fokus, så det blir litt sånn avkoblingssted da, kan en si." (Junior 2)

Junior 2 forteller her at foreldrene sin interesse ikke er avgjørende for at vedkommende begynte med langrenn. Foreldrene har likevel en viktig emosjonell rolle, som gir god avkobling. Svaret til junior 2 indikerer at også andre miljøfaktorer kan være bidragsyttere til at unge begynner med langrenn, som for eksempel venner som ble beskrevet i kapittel 5.2.3

En kan ikke unnlate å nevne at langrenn etter hvert har blitt en ganske kostbar idrett å bedrive. Dette er en utfordring som langrennssporten har, og er en faktor som truer rekrutteringen (Uhlig-Nordølum, 2019). For å kunne satse langrenn er en som juniorutøver mer eller mindre avhengig av at foreldre bidrar med økonomiske midler. Seniorutøverne merker antagelig foreldres økonomiske betydning noe mer enn juniorutøverne, da det som senior generelt er dyrere å satse.

"Det er jo først og fremst mamma og pappa som har bidratt enormt og fortsatt gjør det. Jeg hadde ikke hatt anledning eller råd til å drive med ski på det nivået jeg gjør nå hvis ikke de hadde vært mine største «sponsorer», for det er ikke så veldig lukrativt, ikke enda hvertfall." (Senior 2)

Som de ulike utsagnene til utøverne viser, har foreldre en svært viktig rolle i utøvernes hverdag. Foreldrenes rolle er trolig mindre akkurat i junioralderen, ettersom det da er en sterkere støtte fra andre institusjoner, som for eksempel skolen. Behovet for foreldre er kanskje størst frem til junioralder, likevel er emosjonell, økonomisk og logistisk støtte fra foreldre viktig fra junioralder og videre (Bloom, 1985; Hurtel & Lacassagne, 2011).

Foreldrene har også en kritisk rolle for at skiklubben skal driftes og arrangement skal bli arrangert. Jeg mener det kan argumenteres for at langrenn på klubbnivå ikke er like profesjonalisert som andre idretter. Dette satt i sammenheng med eksempelvis fotball, hvor det brukes mye mer penger på blant annet støtteapparat. Graden av profesjonalisering i klubbene varierer ofte ut ifra klubbens størrelse og antall medlemmer. Større klubber fører også med seg at det er ansatte i administrasjon for å bedre kunne holde orden i organisasjonen (Slack & Parent, 2006). Strindheim er å anse som en stor langrennsklubb innenfor norsk idrett og langrenn. Likevel er det slik at majoriteten av norske langrennsklubber ikke har ansatte til å administrere klubben (Uhlig-Nordølum, 2019). Som en konsekvens av dette har foreldre en større rolle i langrennssporten; enn så lenge. Dette er også tilfellet i Strindheim ski, slik leder 2 og trener 1 beskriver det:

"Vi involverer foreldregrupper i opplegg rundt utøverne gjerne i forhold til renn og samlinger lokalt, ellers så er det jo å støtte utøverne på skirenn med både transport og smøring. Det er jo gjerne foreldrene som bidrar. Foreldre involveres også i en del andre dugnader, for å skaffe til veie penger og inntekter til klubben for å kunne drifte den satsninga som en gjør da. Så Strindheim er jo en foreldredrevet klubb sånn sett, hvor en er avhengig av innsats og at alle bidrar for å få det her til å gå rundt." (Leder 1)

"Vi driver dugnadsbasert. Kanskje på sikt må vi ansette og kjøpe trenertjenester nedover i aldersklassene og. Jeg tror kanskje det kan bli sett på som at en kjøper seg en tjeneste, når er vi mer en klubb hvor vi er avhengige av at foreldre er med, og føler at de er en del av klubben." (Trener 1)

Med tanke på rekrutteringer og langrenn sin fremtid, kan foreldre være med å bremse profesjonaliseringen, forskning har vist dette å være hensiktsmessig for idrettens rekruttering (Strandbu, Gulløy, Andersen, Seippel & Dalen, 2017). Her virker det å være delte meninger innad i langrennsmiljøet. Noen vil ha mer profesjonalisering, mens andre mener frivillighet i idretten bør beholdes. Trener 1 viser i sitatet over at profesjonaliseringen kan få ulike oppfatninger hos brukerne. Den pågående debatten rundt langrenn og talentutvikling i Trøndelag viser også ulike oppfatninger og konsekvenser av en slik utvikling (Bajoghli, 2021).

5.2.5 Strindheim skiklubb

Gjennom intervjuene kommer det frem at utøverne finner stor glede og takknemlighet for å være en del av Strindheim skiklubb. Strindheims jobb med å skape skiglede hos unge skiløpere, er på mange måter en av de viktigste faktorene for at juniorutøverne i dag velger å satse på langrenn. Å drive toppidrett krever store mengder motivasjon, og en grunnleggende glede i idretten er derfor essensielt.

"Det har vært et bra miljø opp igjennom i Strindheim, med mange klubbvenner, og morsomme trenere som liten. Husker det var morsomt å komme på Strindheim trening. Det tror jeg var mye av motivasjonen for å fortsette som 10 åring, det er at det er morsomt å komme på trening." (Senior 3)

I jobben med å skape en grunnleggende idrettsglede og skiglede hos barn og unge, som gir dem lyst til å bedrive idretten i lang tid, virker det som at Strindheim har gjort en god jobb. Gjennom intervjuene kommer det tydelig frem en felles filosofi med fokus på bredde og skiglede, samtidig som klubben ønsker å bidra til at utøverne når toppen. Strindheim er av Trondheims største skiklubber, og har et bredt tilbud til de aller fleste aldersgrupper. Dette bidrar til en brukbar størrelse på treningsgruppene, hvor gode vennskap kan dyrkes og tiltrekke flere barn og ungdom inn i idretten (Gilberg & Breivik, 1999; Rønbeck & Vikander, 2011).

Den gruppen som kanskje får det dårligste tilbudet gjennom skiklubben for øyeblikket er juniorutøverne. Som det har vært nevnt tidligere i analysen har på mange måter Strindheim overlatt trenerrollen av juniorutøverne til Heimdal VGS. Dette har både positive og negative konsekvenser for juniorutøverne i klubben, men også for Strindheim som klubb. Tilbudet utøverne får på Heimdal fremstår som strukturert og godt. Der har de kompetente trenere, gode fasiliteter og en godt tilpasset skolehverdag. Som alle er elementer som forbindes med et suksessfullt talentutviklingsmiljø (Henriksen, 2010). Dette utforskes mer i kapittel 5.5.1. Den negative siden ved at klubben ikke har noe tilbud til junior er at utøverne mister noe av felleskapet i klubben som de har opparbeidet frem til junioralder, samt at tilhørigheten til klubben svekkes. Utøvernes svar gjenspeiler nettopp dette.

"Det er jo i så fall å organisere fellestreninger da. Klubben kunne f.eks. bestemt seg for å ha styrketrening på mandager og langtur på onsdag eller noe sånt. Det tror jeg kunne vært veldig bra, for da hadde vi fått litt mer felleskap med andre strindheimløpere også." (Junior 2)

"Det er noe jeg og flere savner, å få til et opplegg der, kanskje noen fellesøkter i klubb. Det tror jeg kunne bidratt til mer tilhørighet til klubben da." (Junior 1)

"De (Strindheim) kunne bidratt til mer fellesøker i uka for junior, for det har det egentlig ikke vært noe av. Bare med Heimdal. Det å ha fellesøker i helgene med felles langturer eller intervaller f.eks. hadde bidratt mye." (Junior 4)

At klubben ikke arrangerer fellestreninger for juniorene er trolig ikke avgjørende for om enkeltløpere lykkes som langrennsløper eller ei. Det kunne likevel bidratt til at flere av utøverne velger å fortsette som senior, noe som igjen ville bidratt til et større og mer ressurssterkt miljø i klubben. For som en av Senior 3 nevnte i et av sine svar, så står en fort på bar bakke som senior, og å ha et sterkt felleskap i klubben kan da bidra til at flere velger å satse videre. Dette støttes også av Patrick et al. (1999) som viser til at gode relasjoner med jevnaldrende har vist seg som en motivasjonsfaktor for å bedrive idretten lengre. Trener 2 påpeker også at klubben muligens burde synliggjøre seg litt mer ovenfor juniorene.

"Jeg tror kanskje at klubben kan ha en enda tydeligere rolle i junioropplegget. Det å synliggjøre den røde tråden mellom de ulike delene med yngre utøvere, junior og senior, slik at de i større grad føler de er en del av hele klubben. Og at vi bruker erfaringer på tvers av gruppene. Sammen med samhandlingen mellom skole og klubb tror jeg det er kjempeviktig. Og at vi sørger for at den utøveren som ønsker å satse har et godt tilbud og får en god oppfølging, og at det er en helhetlig oppfølging av utøveren." (Trener 2)

En trygghet for Strindheim sine juniorløpere er likevel at de som senior har et tilbud om organiserte treninger og et sterkt felleskap, gjennom deres team Strindheim. Som en av få langrennsklubber i Trondheim har klubben etablert et eget team med ansatt trener. Team Strindheim skal gi et tilbud til seniorløpere som ønsker satse langrenn, men som ikke er en del av skiforbundets landslag eller regionlag. At klubben har valgt å etablere et slik team viser en utviklingsorientert holdning i klubben, da de ser hvor viktig det er å være en del av et miljø for å nå elitenivå i langrenn. Klubben viser at de ønsker å bidra til god talentutvikling, og at de vil være gode både i bredden med og i toppen av norsk langrenn. Det skaper også engasjement og motivasjon hos utøverne til å satse videre på idretten. Senior 3 beskriver hvorfor et slikt lag er viktig:

"Største forskjellen fra andre klubber er at det faktisk er et senioropplegg i Strindheim. For eksempel Klæbo og Tønseth, de har vært gode skiløpere som har vært dekket av regionlag og landslag, men hadde de vært nivået dårligere, måtte de klart seg alene, uten sikkerhetsnettet vi har i team Strindheim, siden deres klubb ikke har et slikt tilbud. Så det at Strindheim har et tilbud til utøvere under regionlagene, ser jeg på som avgjørende for både junior- og seniorutøvere i Strindheim." (Senior 3)

For klubben sin del sparer de ressurser på å ikke ha treninger for junior, samtidig risikerer de å miste verdifulle utøvere, som velger å ta videregående på en annen skole enn Heimdal. Leder 1 beskriver juniorsituasjonen som et toegget sverd:

"Det å få etablert noe for de som ikke velger å gå skigymnas tenker jeg vil kunne forbedre oss. Få med større bredde. Da er vi avhengige av flere. Heimdal vgs er nok en tosidig sak: positivt så lenge en tenker majoriteten av gruppa er der, men hvis vi ikke hadde hatt det så hadde vi kommet til å måtte løst det i klubb. Da hadde vi hatt en sterkere gruppe innad. Så et toegga sverd." (Leder 1)

Som leder 1 er inne på i sitt sitat er klubben og Heimdal VGS avhengige av en stor bredde for å rekruttere utøvere. En utfordring som både Strindheim utøverne og klubben peker på er deres tilgang til næranlegg. Klubben mangler et skikkelig klubbhus og et tilhørende stadion som kan skape en felles samlingsplass.

"Vi er avhengige av at det rekrutteres inn en solid gjeng slik at vi kan opprettholde et brukbart nivå her oppe. Og for at det skal skje heller jeg mot at det må lages flere næranlegg på østsida, slik at rekrutteringa der kan være like god som hos Byåsen." (Trener 1)

"Strindheim har jo ingen fast klubbarena. (...) for min del som junior på HVGS så påvirker det ikke så mye, men for de yngre utøvere kan det være ødeleggende å ikke ha en slik sosial arena å samles." (Junior 3)

Mangel på næranlegg medfører mye ekstra transport og tilrettelegging for utøverne som skal delta på langrennstrening. Klubben er kjent med denne utfordringen og jobbet i flere år sammen med de andre klubbene på østsida av Trondheim for å få etablert et næranlegg for utøverne på den siden av byen. Et slikt anlegg vil potensielt kunne bidra til en sterkere klubbtilhørighet og en økende rekruttering til skisporet.

Selv om juniorutøverne gjennom intervjuene gir uttrykk for at Strindheim ikke har all verdens betydning for dem som juniorer, har nok likevel Strindheim en underliggende og viktig rolle. Mens Heimdal VGS tar seg av mye av utviklingsarbeidet og den daglige treningen i junioralderen, er det klubben som setter de overordnede rammene for hvilke muligheter juniorutøverne har. Klubben setter rammene for hvordan ressursene i klubben skal fordeles, deriblant hvor mye økonomisk støtte juniorutøverne skal få til ulike konkurranser og treningsamlinger. På denne måten får utøveren mulighet til å planlegge sin sesong basert på forventet støtte fra klubben. Det sikrer utøveren en slags forutsigbarhet i treningshverdagen, forteller leder 1. Denne forutsigbarhet er igjen med å bidra til trygghet hos utøveren. En solid klubb som bidrar til forutsigbarhet og trygghet til utøveren, sammenfaller også med Henriksen sine funn i Växjö friidrett (Henriksen et al., 2010b).

5.2.6 Team Strindheim og seniorutøverne

Å ha nære rollemodeller innad i treningsmiljøet, hvor junior- og seniorutøvere har mulighet til å trene sammen og dele kunnskap, blir nevnt som et kjennetegn ved suksessfulle talentutviklingsmiljø, av Henriksen (2010). Innad i miljøet på Heimdal VGS er det utøvere fra 16 til 19 års alder. Avstanden mellom utøverne fremstår som nær både fysisk og kulturelt. Uansett om en går i første eller fjerde klasse trener utøverne på samme sted, og har samme opplegg, kun tilpasset ut ifra nivå. Struktureringen virker sammenhengende og hensiktsmessig innad i miljøet. De yngste i gruppa vil på denne måten til en viss grad oppleve å ha nære rollemodeller innad i gruppen.

Forholdet mellom junior og seniorutøvere blir naturlig nok begrenset gjennom at seniorenene ikke går på skolen. Seniorutøverne forteller likevel at de gjennom en felles Facebook-gruppe for utøvere ved Heimdal VGS, får informasjon om noen treninger for juniorene. Det er sjeldent det passer inn i deres treningshverdag, men seniorenene ser viktigheten i å gjennomføre besøkene. Juniorene beskriver det som svært inspirerende de gangene det har skjedd. Selv om det forsøkes å skape et forhold er nok heller effekten liten når kontakten blir så sporadisk.

For juniorene i Strindheim som ikke har organisert trening gjennom klubben blir også forholdet med seniorenene ganske fjernt. Juniorutøverne beskriver forholdet til seniorutøverne i klubben slik:

"Det er vel et par stykker jeg kjenner, men sånn i det store og det hele så er det ingen jeg trener så mye med nei." (Junior 3)

"Har egentlig veldig lite kontakt med seniorløperne i Strindheim, de er egentlig mest for seg sjøl. Har egentlig veldig lite forhold til dem, men det er jo noen av dem som presterer ganske bra. Det er selvfølgelig inspirerende å se på de få det til." (Junior 4)

Seniorutøverne forteller også at de hadde lite kontakt med seniorutøverne da de var junior. De opplevde da forholdet som svært adskilt og et internt hierarki i klubben. Seniorenene mener at avstanden mellom junior og senior i dag er noe mindre, og det virker som at seniorenene virkelig ser verdien i et nært forhold mellom junior og senior.

"Vi har etter hvert skjönt at om en skal utvikle seg selv, så trenger en andre som er med å pushe. Hvis vi da ikke er delaktige i å få opp yngre som hjelper til å pushe vil det straffe oss selv en dag. Når vi er eldre og plutselig en dag står der, og alle har gitt seg eller ikke er gode nok til å være med å pushe. Så det er viktig for oss." (Senior 2).

Seniorene viser også at de ønsker et større felleskap med juniorene gjennom å invitere juniorene med i noen av fellesøktene til team Strindheim. Foreløpig er det få av juniorene som har benyttet seg av tilbudet, da det sjeldent passer i forhold til deres treningsplan. At forholdet mellom junior og senior er nærmere enn det har vært tidligere er nok tenkelig, men det virker fremdeles ganske sporadisk og fjernt, ut ifra juniorenes skildringer.

Klubben og trenerne virker også å ha innsett at de mangler en rød tråd mellom junior og senior, og at forholdet mellom dem i dag ikke er veldig bærekraftig. Trener 1 forteller også at det jobbes med å få til en link mellom junior og seniorutøverne, men at det til nå har vært vanskelig på grunn av et litt for stort alderssprang mellom gruppene. Klubbens representant ser også positive trender i samarbeidet mellom junior og senior, og ser at et slik samarbeid med gjensidige erfaringsoverføringer vil gagne alle parter.

Selv om både junior, senior, trenere og ledere i klubben gir uttrykk for et ønske om tettere samarbeid, og ser verdien av et slik samarbeid mellom aldersgruppene i klubben, mangler det fremdeles litt i gjennomføringen for nettopp dette. Klubben har ingen klare strategi- og styringsdokumenter, noe som skinner litt igjennom i for eksempel manglende koordinering mellom utøvergruppene. Manglende koordinering og relasjon mellom junior- og seniorutøvere har også vist seg som en utfordring i tidligere forskning (Larsen et al., 2013; Relvas, Littlewood, Nesti, Gilbourne & Richardson, 2010; Aalberg & Sæther, 2016). De fleste av studiene som har undersøkt relasjon mellom junior og seniorutøvere har basert seg på fotball. Tidligere studier som har undersøkt utviklingsmiljø i individuelle idretter har funnet tette bånd mellom junior og seniorutøvere, og at dette har gitt positive koblinger (Henriksen, 2010). Mine funn med en svak kobling mellom junior og senior tilfører derfor et nytt aspekt i forskningsfeltet, hva angår talentutvikling i individuelle idretter.

5.3 Mikromiljøet – Ikke-idrettslige domenet

I det forrige kapittelet ble de idrettslige faktorene som påvirker miljøets suksess presentert. I det neste kapitelet vil ikke-idrettslige faktorer blir presentert. Som en ser i figur 5, er det ikke mange faktorer utenom det idrettslige domenet som påvirker utøveren. Selv om de er få, er de likevel av betydning. Her vil ungdomskulturen og venner utenfor idretten bli beskrevet og diskutert.

5.3.1 Ungdomskultur

Sentralt i en gruppe og et kriterie for at gruppen skal oppnå stabilitet og trygghet er en felles interesse eller et mål (Høigaard, 2016). Ungdomskultur kan sees på ulike vis, enten et stort perspektiv med den generelle ungdom som utgangspunkt og deres handlinger, eller en kan se det fra et interessespesifikt perspektiv, en såkalt subkultur (Hills, 2008). Utøverne viser til sitt nærmiljø som en viktig faktor for at de motiveres til å vie så mye tid til idretten.

"Jeg vil si det påvirket meg bra med at en får flere som tenker likt som en selv, og som setter seg like mål. Da ser en litt rett foran seg, og ikke bare blir fortalt at en må gjøre sånn og sånn. At du faktisk får se hva de rundt deg gjør, og hva de ofrer og legger ned av innsats." (Senior 3)

Senior 3 sitt svar på spørsmålet om hvordan ungdomskulturen påvirket vedkommende sin sportslige hverdag som junior, vitner om at de har tilstrekkelig med sosiale nettverk og felles verdier innad i miljøet. Videre beskriver de fleste av juniorene at samfunnets generelle ungdomskultur påvirker dem lite i hverdagen, siden det stort sett befinner seg i et homogent miljø. Junior 1 beskriver en splittet ungdomskultur, hvor det er fort gjort å falle utenfor om en er i feil miljø. Heimdal VGS virker å ha gjort en god jobb i å skape et miljø og en kultur med felles verdier og mål. Dette fremstår som positivt for utøverne, det gjør deres valg om å bortprioritere en fest eller andre morsomme arrangement enklere. Senior 1 forteller hvordan et homogent miljø gjorde det enklere å motstå andre tilbud:

"Kjente veldig på en forklaringsplikt, på hvorfor skal ikke du være med i morgen, eller hvorfor skal ikke du være med på den overnattinga, fordi jeg måtte lade opp til skirenn. Det var et miljø for festing ganske tidlig, folk var utprøvende og jeg synes ikke det var så kult, men det å forklare seg da som 14-15 åring, det er ikke alltid så lett. Det var derfor en lettelse å komme på vgs og folk skjønnte at du skal trene og det er greit. Det var en felles interesse der." (Senior 1)

Dagens ungdomskultur i dag omhandler og foregår mye på sosiale medier. Trener 2 forteller at det har skjedd en endring i utøvernes handlinger og væremåte de siste årene.

"Det kommer jo an på hvordan du definerer media, det første som slår meg er jo sosiale medier. Som har veldig stor innvirkning, fordi de deler veldig mye, og er veldig opptatt

av hva andre gjør, både her lokalt, men også nasjonalt. Om det ikke påvirker direkte, får de hele tiden påfyll gjennom skjermen, noe som påvirker underbevisstheten." (Trener 2)

Hvilken innvirkning sosiale media har er vanskelig å si, og ofte individuelt. For mange bidrar det positivt, en kan enkelt se andres prestasjoner gjennom medieplattformene, og bruke dette til egen motivasjon og utvikling. På den motsatte siden kan det også være med å legge press på utøveren (Bakken, Sletten & Eriksen, 2018). Trener 2 forteller at forventninger og press om å lykkes utpeker seg i større grad nå enn tidligere. Faktorer som ungdomskultur og sosiale medier er nok ikke avgjørende faktorer for miljøets effektivitet. Det er likevel en stor del av utøvernes hverdag, og en faktor av betydning.

5.3.2 Venner utenfor idretten

Slik miljøet beskrives av utøvere og trenere er det vennene som utøverne har i langrennsmiljøet som utgjør den største delen av deres omgangskrets og nettverk. Junior 1 forteller at mellom all trening og skolearbeid trenger en også hvile litt, og at kontakten med de utenfor treningsmiljøet derfor blir mindre og mindre. Flere av utøverne påpeker likevel viktigheten av å beholde vennene de har utenfor langrennsmiljøet.

"Jeg har vært bevisst på å opprettholde de vennene som ikke har fortsatt med ski, for de gir meg påfyll ift. å koble av. Det kommer jo et liv etter idretten og, så tror det er veldig viktig å bruke de som er innad i miljøet, men godt å koble av med venner som ikke driver med ski også. Da får en litt anna input enn bare form, ski, spenn og testing. Jeg tror det er sunt å ha litt veksel i miljøsettingen." (Senior 1)

"Venner som er utenfor idrettsmiljøet hjelper meg til å koble av når jeg trenger det, for hvis det blir bare ski hele tiden, så er jeg redd jeg fort kan bli lei." (Junior 4)

Utøvernes utsagn sammenfaller med utøverne fra Henriksen sin studie i Wang Kajakk, som også verdsatte venner utenfor idretten (Henriksen et al., 2011). Trenerne ser også verdien i å ha et sosialt nettverk utenfor idrettsbobla, som kan hjelpe de gjennom vanskelige tider som f.eks. skadeperioder, ved å tenke på litt andre ting enn langrenn. Leder 1 ser både positive og negative sider ved å opprettholde vennskap utenfor idretten.

"Det kan være utfordrende, hvis de for eksempel sliter litt med motivasjon og får mange impulser fra venner med andre interesser og fra andre miljø. Alt i fra festing til andre ting, og det kan jo bidra til å vippe de av pinnen sånn sett. Men det kan slå begge veier, for det kan være bra å ha en arena hvor de kan koble helt ut, gjøre noe anna enn å tenke ski, spille fotball, spille PlayStation eller litt sånn. De er kanskje bevisst på det, at det selvfølgelig kan ha med seg noen utfordringer." (Leder 1)

I likhet med ungdomskulturen så er nok heller ikke venner utenfor idretten en avgjørende faktor for at juniorutøverne skal lykkes i langrennssporet. Det er individuelt, for noen er avkobling og impulser utenfra viktigere enn for andre. At en som utøver klarer å regulere og styre utfordringer utenfor idrettsarenaen kan til tider være vel så viktig som utfordringer på idrettsarenaen (Stambulova et al., 2009). Å behandle og vedlikeholde vennskap utenfor idretten kan være en potensiell utfordring, slik leder 1 beskriver. Evnen til å ta valg en blir stilt ovenfor og kanskje måtte ofre tid med venner for å drive idretten, har også tidligere blitt pekt på som en faktor for suksessfull utvikling (Holt & Dunn, 2004).

5.4 Makronivå - et større perspektiv

Makronivået av modellen beskrives som faktorer og komponenter som ikke nødvendigvis har en direkte påvirkning på utøveren, men som likevel har en innflytelse for unge utøvers utviklingsprosess. Igjen må det påpekes at hvert enkelt utviklingsmiljø er unikt, og at komponentene som er inkludert i makronivået derfor varierer. Eksempelvis ser vi komponenten relaterte eller andre klubber, bli plassert på et mikronivå i Henriksen (2010) sin teoretiske modell. I min empiriske modell for Strindheim skiklubb, har denne komponenten blitt plassert i et makronivå, sammen med skikretsen. Norges sterke tradisjoner og idrettskultur i langrenn har ingen direkte kobling med utøverne, men det ligger likevel til grunne for utøvernes utviklingsmuligheter. Nasjonale idrettsforbund og media er komponenter som tradisjonelt tilhører et makronivå, disse komponentene virker ikke å påvirke utviklingsmiljøet i større grad og er derfor ekskludert fra modellen.

5.4.1 Sør-Trøndelag skikrets og andre klubber

Av Norges skiforbund sine 16 skikretser, sogner Strindheim skiklubb til Sør-Trøndelag skikrets. Kretsens rolle er kort beskrevet å skape møteplasser og samarbeid mellom de ulike klubbene, for å utvikle skiidretten. Henriksen (2010) beskriver relaterte klubber som barrierer eller muligheter til å berike interaksjoner og samarbeid med flere ressurser. Samarbeid med andre klubber kan for mange være avgjørende, mens for andre er det ingen stor nødvendighet. For Strindheim skiklubb virker ikke samarbeid med andre klubber å være avgjørende, men likevel viktig for klubben, spesielt under arrangement og organisering av renn.

"Vi har en del arrangement som vi har litt samarbeid om. Nå synes jeg at kretsen har vært litt katalysator der, for å etablere litt mini-samlinger, type på helg eller dagsbasis. Der en ruller litt på å arrangere mellom de ulike klubbene i Trondheimsregionen.

Spesielt de yngre, men junior diskuteres jo og de begynner å kjenne hverandre på tvers av klubbene da." (Leder 1)

For utøverne sin del virker det ikke som at de merker mye til samarbeid mellom klubbene i hverdagen.

"Vi fikk et opplegg her i sommer tror jeg, der hvor de hadde samarbeidet om å legge opp noen økter på tvers av klubbene som vi kunne være med på. Men ikke noe mer enn det som jeg vet om. " (Junior 1)

Senior 2 beskriver samarbeid med andre klubber som ikke eksisterende, men følte heller aldri at det har vært behov for noe mer samarbeid mellom klubbene.

"Vi møttes vel på skirenn, og that's it. Det har jo sikkert noe med at Strindheim er en stor klubb, så vi hadde nok utøvere til å få til gode grupper selv, og det samme hadde jo Byåsen som på en måte står nærmest oss i Strindheim. Selv om vi ikke hadde noe mye samarbeid, følte jeg heller ikke at vi mangla noe." (Senior 2)

Klubbens størrelse er helt klart en fordel når det kommer til tilgjengelighet av ressurser. En annen faktor som også er av betydning i spørsmålet om behov for samarbeid mellom klubber, er Heimdal VGS. Skolen og treningsgruppa på Heimdal kan på mange måter sees på som et knutepunkt mellom Sør-Trøndelag skikrets sine juniorutøvere. Gjennom at utøverne her møtes og skaper gode relasjoner på tvers av klubbene. Dette gir i alle fall Strindheim mulighet til å tildele mer ressurser til yngre treningsgrupper og deres seniorsatsing; team Strindheim. På team Strindheim får også utøvere fra andre klubber i regionen mulighet til å være med. Store og ressurssterke seniormiljø er det ikke flust av i landet, utenom forbundets utviklingslag. At Strindheim derfor åpner opp for andre utøvere, er svært viktig for å beholde flest mulig, lengst mulig.

Sør-Trøndelag skikrets har som alle andre særkretser som oppgave å arbeide for idrettens utvikling og å fremme samarbeid mellom kretsens lag (NIF, 2021). Enjolras (2004) viser at lag og klubber ofte har direkte kontakt med særkretsene og er det organet i idrettsforbundet som klubbene føler mest nærhet til. Dette er også gjenkjennbart i langrennssporten. Trener 2 oppsummerer her kretsens rolle med å skape møtepunkter på tvers av klubbene.

"Jeg opplever jo litt at hver enkelt klubb blir veldig opptatt med seg og sitt engasjement, så er det kanskje mer kretsens sin rolle og ta det blikket opp og sørge for at det skapes møtepunkter, slik som det gjøres nå gjennom blant annet sonesamarbeid, hvor utøvere fra ulike klubber møtes på samling. Så jeg føler kanskje at klubbene i seg selv har mer enn nok med egen drift, om de da ikke skal begynne å bruke mye tid på samarbeid med

klubber rundt, tenker kanskje det burde ligge på krets nivå." (Trener 2)

I det daglige fremstår det som at kretsen har en underliggende rolle ovenfor juniorutøverne. Gjennom å ha fem ulike sonesamarbeid innad i Sør-Trøndelag, arrangerer kretsen med jevne mellomrom nærsamlinger for utøvere i den sonen de tilhører. For utøvere i Trondheim og på Heimdal VGS merkes kanskje dette mindre, da det er trenerne på Heimdal som ofte er involvert der også, og majoriteten av gruppa er deres skolekamerater. På denne måten blir samarbeid mellom klubb og kretsen, flettet sammen gjennom Heimdal VGS sin daglige drift.

5.4.2 Den nasjonale kulturen og Norges idrettskultur

Majoriteten av Norges befolkning har et forhold til skisporten. Gotaas (2010) beskriver langrenn som vår nasjonalidrett. En status som nasjonalidrett bærer med seg positive ringvirkninger for dem som bedriver idretten. Flere tidligere studier har påpekt langrenns høye status i Norge, og at dette bærer med seg gode økonomiske og ressursbaserte rammer for å satse på toppidrett (Hannemyr, 2018; Oliversen, 2013; Aalberg & Sæther, 2013). Norges nasjonalkultur er å se på som en ressurs for de som ønsker å satse på langrenn i Norge. Staten verdsetter gode idrettstalenter og det bevilges dermed mye penger til idretten, både til utviklingsarbeid og idrettsanlegg. Dette sammenfaller også med Henriksen et al. (2011) sin oppfatning av nasjonalkulturens betydning for kajakkpadlere. Ut ifra junior 1 og 3 sine utsagn under virker det ikke som at nasjonalkulturen og den norske langrennskulturen påvirker juniorutøverne nevneverdig i det daglige, men at det medfølger en viss status.

"Det vil jeg egentlig si er ganske høyt verdsatt, folk har respekt for det, siden det er en stor sport i Norge. Det å være langrennsløper, det skjønner folk at krever mye da." (Junior 1)

"Føler det er en viss status å drive på med idrett og en synes selvfølgelig det er kult, men føler ikke det er noe stort av den grunnen. Og det er jo svært mange som holder på med idrett nå, så føler ikke så veldig på det." (Junior 3)

Som en følge av en sterk idrettskultur i landet, er det også mange unge utøvere og et trangt nåløye inn til for eksempel landslaget. Senior 3 beskriver det tøffe nivået som en motiverende faktor i satsingen mot å nå elitenivå.

"Det påvirker jo treningshverdagen at det er høyt nivå i toppen. Det er en motivasjon i seg selv og komme seg opp til det høyeste nivået, selv om at det er så mange der." (Senior 3)

Fra trenerne og lederen sine perspektiver blir nasjonalkulturen og idrettskulturen kanskje sett på som en større ressurs enn hos utøverne. Dette er naturlig nok siden de er mer involvert i de ressursbaserte rammene rundt utøveren og organiseringen.

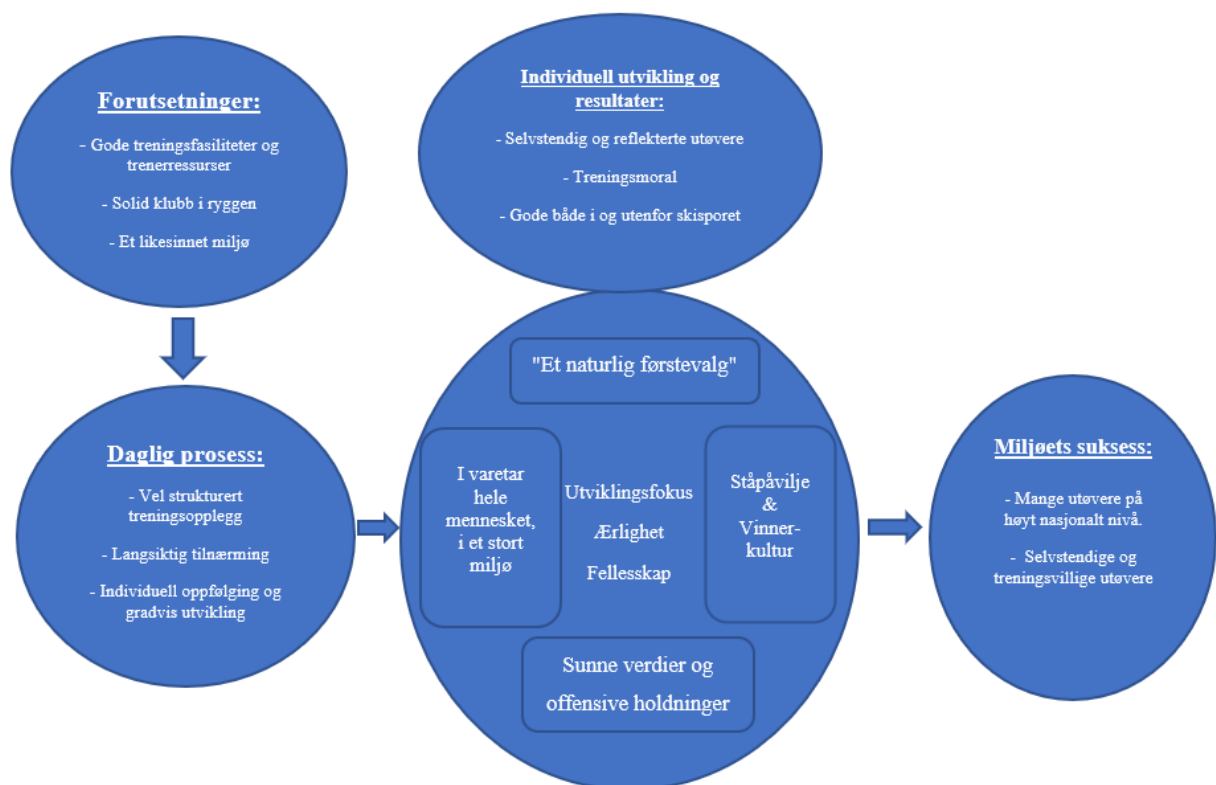
"Hvis en tolker nasjonalkultur som den klassiske hvor nordmenn er født med ski på beina og blir tatt med ut på tur og sånne ting, så tror jeg det har en stor innvirkning på hvorfor en velger å starte på ski da, og at ski blir en naturlig del av fritidsaktiviteten. Jeg tror og at de forbildene som vi har i Norge med at Norge er en langrennsnasjon og det er veldig status å være skiløper i Norge, så er nok det en stor påvirkning og en stor betydning. Det er en stor forskjell og et fortrinn sammenlignet med andre land at vi har med ungene ut på tur i ung alder, og de blir vant til å ferdes i fjellet på enten ski, sykkel eller beina." (Trener 2)

Trenerens beskrivelse av nasjonalkulturens betydning ovenfor, vitner om flere fordeler ved å ha en sterk idrettskultur i landet. Sterk idrettskultur og mye statlig støtte til idretten har også tidligere vist seg som sentralt for flere nasjoners suksess på idrettsarenaen (Green, 2007; Martindale et al., 2007). I tillegg til de ressursfordelene er tradisjoner og kultur et sterkt fortrinn for Norge, slik trener 2 påpeker. At den norske nasjonalkulturen og langrennskulturen er en ressurs for de som utøver idretten, sammenfaller også med Henriksen (2010) sine funn i hans studier på skandinaviske talentutviklingsmiljø.

5.5 ESF – En forklarende modell

Det følgende kapittelet vil ha en forklarende rolle. Jeg vil i kapittelet presentere en strukturert fremstilling av faktorene som gir talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb dets effektivitet og suksess. Den empiriske ATDE modellen presentert i de øvrige kapitlene beskriver miljøet i Strindheim skiklubb i en helhet. Videre for å forklare hvorfor miljøet i Strindheim har suksess i å føre frem gode seniorutøvere i langrenn, må vi se nærmere inn på miljøet på Heimdal VGS, der hvor juniorutøverne har sitt daglige treningsmiljø. Heimdal VGS fremstår som essensiell i den sportslige utviklingen for juniorutøverne i Strindheim. Det neste kapittelet vil derfor se nærmere på hvilke faktorer som bidrar til at miljøet på Heimdal VGS er suksessfullt, og klarer å utvikle gode juniorutøvere opp til å bli gode seniorutøvere. Kapittelet vil inkludere faktorer relatert til forutsetninger, prosess, organisasjonskultur og hvordan disse påvirker individuell utvikling og gruppas prestasjoner og effektivitet.

Figur 6: Empirisk fremstilling av Heimdal VGS sine suksessfaktorer.

5.5.1 Forutsetninger

Forutsetningene for at en utøver skal lykkes i å ta steget opp til elitenivåer som oftest en sammensatt sak. Som også Henriksen (2010) skriver i beskrivelsen av modellen er både økonomi, treningsfasiliteter, og støtteapparat nødvendig for talentutvikling. Likevel kan ingen av dem isolert sett garantere suksess. For å forklare forutsetningene til utviklingsmiljøet på Heimdal VGS har jeg definert tre kategorier jeg mener påvirker miljøets suksess. "Gode treningsfasiliteter", "en solid klubb i ryggen", "ei likesinnet gruppe" vil bli redegjort for i kapitlet, som forutsetninger som influerer Heimdal VGS sin suksess.

Gode treningsfasiliteter og trenerressurser

Heimdal VGS er som nevnt tidligere en del av offentlig sektor og Trøndelag fylkeskommune. Dette gir gunstige fordeler for både utøvere og trenere ved toppidrett langrenn. Skolens utdanningstilbud er gratis, og skolens tilhørende fasiliteter er av fri benyttelse for utøverne, noe mange ser på som en selvfølge når en bor i Norge. Ser vi på tidligere studier som utforsker kombinasjon av idrett og skole, kan kostnaden av skole og idrett være ganske betydelig (Green & Houlihan, 2004; Pope & Pope, 2014). At den økonomiske delen av utdanningstilbudet i stor grad er dekket av staten og fylkeskommunen er derfor en fordelaktig forutsetning som ligger til grunn i miljøet. Trener 1 påpeker og at de som trenere står noe friere i forhold til ressursene de har tilgjengelig, og at fasilitetene er gode.

"Skolen ligger veldig nære Granåsen og Bymarka, så det er jo en kjemperessurs både på sommer og vinter. Så i form av slike ressurser er det veldig greit. Også slipper vi jo å tenke på den økonomiske biten ved samlinger og trening, for det er det jo foreldre eller klubben til utøverne som står for. Vi har også gode fasiliteter for styrke og basistrening, så det ligger godt til rette her." (Trener 1)

Implisitt i trener 1 sitt utsagn ser vi igjen betydningen og viktigheten av foreldre i langrennssporten. Trener 1 beskriver også at Heimdal VGS har god tilgang på treningsanlegg. Skolen ble revet og bygd ny i 2018 sammen med en stor flerbrukshall; Kolstad Arena. Her er det topp moderne fasiliteter med blant annet styrkerom, 3 fulle hallflater, løpebane mm. Viktigst for langrennsutøverne er tilgangen de har til å gå på ski. Et godt steinkast fra skolen, en drøy kilometer, ligger Saupstad skistadion. Herfra har utøverne flere hundre kilometer med skiløyper tilgjengelig i Trondheims Bymarka. Som trener 1 beskriver er også dette området en stor ressurs for utøverne om sommeren, da området er perfekt for utholdenhetstrening. Vintrene blir stadig kortere og behovet for kunstsne for optimale skiforhold i de tidlige vintermånedene er blitt en nødvendighet. Heimdal VGS har da tilgang på Granåsen skiarena, drøye tre kilometer unna.

Her ligger et anlegg som holder standarden til verdensmesterskap, med mulighet for snøproduksjon og mange kilometer nypreparerte skiløyper hver dag. På sommerstid har også Granåsen et av landets beste rulleskianlegg. Tilstrekkelige og gode treningsfasiliteter er en miljøfaktor som av mange påpekes som viktig for en optimal talentutvikling (Henriksen, 2010; Larsen et al., 2013; Li, Wang & Pyun, 2014). Som det vises av beskrivelsen ovenfor, er treningsfasilitetene til Heimdal VGS upåklagelige. Dette virker også å være oppfatningen utøverne selv har om ressursene de har tilgjengelig.

"Anlegg og slik har vært veldig bra! Vi har jo trent i Granåsen i alle år, og hatt fri tilgang der, så ingenting å klage på der." (Junior 2)

"Hadde jeg ikke gått på Heimdal så hadde jeg nok hatt det vanskeligere ja. Så Heimdal er avgjørende med de ressursene de stiller med der ja." (Junior 3)

"Ja, vil si at de er tilstrekkelig. Det er jo et anlegg i Granåsen som er veldig bra. Det er jo Strindheim og noen andre klubber som legger til rette for, så der gjør de en viktig og god jobb." (Junior 4)

Trenerressursene som er tilgjengelig for utøverne på Heimdal VGS er også en fordelaktig ressurs for utøverne, og en forutsetning for deres suksess. Gruppen har et trenerteam på 6 trenere, med sterk kompetanse og erfaringer fra langrenn. Trener 1 beskriver trenerteamet som robust.

"For at jeg skal kunne hjelpe utøveren så er det selvfølgelig at jeg har en viss balast selv, også har vi her oppe på Heimdal et veldig robust trenerteam. Vi er flere som diskuterer mye oss imellom, utover det som er egenkrefter her i læremiljøet opp på Heimda, har vi også kontakter inn mot Olympiatoppen gjennom spissa gruppa." (Trener 1).

En solid klubb i ryggen

Utsagnet til junior 4 ovenfor vitner om at jobben Strindheim skiklubb gjør er en forutsetning for at Heimdal VGS skal kunne tilby et så godt tilbud som de gjør. De 65 utøverne som i dag går på toppidrett langrenn, har alle en skiklubb de tilhører og representerer når de er ute og går skirenn. At utøverne har en solid klubb i ryggen er derfor å regne som en forutsetning for at miljøet på Heimdal skal lykkes. Skiglederen og treningsgrunnlaget som utøverne har med seg inn på skigymnaset på Heimdal, er det de ulike klubbene som skal ha mye av æren for. For at Heimdal VGS skal kunne opprettholde et godt tilbud med gode utviklingsmuligheter er de også avhengige av at klubbene klarer rekruttere mange og gode skiløpere i fremtiden.

Trener 1 peker på rekrutteringen fra klubben kan være en mulig utfordring i fremtiden, og at den er viktig for skolens tilbud.

"En mulig utfordring kan jo være rekrutteringa, den er jo under press. Vi er avhengige av at det rekrutteres inn en solid gjeng slik at vi kan opprettholde et brukbart nivå her oppe på Heimdal. Og for at det skal skje heller jeg mot at det må lages flere næranlegg på østsida av byen, slik at rekrutteringa kan være like god fra alle kanter av byen."
(Trener 1)

Forutsetningen om å ha en solid klubb i ryggen omhandler mer enn kun rekrutteringen. Idrettens økonomiske krav er tydelige, og dette viser mange studier både i langrenn og andre idretter (Hannemyr, 2018; Henriksen, 2010; Uhlig-Nordølum, 2019). Å satse på toppidrett koster; reising, treningssamlinger, konkurranser, og skismøring for å nevne noen av kostnadene utøverne står ovenfor. Klubbens rolle med å dekke deler av utgiftene er med på å gi utøveren en økonomisk trygghet, noe som igjen er en viktig forutsetning. Foreldres økonomiske støtte er naturligvis også medvirkende. Denne økonomiske støtten fra både klubb og foreldre, gir Heimdal VGS en større frihet og bedre forutsetninger for å gi utøverne bedre utviklingsmuligheter, blant annet gjennom samlinger og skirenn. Leder 1 bekrefter dette gjennom sitt utsagn, hvor klubben virker å være godt innforstått med sin rolle her.

"Strindheim sådan stimulerer jo til aktivitet og støtter utøverne slik at de får være med på skirenn og ja spesielt renn da. De får ren økonomisk støtte til tilrettelegging og med hensyn på smøring og dem som ønsker det. Ellers så er det jo det sportslige og treningsmessige arbeidet blir jo stort sett utført av Heimdal videregående hvor de fleste utøverne som skal satse deltar da. (...) Så klubben bidrar på en måte ikke så mye utover det som gjelder renn og hjelper utøverne til å delta der. Samkjøre logistikkopplegg til ungene og sånne ting, og det er kanskje en viktig faktor for å prøve å holde miljøet samla." (Leder 1)

Gjennom skiforbundets visjon *mange, gode og glade skiløpere* (Norges Skiforbund, u.å) jobber Strindheim skiklubb for å bidra til nettopp det. Så da Strindheim legger grunnlaget og skaper motiverte, skiglade utøvere, bidrar det til at Heimdal VGS får bedre forutsetninger i sitt arbeid med å utvikle talentene. Samtidig vet utøverne at de har et godt tilbud å videreutvikle seg igjennom team Strindheim, noe som kan gi en ekstra trygghet for utøveren gjennom junioralderen.

Et likesinnet miljø

En gruppe på 65 utøvere er å anse som en stor treningsgruppe. Når alle disse 65 utøverne daglig jobber mot et tilnærmet likt mål om å bli best mulig på langrenn, gir det gruppa et stort mangfold og mye ressurser. Det legger det til rette for et fruktbart utviklingsmiljø. Høigaard (2016) finner også disse egenskapene som gunstige for en gruppe. Flere av utøverne påpeker fordelene ved at de er flere som ønsker det samme, og at det skaper motivasjon til å trene og strekke seg mot de beste.

"Vi er jo så klart litt splitta når vi er så mange, men alle er likevel inkludert. Og det har også trenere veldig fokus på, at alle skal være inkludert. Også er vi jo en gjeng der alle er gode på hvert sitt, så vi har alltid noen å strekke oss etter." (Junior 1)

"Jeg vil jo si at det er en svært motivert gjeng som går ut på treningsøkter sammen og vi ønsker å pushe hverandre og bli bedre da (...) Så er det i bunn og grunn det å forbedre seg som skiløper som jeg føler er i fokus." (Junior 3)

Trenerne og klubben virker også å dele samme oppfatning, om at et slik stort miljø gir de aller fleste av utøverne noe å strekke seg etter. Dette fremstår som en motiverende faktor, som gir gode forutsetninger for læring og utvikling i miljøet på Heimdal.

"Jeg ser det at der vi har en del som virkelig satser og bruker mye tid sammen, så bruker de og en del tid sammen på egentrening og sånne ting. Men jeg ser det at hvis det er litt størrelse på gruppa og at de har gode relasjoner, så er det og mer enn de faste treningene at de møtes og sparrer hverandre. Det er på ski mesteparten av tida legges ned, så det har stor innvirkning at du har kompiser og venner inni skimiljøet som har samme synet som deg, så du har noen å trene med, som pusher og drar litt." (Trener 1)

"Jeg tror skigymnasmiljøet er nøkkelen i det daglige, for det er litt anna. De har noen andre som driver med det samme, i et miljø som ønsker å bli bedre i nettopp det de interesserer seg mest for, langrenn." (Leder 1)

Flere studier har vist viktigheten av å tilhøre et sosialt miljø, og at dette virker inn som en motiverende faktor (Allen, 2003). Langrenn som individuell idrett er ingen unntak og behovet for tilhørighet i en sosial gruppe er en viktig faktor viser studier (Hansen, 2015; Uhlig-Nordølum, 2019). Som senior 1 så fint sier det:

"Vi er jo en gjeng med einstøinger, men jeg tror felleskapet står sterkt i fokus." (Senior 1)

Nettopp derfor peker jeg på et likesinnet miljø som en forutsetning for Heimdal VGS sin suksess i å utvikle gode langrennsutøvere. Et inkluderende og homogent miljø med felles mål om utvikling, og trenere som legger til rette for utvikling hos den enkelte.

5.5.2 Den daglige prosessen

Å være langrensløper krever enormt mye trening om en skal hevde seg i verdenstoppen. Marit Bjørgen, verdens mest suksessfulle vinterolympier, rapporterte om 940 treningstimer i snitt gjennom hennes mest suksessfulle år, det tilsvarer 2,5 timer hver dag gjennom hele året (Solli, 2020). Det er derfor ikke til å legge skjul på at trening er viktig for å nå toppen. Kanskje enda viktigere er det at all denne treningen blir periodisert og justert ut ifra totalbelastningen til utøveren. For en juniorutøver er det mange faktorer som påvirker ens totalbelastning, å klare og tilpasse belastningen til den enkelte, peker Henriksen (2010) på som et kjennetegn ved suksessfulle talentutviklingsmiljø.

Tabell 7: Treningsopplegg ved Heimdal VGS.

Toppidrett langrenn		Spissa toppidrett langrenn	
Ukentlige økter:	Tirsdag: 2-4. time Torsdag: 2-4. time Fredag: 5-7. time	Ukentlige økter:	Mandag: økt før lunsj Tirsdag: 2-4.time Onsdag: økter/møter/diverse Torsdag: 2-4. time Fredag: 5-7. time
Samlinger:	Mai/juni: Trondheim August: Trondheim September: Savalen Oktober: Trondheim November: Bruksvallarna på snø	Samlinger:	Mai: Trondheim Juni: Trondheim Juli: En til to samlinger August: Trondheim September: Savalen Oktober: Trondheim November: Bruksvallarna på snø Desember: VM mønstring Januar: Samling ved behov Februar: Samling ved behov

Som en ser av tabell 7 har de på Heimdal VGS organisert 3 faste treninger hver uke hvor alle trener sammen, mens de som er uttatt på spissa toppidrett har 1-2 økter i tillegg, pluss litt mer oppfølging. I tillegg til de ukentlige treningene er det gjennom året lagt opp til 5 faste samlinger; 3 lokale i Trondheim, og 2 samlinger hvor utøverne reiser litt lengere. Trener 1 peker på disse samlingene som viktige møtepunkt. Samlingene foregår på andre steder enn de normale treningene, og gir gruppa et sunt miljøskifte. Trener 1 sier også samlingene er viktig for det sosiale i gruppa. Spissa toppidrett har i tillegg 3-5 samlinger fordelt utover året. Utover dette er det opp til hver enkelt utøver å gjennomføre treningstimene på egenhånd. Junior 1 beskriver i grove trekk hvordan treningsuka ser ut:

"Det er jo trening stort sett hver dag, noen hviledager innimellom. Det meste av treninga gjør vi på skolen, også innimellom egne økter. Det er avhengige av hvilken periode av sesongen vi er i, for vi periodiserer med lav, middels, og intensiv mengde. Det er veldig

bra tilpassa opplegg for alle, trenerne har en mal de følger, også hvis det ikke passer med den ene økta så får en tilpassa det til noe annet." (Junior 1)

Det psykologiske paradigmet innen talentutvikling (tabell 3), peker på treningsmengde og innhold som primærfaktor for suksess (Côté et al., 2007; Ericsson et al., 1993). På Heimdal VGS fremstilles deres tilnærming til utvikling mer helhetlig enn kun å gjennomføre mest mulig trening. Trener 2 beskriver treningshverdagen og hva treneren fokuserer på i utøvernes treningshverdag:

"Vi trener ganske variert, en dag er fokus på intervall og hardøkter, en dag med fokus på styrke/spenst/hurtighet, også har vi en dag hvor vi prioriterer teknisk trening eller langtur. Det som er viktig for meg er at de får gode økter her på skolen, hvor vi trenerne har et godt samspill og skaper gode økter. Punkt to er den oppfølgingen av utøverne, som sikrer at de har en god treningshverdag, at de har overskudd, og en god balanse i belastningen mellom skole, trening og fritid. Ellers er det oppfølging av treningsdagbok, sjekke at utøverne fungerer godt i treningsammenheng og at øktene utenom skoletid henger sammen med det som gjøres på skolen. Finne utviklingsområder for hver enkelt, og sørge for at de utvikler seg. Også synes jeg de samtalene med utøver er viktig, som på en måte kvalitetssikrer at vi er på riktig vei, og at utøveren føler de har utvikling." (Trener 2)

Trener 2 sitt sitat vitner om en gjennomtenkt og strukturert tilnærming til talentutviklingen. Trenerens tilnærming og fokus på totalbelastning virker også å være godt kommunisert ut til utøverne. At Heimdal VGS heller fokuserer på å kontrollere totalbelastning, enn å gjennomføre mest mulig treningstimer er positivt. Stambulova og kollegaer (2009) peker også på dette som et viktig fokus i overgangen fra junior til senior. På spørsmål om hva trenerne deres fokuserer på i hverdagen, er fokus på totalbelastning og at de må lytte til egen kropp gjennomgående.

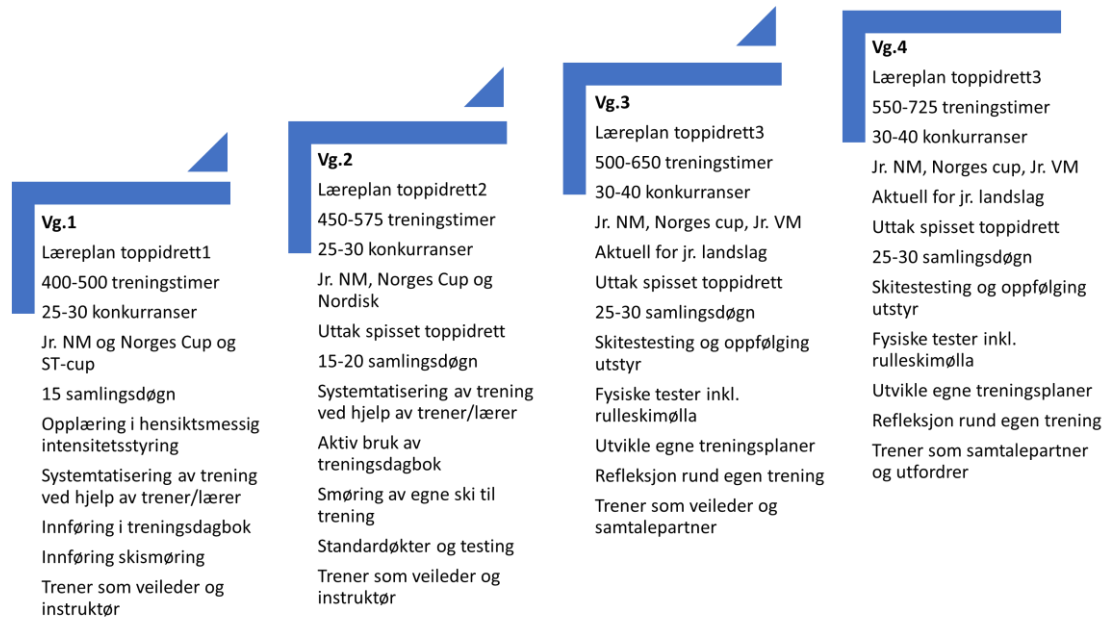
"De er veldig "på" hvordan vi har det og hvordan vi kjenner oss selv, og at vi hele tiden skal evaluere oss selv der." (Junior 1)

"Veldig opptatt av at vi skal ha det bra, de er hvertfall sånn at de sjeldent pusher på med mange treninger, men de er opptatt av at vi skal kjenne etter selv da. At vi veit sjøl hva som er best for oss." (Junior 2)

"Treneren min på Heimdal ble en veldig stor omsorgsfigur og en veldig autoritær person, som vi så veldig opp til og stolte på. I tillegg til at vedkommende tok litt styring, viste oss, og fortalte oss litt hvordan vi skulle trene, men samtidig veldig opptatt av at vi hadde kontroll selv." (Senior 2)

Siden Heimdal VGS har valgt å strekke utdanningen over 4 år, gir det dem en bedre mulighet til å kunne tilpasse arbeidsmengden og belastningen. De har også et langsiktig fokus i sin trening. Disse gjenspeiles i deres egne utviklingstrapp (figur 7) som toppidrett langrenn følger. En langsiktig tilnærming er også forenlig med Norges skiforbunds utviklingsmodell (Norges

skiforbund, 2016, s. 5), og pekes på som en viktig faktor i suksessfull talentutvikling av Martindale og kollegaer (2005).

Figur 7: Heimdal VGS sin utviklingstrapp.

Utviklingstrappen gir en strukturert og målrettet tilnærming til utviklingen gjennom de fire årene på skolen. Senior 3 uttaler at det på Heimdal VGS ikke var fokusert på å bli en god juniorutøver, men å bli en så god seniorutøver som mulig. Dette illustrerer poenget om et langsiktig fokus godt.

I den daglige prosessen virker det som at det meste i miljøet går uten de store utfordringene. Det sportslige opplegget på Heimdal VGS virker gjennomgående godt strukturert og koordinert, men det finnes fremdeles variasjon i utøvernes opplevelser.

"Det er jo en individuell idrett, så en må stå på egne bein, ta egne valg og kjenne etter selv hva som er rett. Det har jeg lært, jeg møtte veggen litt her i desember da det ble litt stor totalbelastning, med skole og trening. Bare det å kunne vær ærlig ovenfor meg selv og ovenfor trener det er noe jeg tar med meg videre og har lært mye av." (Junior 1)

Junior 1 sitt sitat viser at selv om skolen har mye fokus på riktig og strukturert trening, er det ikke alltid ting går som planlagt. Grunnen til junior 1 sin overbelastning er nok en sammensatt sak, hvor både skolens opplegg, utøverens egentrening og andre aktiviteter spiller inn. Gjennom sitatet fremstår likevel utøveren som reflektert over egne valg, og at dette er en lærdom som har hjulpet vedkommende videre. Det gjenspeiler at selv om det noen ganger kan oppstå gnisninger i miljøet er det alltid en lærdom å ta med seg videre. Det viser også at miljøet gjør utøverne

oppmerksom på egne handlinger og utfordringer både i og utenfor idretten, noe Stambulova med kollegaer (2009) også finner viktig i talentutvikling.

Trener 1 peker på en annen utfordring som de daglig står ovenfor i miljøet.

"En barriere er jo den tida vi har til rådighet, jeg føler vi er på trening også rett etterpå er vi inne i en vanlig skolehverdag. Hvis du f.eks. sammenligner med når en er på samling, så har vi mye mer tid, og kan ta ting litt mellom treningene, nå så blir vi litt styrt av timeplanen. Når vi er ferdige så må elevene over i nye timer, og det må ofte jeg og. Så det er den største barrierer eller utfordringa på skolen her.

Tid kan ansees som en barriere i et hvert arbeid som skal utføres. Tiltakene om å strekke utdanningen over 4 år og flittig benytte seg av samlinger, er med å minske denne barrieren.

5.5.3 Organisasjonskulturen

Flyvbjerg (2006) poengterer viktigheten av kontekst i undersøkelse av sosiale fenomen og miljø. Faktorene i og rundt organisasjonen er viktige for å forstå hvilket miljø talentet befinner seg i. Talentet vil aldri befinne seg i et vakuum (Csikszentmihalyi et al., 1993). For å forstå miljøet eller organisasjonen slik det er i dag, er konteksten det er forankret i viktig (Schein, 1992). Å undersøke kulturen i utviklingsmiljøet på Heimdal VGS kan derfor være et parameter for å måle miljøets suksess (Henriksen, 2010). Heimdal VGS sine mest sentrale verdier vises i midten av figur 6. Sammen med grunnleggende antakelser og artefakter i miljøet, er disse med å påvirke miljøets grad av suksess.

Artefakter og dominerende verdier på Heimdal VGS

Schein (1992) forklarer *artefakter* som organisasjonenes kultur forklart gjennom historier, myter, objekter, kleskoder mm. Schein beskriver artefakter som enkle å observere, men ofte vanskeligere å beskrive som utenforstående i miljøet. Som kjent, har jeg i min studie ikke fått gjennomført observasjon på grunn av Covid-19 restriksjoner. Mangel på observasjon og fysisk tilstedeværelse i miljøet gjør at jeg som forsker mistet verdifulle inntrykk av miljøets artefakter, da spesielt de visuelle artefaktene. Det betyr derimot ikke at artefakter ikke er en del av miljøet, men at det trengs tilstedeværelse i miljøet for å observere og forstå dem. Gjennom en observasjon av miljøet er det derfor tenkelig at en hadde funnet visuelle symbol eller artefakter av betydning for miljøet. Artefakter kan som sagt også være verbale i form av historier som fortelles i miljøet. Å få informantene til å åpne seg opp med spesifikke historier fra miljøet, gjennom et digitalt intervju med en relativt "ukjent" person på andre siden var ingen enkel oppgave. Det var likevel et par av utøverne som kom med historier fra miljøet.

"Første året vi gikk hovedlandsrennet (HLR) var det en som går på Heimdal som vant HLR, også var det en annen person fra Heimdal som vant HLR andre året. Tredje året er det 5 andre utøvere fra Heimdal som slår de to HLR-vinnerne og er topp 10 i Norge. Det viser vi jo at vi har gode folk her på Heimdal og ikke minst at vi har mange som er gode. Ganske imponerende historie som har satt seg litt hos meg da." (Junior 4)

"Vi var en veldig energisk gjeng. Vi skulle gjøre jobben og hele tida være på, men tror det er en av grunnene til at vi har dratt den så langt og da, at vi var veldig opptatt av å knive med hverandre. Men samtidig skulle humøret og humoren stå i fokus da." (Senior 1)

Disse to historiene eller sitatene beskriver begge noe ved kulturen på Heimdal VGS. Som både junior 4 og senior 1 beskriver så er det en grunnleggende *stå-på-vilje* innad i miljøet, samtidig som at de skal ha med humøret. Ønsket om å bli best mulig står i fokus hos utøverne, noe som skaper en *vinnerkultur* i miljøet basert på mestring. Igjen fører dette til gode prestasjoner. Gjennom junior 4 sin historie bevises også miljøets store bredde, og at utøverne i toppen hele tiden har god matching fra utøvere i miljøet. Å ha gode utøvere rundt seg som kan motivere til utvikling hos den enkelte, pekes også på som hensiktsmessig av Henriksen (2010). Historiene som junior 4 og senior 1 forteller er også gjenkjennbare gjennom miljøets grunnleggende antagelser, som blir forklart senere i kapittelet.

Miljøets *dominerende verdier* baserer seg på sosiale prinsipper, normer og målsetninger som finnes i miljøet, slik miljøet viser seg for omverdenen (Henriksen, 2010; Schein, 1992). En verdi som peker seg ut som meget sentral i miljøet er *utviklingsfokus*. Heimdal VGS har som mål å hele tiden ha utøvere som er representert på Norges skiforbund sine rekrutt- og/eller elitelag. Gjennom denne målsetningen viser Heimdal VGS at de har et langsiktig perspektiv på utviklingen av sine utøvere. Et langsiktig fokus på utvikling hos utøveren er gunstig for en suksessfull talentutvikling (Martindale et al., 2007; Martindale et al., 2005). I sitatene under viser senior 3 og junior 3 at miljøets målsetninger og filosofi er tydelig kommunisert ut til utøverne.

"Hovedverdiene deres har vært å få gradvis utvikling, og ikke at en skal være best mulig som junior, men best mulig som senior. Da ta steg for steg for steg i den utviklingstrappa som skolen har." (Senior 3)

"Jeg vil jo si at det er en svært motivert gjeng som går ut på treningsøkter sammen og vi ønsker å pushe hverandre og bli bedre da. Det er et stort mestringsfokus, prestasjonene i seg selv blir ikke lagt så mye vekt på, det blir vel egt kun lagt vekt på når en går de skirennene som en synes er viktig. Så er det i bunn og grunn det å forbedre seg som skiløper som jeg føler er i fokus." (Junior 3)

Heimdal VGS har gjennom sin utviklingstrapp (Figur 7) tydelig skissert en gradvis utvikling over fire år ved skolen. Samtidig som Heimdal VGS har idrettsspesifikke målsetninger har de også satt seg målsetninger som skal ivareta hele utøveren, gjennom å utdanne og utvikle *selvstendige og reflekterte utøvere* både på og utenfor idrettsarenaen. Dette sammenfaller også med Stambulova et al. (2009) og Henriksen (2010), som viser til at talentets potensiale i stor grad også handler om å håndtere utfordringer både på og utenfor idretten. For å utvikle selvstendige utøvere virker *ærlighet* å være en verdi som miljøet setter høyt, ærlighet både ovenfor en selv, men også treningsgruppa. At utøveren tar selvstendige og gjennomtenkte valg som er hensiktsmessig for han eller hennes utvikling virker å være et fokusområde hos flere av utøverne.

"Treneren min er veldig på hvordan vi har det og hvordan vi kjenner oss selv, og at vi hele tiden skal evaluere oss selv der. (...) Og rett og slett vær ærlig med seg selv og ovenfor andre, og si det som det er, hva en kjenner på. Løfte opp andre som gjør det bra blir også høyt verdsatt. " (Junior 1)

"Jeg føler hvertfall at treneren min er fornøyd når jeg er selvstendig og tar smarte valg selv, basert på hvordan følelsen er, ut ifra belastning og om jeg har mye av skole og sånne ting. At en viktig verdi er det å kjenne etter på kroppen og ikke gjøre ting bare fordi at det står på planen, men å tenke litt lenger, det er en verdi som står høyt på skolen føler jeg." (Junior 2)

Som langrennsløper gjennomføres mye trening alene, og en er avhengig av å mestre selvstendighet. Senior 3 påpeker dette som ekstra viktig i overgangen fra junior til senior, ettersom en som senior står mer på "bar bakke" sammenlignet med juniortiden på Heimdal VGS. Larsen, Alfermann og Christensen (2012) peker på selvstendighet og selvrefleksivitet som en psykologisk faktor for suksess. Også gjennom trener 1 sitt sitat under ser en hvordan skolen jobber aktivt med å gradvis utvikle selvstendige utøvere.

"De lærer seg å jobbe selvstendig. Første året er det litt «sånn og sånn gjør du», men etter hvert i 2. og 3. må de ta mer del i treningsplanlegginga si. Så de går ikke fire år her, og får servert treningsprogram hver uke, du må være med selv og lære deg prinsippene, og praktisere det selv. Så litt av fokuset vårt er at utøverne til syvende og sist skal bli sin egen trener. Den personen utøverne alltid kan forholde seg til er seg selv, så om en ikke er vant til det så sliter en litt. Så du må ha din egen filosofi i bunn, sammen med en god arbeidsmoral." (Trener 1)

Fellesskapet er en verdi som også er høyt verdsatt på Heimdal VGS. Med en gruppe på 65 langrennsutøvere er det gode muligheter for et ressurssterkt felleskap. Utøverne selv omtaler

miljøet som et inkluderende felleskap, hvor alle er gode på hvert sitt, og ingen skal bli ekskludert.

"Vi er veldig opptatt av at ingen skal føle seg utenfor. Spesielt vi på idrett og langrenn tror jeg er veldig flinke til å se alle, og at vi er generelt veldig inkluderende." (Junior 1)

Et inkluderende felleskap som gir mulighet til utvikling og gode vennskap innad i treningsmiljøet, uavhengig av prestasjonsnivå, påpekes også av Henriksen (2010) som et kjennetegn ved suksessfulle talentutviklingsmiljø. Inntrykket av et sterkt felleskap på Heimdal VGS forsterkes ytterligere av utsagnene til junior 2 og senior 1:

"Det føles nesten som at Heimdal VGS er klubben min, for vi er der med så stor gruppe, treneren min er der og ja, det er der vi trener." (Junior 2)

"Det blir et felleskap og tror de aller fleste setter pris på det. Vi er jo en gjeng med einstøinger, men jeg tror felleskapet står sterkt i fokus." (Senior 1)

Gjennom Heimdal VGS sitt strukturerte treningsopplegg (tabell 7), ser vi at de regelmessig har treningssamlinger. Samlingene beskrives som en positiv faktor for felleskapet og den sosiale arenaen, både av trenerne og utøverne. Det gir rom for sosiale aktiviteter mellom økter, og skaper en større trygghet innad i gruppa.

Grunnleggende antagelser

De grunnleggende antagelse i et miljø står for underliggende årsaker som fører til handlingene som gjøres. Disse grunnleggende antagelsene ligger i miljøets medlemmer sin underbevissthet, og det blir ikke lenger stilt spørsmål ved dem (Schein, 1992). Utviklingstrappa (figur 7) er et eksempel på hvilke grunnleggende antagelser som finnes i miljøet. Trenerne i miljøet har denne utviklingstrappa å forholde seg til, de kan innholdet og deres daglige handlinger påvirkes av den. For utøverne sin del ligger også utviklingstrappa i underbevisstheten. De kan den mest sannsynlig ikke i detalj, men de vet at gjennom det daglige treningsarbeidet de legger ned så er en systematisk stegvis utvikling implementert gjennom trenernes veiledning. Senior 1 forteller om en rød tråd i treningen gjennom utviklingsgruppa:

"Jeg vil egentlig si at vi har trent ganske normalt, hvis jeg kan si det. 2-3 intervaller i uka, et par langturer, også kanskje 1-2 styrkeøkter og hurtighetstrening. Så vi har trent timene våre ja, men har vært en rød tråd i det, at en har gått den utviklingstrappa da, gjennom VGS." (Senior 1)

Opplegget som gjennomføres på Heimdal VGS vitner om et strukturert og profesjonalisert treningsmiljø. I de interne styringsdokumentene som toppidrett langrenn har utarbeidet er det utviklet en visjon om at:

Heimdal VGS langrenn skal være et naturlig førstevalg for utøvere som har ambisjoner om å bli fremtidens toppidrettsutøvere i langrenn. (Toppidrett langrenn HVGS, u.å)

At skolen ønsker å fremstå som *et naturlig førstevalg* gjenspeiles i trenernes atferd slik de er beskrevet av utøverne. Gjennomgående blant utøverne beskrives engasjerte trenere, som går 100% inn for å gi et best mulig tilbud for at utøveren skal utvikle seg. Samtidig som at et robust trenerteam jobber for en idrettslig utvikling, har de også som mål å utvikle utøvere med *sunne verdier, offensive holdninger, god treningsmoral*, og som kan være positive bidragsytere og forbilder for yngre utøvere. Dette er store ord som krever struktur, høy innsats og en sterk gruppe for å etterleve. Det er likevel mitt inntrykk gjennom intervjuene at miljøet i stor grad mestrer store deler av målsetningen. En gruppe bestående av høy treningsmoral og en god intern gruppekohesjon har flere pekt på som positivt relatert til prestasjon (Carron, Bray & Eys, 2002; Høigaard, 2016). Trenerne virker også ha en relativt lik oppfatning av utøvermiljøet på Heimdal VGS på spørsmål om hva som karakteriserer miljøet. Oppfatninger som støtter seg til toppidrett langrenn sin visjon og målsetning.

"Jeg synes sånn jevnt over så er de offensive og utviklingsorientert. Åpne og lette utøvere å jobbe med, hvertfall den gjengen jeg har startet med nå i år, og de har et ønske om å bli en bedre skiløper. Som er et godt utgangspunkt. De er nysgjerrige og søker ny kunnskap." (Trener 2)

"Det er en treningsvillig gjeng, det legges ned mye bra trening i feltet. Så treningsvillig vil jeg si er det viktigste." (Trener 1)

De grunnleggende antagelsene i miljøet kan til tider være vanskelige å sette fingeren på. Slik jeg oppfatter det, er de fleste av handlingene på Heimdal VGS basert på et mål om å være et naturlig førstevalg for de som har ambisjoner om å bli en best mulig langrennsutøver, samtidig som at de skal gradvis utvikle og forberede utøveren på en seniorkarriere i langrenn. Dette innebærer handlinger i hovedsak av trenerne. Handlingene som trenerne gjør for at skolen skal fremstå som et førstevalg, resulterer i et utviklingsorientert og tilrettelagt tilbud til juniorutøverne med ambisjon om å bli toppidrettsutøvere.

5.5.4 Individuell utvikling og resultater

Som det blir beskrevet i kapittel 3.3 kommer den individuelle utviklingen og resultatene som et resultat av miljøets forutsetninger, prosess og organisatoriske kultur, samtidig som at det måler

miljøets suksess (Henriksen, 2010). Utviklingen av de idrettslige ferdighetene hos den enkelte er et mål i seg selv. Det er liten tvil om at dette er hovedpoenget og miljøets viktigste oppgave. Som påpekt tidligere er det ikke kun de idrettslige ferdighetene som må ligge til grunn for suksessfull talentutvikling, psykososiale ferdigheter og egenskaper er også sentralt (Durand-Bush & Salmela, 2002; Larsen et al., 2012). Henriksen (2010) viser også til viktigheten av at miljøet legger til rette for at mer enn kun de idrettslige ferdighetene kan utvikles. I skolens målsetninger viser de klare trekk til at dette er et fokusområde i miljøet.

Vi skal ivareta hele mennesket, og skal utdanne og utvikle selvstendige og reflekterte utøvere, som skal være i stand til å handle hensiktsmessig ut fra egne målsettinger og interesser. (Toppidrett langrenn HVGS, u.å)

Målsetningen for toppidrett langrenn vitner om en holistisk tilnærming. Henriksen (2010) viser også til at de psykososiale ferdighetene inkluderer evnen til å bygge og vedlikeholde et funksjonelt miljø med utøvere på ulike ferdighetsnivå. Som trener 2 beskrev i sitt sitat i forrige kapittel, er utøverne nysgjerrige og søker hele tiden ny kunnskap for å utvikle seg. Med Heimdals VGS store miljø gir det utøverne en unik mulighet til å dele egen kunnskap, men også tilegne seg ny kunnskap fra andre utøvere i miljøet, junior 1 poengterer dette i sitatet under. Muligheten til å utnytte seg av andre utøvers kunnskaper og ferdigheter, har vist seg nyttig også i andre suksessfulle utviklingsmiljø (Henriksen et al., 2011). Skolens mål om utvikling av ikke idrettslige ferdigheter virker altså å være både kommunisert og praktisert ut til utøverne. junior 1 beviser i sitt utsagn noe av poenget.

"Det er jo ikke bare det at jeg utvikler meg på ski, det er jo og andre verdier som jeg tar med meg videre. Bare det å være sammen med folk med samme interesse og det å klare og bruke hverandre og dele tanker og ideer, og ja sparre med hverandre. Merker jo at det er ting jeg vil ha med meg videre i livet og, det å klare samarbeide med folk." (Junior 1)

En viktig del av toppidretten handler om hvile, både fysisk og psykisk. Å klare og balansere skole, trening og et sosialt ungdomsliv, krever disiplin og selvstendighet. Trener 1 forteller at de har som fokus at utøverne til syvende og sist skal bli sin egen trener, at de selv skal klare å strukturere og håndtere utfordringer de måtte møte på veien. Holdningen som trener 1 viser her er trolig svært viktig for å utvikle selvstendige utøvere. Som en del av utdanningen på idrettsfag og en del av utviklingstrappa (figur 7) må utøverne etter hvert utarbeide sine egne treningsplaner, sette seg bevisste mål og jobbe mot dem. Dette gjør at utøverne selv må ha et eierskap til sin egen utvikling, noe som kan være med å sikre både motivasjon og innsats fra utøveren (Henriksen, 2014; Ryan & Deci, 2002). Å sette seg mål og utarbeide planer for

hvordan en skal nå disse målene virker å være en gjennomgående lærdom som utøverne tar med seg.

"Det med å lage planer. Det føler jeg er en ting jeg har lært i tida mi på Heimdal. Treningsplaner og det å se litt frem i tid, også gjøre litt vurderinger underveis om hva som funker og hva som ikke funker. Og ja, jobbe hardt når en skal det, og heller ta det rolig siden." (Junior 2)

"Det å sette seg mål er veldig viktig. Jeg vet at hvis du går til mange idrettsutøvere og ikke bare skiløpere, så kan de ramse opp målene sine på flekken." (Senior 3)

"Vi lærer at en må jobbe hardt for de måla en setter seg og at det i bunn og grunn er det viktigste. Også må en ha en solid plan og tro på den planen da." (Junior 3)

Som sitatene over indikerer er en grunnleggende arbeidsmoral og villighet til å trene viktig for å oppnå en individuell utvikling. Tidligere i analysekapittelet ble Marit Bjørgens store treningsmengde brukt for å poengtere viktigheten av den daglige treningen som legges ned (Solli, 2020). Trener 1 karakteriserer miljøet som en treningsvillig gjeng. Som et resultat av den daglige prosessen og miljøets kultur, kan en sterk treningsmoral tilføyes på lista over egenskaper som utvikles i løpet av de fire årene på Heimdal VGS. Med mindre en er syk eller skadet, er inntrykket at utøverne gjennomfører hver økt, selv om de befinner seg mutters alene i styrtregn langt ute i ei trøndersk myr. Senior 2 beskriver en beinhard mentalitet, som vitner om stor grad av treningsmoral og motivasjon.

"Vi gjennomfører uansett. Med mindre en er sjuk, så har en liksom ingen god grunn for å ikke dra ut å løpe den 3-timer'n selv om det pissregner, fordi vi vet at det er det som gjør oss bedre. Vi vet at selv om vi har det litt dritt et øyeblikk, så kan det likevel føre til at ting blir bedre fremover, og det tror jeg er viktig å ta med seg både i skole- og jobbhverdagen. Om du står fast litt på den oppgaven her nå, så hjelper det og bare jobbe seg gjennom det. Og generelt i hverdagen så vil jo ikke en enkelt dårlig dag bety et helt dårlig år. For vi har jo både gode og dårlige økter, sesongen kan likevel bli bra." (Senior 2)

Oppsummerer vi elementene som er diskutert ovenfor fremstår Heimdal VGS som et miljø med et utviklingsorientert fokus. Over fire år blir utøverne både utdannet og utviklet med et langsiktig perspektiv om å håndtere utfordringer både på og utenfor idrettsarenaen. Utøverne må lære seg å jobbe selvstendig og målrettet for å oppnå det de ønsker.

6.0 En syntese av talentutviklingsmiljøet

Målet med mitt prosjekt har vært å belyse talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb, og hvilke faktorer som påvirker dets grad av suksess. Syntesen ønsker å skape forbindelse mellom de ulike faktorene og bestanddelene som er presentert gjennom analysen, og gi et helhetlig inntrykk av miljøet. Min tilnærming til talentutvikling har vært med et holistisk økologisk perspektiv. Komponentene presentert i analysen er derfor mindre verdifulle om de ikke ses i relasjon med hverandre. I tråd med Patton og McMahon (2014) vil jeg derfor presentere en sammenfatning av enkeltkomponentene, for å gi en dypere forståelse og tegne et riktigere bilde av en kompleks helhet.

Som Henriksen (2010) gjentagende ganger påpeker er hvert enkelt talentutviklingsmiljø unikt, det gjør det vanskelig å fremstille en fasit for hvordan en skal drive talentutvikling. Det gjelder også i mitt prosjekt, det kan ikke sees på som en fasit for hvordan utvikle langrennstalenter. Det mine funn derimot kan bidra til, er et utgangspunkt for gode diskusjoner og idéskapning rundt hvordan juniorutøvere kan lykkes i å ta steget opp til senior elitenivå. Gjennom oppgavens diskusjoner og presentasjoner har også min casestudie et potensiale for å kunne bidra med kunnskap inn i andre relevante miljø. Dette kan ikke gjøres uten forbehold naturligvis, da andre miljøer representerer en annen idrett og en annen kontekst. Kunnskapen som kan overføres og vise seg nyttig er gjeldende både for suksessfulle og ikke fullt så suksessfulle utviklingsmiljø, men kanskje aller mest til utviklingsmiljø innen individuelle idretter. Forskningsfeltet for talentutvikling i langrenn er ikke nevneverdig utbredt, spesielt ikke med et holistisk og økologisk metodisk fundament. Det vil derfor være hensiktsmessig for fremtidige studier å utforske det økologiske paradigmat av talentutviklingen i langrenn. Dette vil potensielt kunne bidra til en bredere forståelse med et sterkere empirisk fundament for hvordan en best mulig skal kunne utvikle fremtidige langrennstalenter. Samtidig vil det styrke forskningsfeltet som helhet og bidra til bedre kunnskapsdeling mellom ulike miljøer.

Avslutningsvis vil jeg presentere en empirisk versjon av Henriksen (2010) sin tabell over egenskaper som kjennetegner et suksessfullt talentutviklingsmiljø. Den originale tabellen er presentert og forklart i sin helhet i kapittel 3.5. I tabellen under er min tolkning og opplevelse av miljøet. Den inneholder korte beskrivelser av hva som kjennetegner utviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb og Heimdal VGS, og hvorfor de driver talentutvikling på en effektiv og suksessfull måte. Tabellen gjenspeiler og oppsummerer oppgavens formål og gir svar på oppgavens problemstilling.

Tabell 8: Beskrivelse av Strindheim skiklubb og Heimdal VGS sin grad av suksessfull talentutvikling.

Egenskaper ved suksessfulle talentutviklingsmiljø	Beskrivelse av talentutviklingsmiljøet i Strindheim skiklubb og Heimdal VGS
Treningsgrupper med støttende relasjoner	Strindheim danner gode relasjoner mellom sine utøvere i yngre alder. Et inkluderende utviklingsmiljø i en større treningsgruppe på Heimdal VGS viderefører gode vennskap og sterkt felleskap. Miljøet på Heimdal legger til rette for et kompetent og vel koordinert treningsopplegg med god individuell tilpassing, samtidig som at utøveren selv må ta del i utviklingen.
Nære rollemodeller	Kontakten med seniorutøvere i både klubb og på Heimdal VGS er sporadisk og nærmest fraværende, her har både Strindheim og Heimdal VGS forbedringspotensial. Heimdal VGS klarer til en viss grad å stimulere behovet for rollemodeller. Innad i miljøet er det fire ulike aldersgrupper, det gir utøverne mulighet til å ha eldre og bedre utøvere å strekke seg mot, samt at det gir grunnlag for god kunnskapsdeling mellom utøvere.
Støttende miljø til idrettssatsing	Skole og familie gir god støtte til utøvernes idrettslige dedikasjon. Både klubben og Heimdal VGS danner grunnlag for gode vennskap innad i idretten, det gir mindre behov for ikke-idrettslige vennskap. Vennskap utenfor idretten er likevel viktig for avkobling, både trenere, utøvere og deres venner virker å være støttende til den holdningen.
Støtte til utøverens psykososiale utvikling	Heimdal VGS utdanner og utvikler selvstendige og reflekterte utøvere. Miljøet fokuserer på å ivareta hele utøveren gjennom utviklingsprosessen. Utøverne lærer mye treningslære, og får testet dette i praksis gjennom selv å måtte utvikle egne treningsplaner, og gjennomføre treningen i samråd med treneren.
Allsidighet i treningen	Strindheim skiklubb tilrettelegger for bred og variert aktivitet i yngre alder, med stort fokus på skiglede og lek. Dette virker også å bli verdsatt av junior og seniorutøvere som representerer klubben.
Fokus på langsiktig utvikling	Gjennom Heimdal VGS sin utviklingstrapp legger de opp til en gradvis og langsiktig utvikling, som er tilpasset utøverens alder og nivå. Utøvernes totalbelastning er sterkt i fokus, og blir godt ivaretatt. Strindheim skiklubb legger også opp til et langsiktig utviklingsperspektiv gjennom deres seniorsatsing, team Strindheim. Det skaper trygghet og utviklingsmuligheter for utøverne som nå er junior.
Sterk og sammenhengende organisasjonskultur	Gjennom sterkt felleskap, offensive holdninger, strukturert trening og ærlighet innad i miljøet, fremstår Heimdal VGS som et naturlig førstevalg for de som ønsker å satse langrenn. Som en del av et stort og sterkt miljø på Heimdal, er det tenkelig at tilhørigheten til Strindheim er mindre i juniorårene. Strindheim skiklubb mangler litt av den røde tråden i sin organisasjonskultur. Klubben fremstår som solid utad, men mangler klare strategier og verdier som skaper tilhørighet for bl.a. juniorutøverne. Strindheim jobber for å få en tydeligere rød tråd i klubben nå frem mot neste sesong.
Integrasjon og samordning av innsats	Klubbens uformelle samarbeid med Heimdal VGS virker å være godt koordinert og kommunisert, i stor grad på grunn av trenere/lærere på Heimdal som også har sentrale roller i Strindheim skiklubb. Utøverne opplever et samhandlet miljø, som legger til rette for utvikling.

Med stor rekruttering og et sterkt felleskap legger Strindheim skiklubb til rette for skiglede og et godt miljø innad i klubben. Strindheim fremstår som en veletablert og solid klubb, som stimulerer for stor breddeaktivitet. Samtidig satser klubben aktivt mot elitenivået, gjennom deres team Strindheim, der de har flere utøvere som hevder seg på nasjonalt og internasjonalt nivå. Klubben gjør en god jobb i å skape trygge sosiale rammer rundt skiaktiviteten, hvor felleskap, skiglede og utvikling verdsettes. Selv om klubben er tuftet på stor grad av frivillighet

og dugnadsånd, påvirker ikke det tilbudet nevneverdig, i så fall kun i en positiv retning. Strindheim danner et godt grunnlag tidlig i utøverens utvikling. Da utøverne går over i junioralderen har klubben gjort et bevisst valg om å ikke tilby fellestreninger for juniorutøvere, dette som følge av at majoriteten av utøverne deres går på Heimdal VGS på toppidrett langrenn, og får god oppfølging der. På Heimdal får utøverne god idrettslig oppfølging i et stort, strukturert og godt koordinert miljø, som også legger godt til rette for utøvernes utdanning. Heimdal VGS fremstår som et likesinnet miljø med mange ressurssterke utøvere, hvor individuell utvikling gjennom et inkluderende felleskap står sentralt. Skolen har som mål å utvikle og utdanne selvstendige og reflekterte utøvere, samt å være et klart førstevalg for utøvere som ønsker å satse på langrenn. Heimdal VGS legger opp til en langsiktig og strukturert utviklingsprosess hos utøveren, med godt kompetente trenere i spissen. Miljøet på Heimdal VGS har gode forutsetninger, med blant annet milevis med skiløyper et steinkast fra skolen. Samarbeidet mellom Heimdal VGS og Strindheim skiklubb fremstår som godt koordinert, dette skyldes i stor grad to lærerne/trenerne som jobber på Heimdal VGS og samtidig har aktive roller i skiklubben. Det er ikke til å stikke under en stol disse to trenerne har en kritisk rolle for samarbeidet, og at Strindheim på mange måter lener seg litt på det sportslige opplegget på Heimdal VGS. Dette kan likevel ikke ansees som problematisk, da løsningen virker å fungere bra for alle parter, og utøverne blir godt ivaretatt. Det er tydelig at Heimdal VGS har sentral rolle i utviklingen av morgendagens langrennsutøvere fra Trondheim, og Strindheim skiklubb. Det er likevel viktig å få frem at Heimdal VGS som enkeltfaktor ikke kan forklare Strindheim skiklubb sin suksess. Skolen er en faktor, i et større miljø rundt utøveren, som i sin helhet utgjør et suksessfullt utviklingsmiljø i Strindheim skiklubb.

Etter fire år på Heimdal VGS virker utøverne å være godt skodd til overgangen til seniornivå. For å enklere takle denne overgangen er klubbens team Strindheim et viktig element. Her får utøverne et profesjonisert tilbud om å satse videre som langrennsløper, gjennom et sterkt og voksende felleskap, med god oppfølging fra trener. At klubben har et tilbud til satsende seniorutøvere gir juniorutøverne en trygghet, og øker sjansen for at klubben får oppfylt sin visjon om *flest mulig, lengst mulig*. Selv om klubben har et tilbud for seniorutøvere, er det likevel en manglende rød tråd mellom de ulike aldersgruppene i klubben. Spesielt mellom junior og seniorutøvere kunne koblingen med fordel vært tydeligere, for å minske overgangen fra junior til seniornivå ytterligere. Dette bånd mellom junior og seniorutøvere har vist seg som positivt i tidligere studier på individuelle idretter (Henriksen, 2010). Samtidig har en manglende kontakt mellom junior og seniorutøver også vært tilfelle i suksessfulle utviklingsmiljø, men da

i hovedsak for fotball (Larsen et al., 2013; Aalberg, 2014). Dette understreker på nytt faktumet om talentutviklingens store kompleksitet. Min studie tilfører med det forskningsfeltet en ny dimensjon, som viser at tette bånd mellom junior og seniorutøvere ikke nødvendigvis er avgjørende for et suksessfullt utviklingsmiljø i individuell idrett.

Klubben jobber i dag med å utvikle en tydeligere og mer strukturert strategiplan for klubben. Samtidig legges det ned en solid innsats for å tydeliggjøre og skape et tettere bånd mellom klubbens junior og seniorutøvere. Dette er arbeidet er underveis og effektene er derfor ikke synlige enda. Det er uansett en god tanke fra klubbens side, og et klart steg i riktig retning mot en tydeligere rød tråd i klubbens struktur. At klubben nå utvikler nye strategidokumenter, med større fokus på en rød tråd viser at klubben tar talentutviklingsarbeidet seriøst og ønsker at klubben skal utvikles i takt med idrettens krav. For å gi et tilstrekkelig svar på om Strindheims fremtidige utviklingsmodell vil styrke klubbens talentutviklingsmiljø, vil ytterligere forskning kreves. Videre studier på både Strindheim skiklubb og Heimdal VGS sitt talentutviklingsmiljø har stort potensiale. Det vil kunne gi enda større kunnskap og forståelse for hvordan vi skal utvikle *mange, gode og glade skiløpere* i fremtiden.

7.0 Referanseliste

- Abbott, A., Collins, D., Martindale, R. & Sowerby, K. (2002). Talent identification and development: An academic review. *Edinburgh: Sport Scotland*.
- Alfermann, D. & Stambulova, N. (2007). *Career transitions and career termination*. Handbook of Sport Psychology, 712-733.
- Allen, J. B. (2003). Social motivation in youth sport. *Journal of sport and exercise psychology*, 25(4), 551-567.
- Atkinson, P. (2015). *For ethnography*. SAGE Publications Ltd.
- Bajoghli, S. (2021, 15. februar). Debatt: Er framtida til trøndersk skisport truet? *Adresseavisen*. <https://www.midtnorskdebatt.no/meninger/ordetfritt/2021/02/15/Debatt-Er-framtida-til-tr%C3%B8ndersk-skisport-truet-23498382.ece>
- Bakken, A., Sletten, M. A. & Eriksen, I. M. (2018). Generasjon prestasjon? Ungdoms opplevelse av press og stress. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 18(2), 45-75
- Berry, J., Abernethy, B. & Côté, J. (2008). The contribution of structured activity and deliberate play to the development of expert perceptual and decision-making skill. *Journal of sport and exercise psychology*, 30(6), 685-708.
- Bloom, B. S. (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine Books.
- Bourke, A. (2003). The dream of being a professional soccer player: Insights on career development options of young Irish players. *Journal of sport and social issues*, 27(4), 399-419.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Hans Reitzels Forlag.
- Bryhn, R. (2020, 30. April). *Norske vinnere av verdenscupen i skiidrett*. Store Norske Leksikon. https://snl.no/Norske_vinnere_av_verdenscupen_i_skiidrett
- Carlson, R. (2011). Talent detection and competitive progress in biathlon-a national example. *Polish Journal of Sport and Tourism*, 18(4), 290.
- Carron, A. V., Bray, S. R. & Eys, M. A. (2002). Team cohesion and team success in sport. *Journal of sports sciences*, 20(2), 119-126.
- Christensen, M. K. & Sørensen, J. K. (2009). Sport or school? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. *European Physical Education Review*, 15(1), 115-133.
- Collins, J. & Durand-Bush, N. (2015). Frameworks of team processes in sport: A critical review with implications for practitioners. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 3(3), 46-59.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The sport psychologist*, 13(4), 395-417.

- Côté, J., Baker, J. & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3, 184-202.
- Csikszentmihalyi, M., Rathunde, K. R., Whalen, S. & Wong, M. (1993). *Talented teenagers: The roots of success and failure*. Cambridge University Press.
- Durand-Bush, N. & Salmela, J. H. (2002). The development and maintenance of expert athletic performance: Perceptions of world and Olympic champions. *Journal of applied sport psychology*, 14(3), 154-171.
- Eccles, J. & Gootman, J. H. (2002). *Community programs to promote positive youth development*. Washington DC: National Academy Press.
- Enjolras, B. (2004). *Idrett mellom statlig styring og selvbestemmelse: Idrettens bruk av spillemidler*. Institutt for samfunnsforskning (ISF).
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T. & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review*, 100(3), 363.
- Fangen, K. (2015). *Kvalitativ metode*. De nasjonale forskningsetiske komiteene <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/kvalitativ-metode/>
- Flatgård, G. (2018). *Talentutvikling i fotball-En casestudie av utviklingsmiljøet i Ranheim Fotball* [Masteroppgave, NTNU Trondheim].
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative inquiry*, 12(2), 219-245.
- Gagné, F. (1985). Giftedness and talent: Reexamining a reexamination of the definitions. *Gifted child quarterly*, 29(3), 103-112.
- Gagné, F. (2000). A differentiated model of giftedness and talent (DMGT). *Systems and models for developing programs for the gifted and talented*, 2.
- Gagné, F. (2011). Academic talent development and the equity issue in gifted education. *Talent Development & Excellence*, 3(1).
- Gagné, F. (2015). Academic talent development programs: A best practices model. *Asia Pacific Education Review*, 16(2), 281-295.
- Gerdin, G., Fahlström, P. G., Glemne, M. & Linnér, S. (2020). Swedish Tennis Coaches' Everyday Practices for Creating Athlete Development Environments. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(12), 4580.
- Gilberg, R. & Breivik, G. (1999). *Hvorfor ble de beste best?: barndom, oppvekst og idrettslig utvikling hos 18 av Norges mestvinnende idrettsutøvere*. Norges idrettshøgskole, Institutt for samfunnsfag.
- Glaser, B. & Strauss, A. (1967). The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research. *New York, Adline de Gruyter*.
- Gotaas, T. (2010). *Først i løypa: historien om langrenn i Norge*. Dreyer forlag Oslo AS.

- Green, M. (2007). Olympic glory or grassroots development?: Sport policy priorities in Australia, Canada and the United Kingdom, 1960–2006. *The international journal of the history of sport*, 24(7), 921-953.
- Green, M. & Houlihan, B. (2004). Advocacy coalitions and elite sport policy change in Canada and the United Kingdom. *International review for the sociology of sport*, 39(4), 387-403.
- Grove, J. R., Damato, G., Heard, P., Grove, J. & Eklund, R. (2011). Multivariate relationships among efficacy, cohesion, self-talk and motivational climate in elite sport. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 6-26.
- Guba, E. & Lincoln, Y. (1988). *Do inquiry paradigms imply inquiry methodologies?. DM Fetterman (Ed.), Qualitative approaches to evaluation in education*. New York: Praeger.
- Hammersley, M. (2017). Interview data: a qualified defence against the radical critique. *Qualitative Research*, 17(2), 173-186.
- Hannemyr, K. (2018). *Kommersialisering av norsk langrenn* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo].
- Hansen, B. G. (2015). *Ung skiløper i nord. En studie av ulike faktorerens betydning for juniorløpere i langrenn og skiskyting* [Masteroppgave, UiT].
- Harwood, C. & Knight, C. (2009). Stress in youth sport: A developmental investigation of tennis parents. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(4), 447-456.
- Helsen, W. F., Starkes, J. L. & Van Winckel, J. (2000). Effect of a change in selection year on success in male soccer players. *American Journal of Human Biology: The Official Journal of the Human Biology Association*, 12(6), 729-735.
- Henriksen, K. (2010). *The ecology of talent development in sport: A multiple case study of successful athletic talent development environments in Scandinavia* [PhD, University of Southern Denmark].
- Henriksen, K. (2011). *Talentudviklingsmiljøer i verdensklasse*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Henriksen, K. (2014). Kunsten at skabe verdensklasse-et indspark fra sportens verden. *Fortsat talentudvikling i dansk film v. Heidi Philipsen, side 19, 6*.
- Henriksen, K., Larsen, C. H. & Christensen, M. K. (2014). Looking at success from its opposite pole: The case of a talent development golf environment in Denmark. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12(2), 134-149.
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010a). Holistic approach to athletic talent development environments: A successful sailing milieu. *Psychology of Sport and Exercise*, 11(3), 212-222.
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010b). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 20, 122-132.

- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2011). Riding the wave of an expert: A successful talent development environment in kayaking. *The sport psychologist*, 25(3), 341-362.
- Hills, L. (2008). Youth culture and sports development. *Management of sports development*, 165-182.
- Holt, N. L. & Dunn, J. G. (2004). Toward a grounded theory of the psychosocial competencies and environmental conditions associated with soccer success. *Journal of applied sport psychology*, 16(3), 199-219.
- Hurtel, V. & Lacassagne, M.-F. (2011). Parents' perceptions of their involvement in their child's sport activity: A propositional analysis of discourse. *Journal of Language and Social Psychology*, 30(4), 421-439.
- Høigaard, R. (2016). *Gruppedynamikk i idrett*. Cappelen damm akademisk.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan Gjennomføre Undersøkelser? Innføring I Samfunnsvitenskapelig Metode* (2. utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jowette, S. E. & Lavallee, D. E. (2007). *Social Psychology in Sport*. Human Kinetics.
- Kusenbach, M. (2003). Street phenomenology: The go-along as ethnographic research tool. *Ethnography*, 4(3), 455-485.
- Larsen, C., Alfermann, D. & Christensen, M. (2012). Psychosocial Skills in a Youth Soccer Academy: A Holistic Ecological Perspective. *Sport Science Review*, 21.
- Larsen, C. H., Alfermann, D., Henriksen, K. & Christensen, M. K. (2013). Successful talent development in soccer: The characteristics of the environment. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(3), 190.
- Larsen, C. H., Louise, S. K., Pyrdol, N., Sæther, S. A. & Henriksen, K. (2020). A world class academy in professional football: The case of Ajax Amsterdam. *Dansk Idrætspsykologisk Forum*.
- Li, C., Wang, C. J. & Pyun, D. Y. (2014). Talent development environmental factors in sport: A review and taxonomic classification. *Quest*, 66(4), 433-447.
- Markula, P. & Silk, M. L. (2011). *Qualitative research for physical culture*. Springer.
- Martindale, R. J., Collins, D. & Abraham, A. (2007). Effective talent development: The elite coach perspective in UK sport. *Journal of applied sport psychology*, 19(2), 187-206.
- Martindale, R. J., Collins, D. & Daubney, J. (2005). Talent development: A guide for practice and research within sport. *Quest*, 57(4), 353-375.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370-396.
- Maaløe, E. (1996). Casestudier af og om mennessker i organisationer [Case studies by and about people in organizations]. *Copenhagen: Akademisk forlag*.

- Maaløe, E. (2004). In case of case research. *Department of Organization and Management, Aarhus University. Aarhus.*
- NIF. (2021). *Lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite.* Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite. <https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/juss/lover/nifs-lov-1.1.2021.pdf>
- Nilssen, V. L. (2012). *Analyse i kvalitative studier: den skrivende forskeren.* Universitetsforlaget.
- Norges skiforbund. (2016). *Skipolitisk dokument 2016-2020.* Norges skiforbund. <https://www.skiforbundet.no/globalassets/02-felles---medier/02-dokumentarkiv-moter/01-skitinget/2016/skipolitisk-dokument-2016-2020.pdf>
- Norges Skiforbund. (u.å). *Verdigrunnlag og hovedmål.* Norges skiforbund <https://www.skiforbundet.no/norges-skiforbund/felles-lover-og-regler/verdigrunnlag-og-hovedmal/>
- Oliversen, S. S. (2013). *Satsing på langrenn og utdanning: En kvalitativ studie av kombinasjonen satsing på langrenn og utdanning* [Masteroppgave, Norges idrettshøgskole].
- Patrick, H., Ryan, A. M., Alfeld-Liro, C., Fredricks, J. A., Huda, L. Z. & Eccles, J. S. (1999). Adolescents' commitment to developing talent: The role of peers in continuing motivation for sports and the arts. *Journal of youth and adolescence*, 28(6), 741-763.
- Patton, W. & McMahon, M. (2014). *Career development and systems theory: Connecting theory and practice* (Bd. 2). Springer.
- Pope, D. G. & Pope, J. C. (2014). Understanding college application decisions: Why college sports success matters. *Journal of Sports Economics*, 15(2), 107-131.
- Postholm, M. B. (2005). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasesstudier.* Universitetsforlaget.
- Relvas, H., Littlewood, M., Nesti, M., Gilbourne, D. & Richardson, D. (2010). Organizational structures and working practices in elite European professional football clubs: Understanding the relationship between youth and professional domains. *European Sport Management Quarterly*, 10(2), 165-187.
- Rezania, D. & Gurney, R. (2014). Building successful student-athlete coach relationships: examining coaching practices and commitment to the coach. *SpringerPlus*, 3(1), 1-11.
- Roberts, G. C., Treasure, D. C. & Conroy, D. E. (2007). Understanding the dynamics of motivation in sport and physical activity: An achievement goal interpretation.
- Roulston, K. (2010). Considering quality in qualitative interviewing. *Qualitative Research*, 10(2), 199-228.
- Ruud, C. R. (2019). *Talentutvikling i norsk ishockey – Et kvalitativt studie av miljøet og tilstanden for talentutvikling i norske ishockeyklubber* [Masteroppgave, NTNU Trondheim].

- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2002). Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective. *Handbook of self-determination research*, 2, 3-33.
- Rønbeck, N.-F. (2006). *Familie og venners rolle i rekruttering og utvikling av idrettstalent*. Høgskolen i Finmark (HiF).
- Rønbeck, N.-F. & Vikander, N. O. (2010). Select your parents with care!–The role of parents in the recruitment and development of athletes. *Acta Kinesiologiae Universitatis Tartuensis*, 15, 62-100.
- Rønbeck, N.-F. & Vikander, N. O. (2011). The role of peers: Siblings and friends in the recruitment and development of athletes. *Acta Kinesiologiae Universitatis Tartuensis*, 17, 155-174.
- Schein, E. (1992). *Organizational Culture and Leadership* (1. utg.). San Francisco: Jossey-Bass inc. Publishers.
- Schneider, P. (2020). *A Successful Talent Development Environment in an Amateur Soccer Club* [PhD, Leipzig University].
- Slack, T. & Parent, M. M. (2006). *Understanding sport organizations: The application of organization theory*. Human Kinetics.
- Soberlak, P. & Cote, J. (2003). The developmental activities of elite ice hockey players. *Journal of applied sport psychology*, 15(1), 41-49.
- Solli, G. S. (2020). *The development process of the most successful Winter Olympian in history* [PhD, NTNU Trondheim].
- Stambulova, N., Alfermann, D., Statler, T. & Côté, J. (2009). Career development and transitions of athletes: The ISSP position stand. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7(4), 395-412.
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P. L., Seippel, Ø. & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(02), 132-151.
- Strauss, A. & Corbin, J. M. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Sage Publications, Inc.
- Strindheim skiklubb. (2020). *Årsmelding sesongen 2019/2020*. http://strindheimil.no/wp-content/uploads/2021/03/A%CC%8Arsm%C3%B8te_A%CC%8Arsmelding-2020-Strindheim-ski.pdf
- Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. utg.). Gyldendal akademisk.
- Toppidrett langrenn HVGS. (u.å). *Opplegg og utviklingstrapp for toppidrett langrenn v/ Heimdal VGS (Internt dokument)*.
- Tranckle, P. & Cushion, C. J. (2006). Rethinking giftedness and talent in sport. *Quest*, 58(2), 265-282.

- Uhlig-Nordølum, E. (2019). *Frafall i langrenn: Et klubbperspektiv* [Masteroppgave, Norges idrettshøgskole].
- Utdanningsdirektoratet. (2021, 30. januar). *Hvilke smitteverntiltak skal skoler følge?* Hentet 28. april fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smitteverntiltak-for-barnehager-og-skoler/#157226>
- Van de Pol, P. K. & Kavussanu, M. (2012). Achievement motivation across training and competition in individual and team sports. *Sport, Exercise, and Performance Psychology, 1*(2), 91.
- Wellisch, M. (2016). Gagne's DMGT and underachievers: The need for an alternative inclusive gifted model. *Australasian Journal of Gifted Education, 25*(1), 18.
- Wellisch, M. & Brown, J. (2012). An integrated identification and intervention model for intellectually gifted children. *Journal of Advanced Academics, 23*(2), 145-167.
- Westermarck, M. (2016). *Talent Development in Female Football: What characterizes a successful environment?* [Masteroppgave, Umeå University].
- Wilkinson, S. (2004). Focus Group Research. I D. Silverman (Red.), *Qualitative research: Theory, method and practice* (s. 177-199).
- Wolfenden, L. E. & Holt, N. L. (2005). Talent development in elite junior tennis: Perceptions of players, parents, and coaches. *Journal of applied sport psychology, 17*(2), 108-126.
- Wylleman, P., Alfermann, D. & Lavallee, D. (2004). Career transitions in sport. *Psychology of Sport and Exercise, 5*(1), 3-5.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research : design and methods* (5th ed. utg.). SAGE.
- Aalberg, R. R. (2014). *Når talentutvikling ikke blir talentavvikling: en casestudie av utviklingsmiljøet i Rosenborg Ballklub* [Masteroppgave, NTNU Trondheim].
- Aalberg, R. R. & Sæther, S. A. (2013). Trøndelag-verdens beste "skinsjon". *Idrottsforum.org*
- Aalberg, R. R. & Sæther, S. A. (2016). The Talent Development Environment in a Norwegian top-level football club. *Sport Science Review, 25*(3-4), 159-182.
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2014). *Skapte virkeligheter : om produksjon og tolkning av kvalitative data* (2. utg. utg.). Universitetsforl.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

«Sentrale faktorer for et suksessfullt talentutviklingsmiljø i langrenn»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke ulike faktorer som påvirker utøverens utvikling, samt hvordan talentutvikling drives i langrennsmiljø som historisk sett har lyktes i å føre juniorutøvere opp til seniorelitenivå. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Med et holistisk syn på talentutvikling ønskes det i dette prosjektet å belyse sentrale faktorer i et suksessfullt talentutviklingsmiljø, ved bruk av Henriksen (2010) sin ATDE & ESF- modell som analytisk verktøy. Prosjektet har som formål å undersøke ulike faktorer som påvirker utøverens utvikling både på mikro- og makronivå, samt hvordan talentutvikling drives i langrennsmiljø som historisk sett har lyktes i å føre juniorutøvere opp til seniorelitenivå. Forskningsspørsmålet som dette mastergradsprosjektet ønsker å finne svar på er;

Hvilke faktorer og relasjoner er viktig i et utviklingsmiljø, for at en langrennsløper skal lykkes i overgangen fra junior til seniorelitenivå?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Institutt for sosiologi og samfunnsvitenskap ved NTNU Trondheim, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Spørsmål om å delta i studien kommer på bakgrunn av aktualiseringen ovenfor, samt klubbens lange tradisjoner med mange og gode langrennsløpere. I den forbindelse er det naturlig at du som enten juniorutøver, seniorutøver, trener eller leder i klubben, blir spurt om å delta.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltagelse i studien innebærer et intervju på cirka 1 time. Intervjuene dreier seg i hovedsak om miljøet i langrennklubben, hvordan du opplever relasjonene mellom ulike aktører (trenere, skole, foreldre, venner, krets, forbund etc.), og hvordan dette påvirker utøveren.

Intervjuet vil bli gjennomført digitalt over teams eller lignende. Opplysningene i intervjuet vil bli registrert med lydopptak, samt skriftlige notater underveis.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun undertegnede, og min veileder ved NTNU, Ingar Mehus som vil ha tilgang til opplysningene som samles inn.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data.

- Deltagere vil ikke kunne bli gjenkjent i publikasjonen, da navn vil bli omgjort til fiktive navn.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er i juni 2021. Etter dette vil alle personopplysninger og opptak bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges tekniske- og naturvitenskapelige universitet (NTNU) har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- *Ingar Mehus*, ingar.mehus@ntnu.no ved *Norges tekniske- og naturvitenskapelige universitet*.
- Vårt personvernombud: *Thomas Helgesen*, thomas.helgesen@ntnu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personvertjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Ingar Mehus

Student
Knut Tromsnes

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Sentrale faktorer for et suksessfullt talentutviklingsmiljø i langrenn*» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i digitalt intervju.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide juniorutøver

Introduksjon:

- Litt om meg selv og prosjektet
- Fortell om samtykkeskjema

Utøvers bakgrunn:

- Fortell litt om deg selv, og din tilknytning til din klubb
  - Hvor lenge har du vært med i klubben?
  - Hva var grunnen til at du valgte begynne i akkurat denne klubben?
  - Hvordan opplever du det å være en del av denne klubben?
- Hvilke faktorer tenker du er viktige for at du skal bli best mulig i langrenn?
- Synes du at Strindheim har et godt talentutviklingsmiljø?
  - Evt. Hvorfor er det et godt miljø?

Mikromiljø:

Beskrivelse av ATDE- modellen

- Hvilke personer i din nærhet føler du hjelper deg i veien mot å nå elite seniornivå?
  - Evt. Er det noen som du føler hindrer deg?
- Hvordan vil du beskrive treneren din?
  - Hvilke roller og oppgaver har han/hun?
  - Hvilke verdier brenner han for?
- Hva synes du om de eldre eliteutøverne i klubben?
  - Forbilder? Overlegene? Jordnære? Ingen tanker?
  - Har du noen kontakt med dem?
  - Hvordan vil du beskrive denne kontakten?
- I din daglige treningshverdag, hvordan vil du beskrive rollen til:
  - Yngre utøvere i klubben?
  - Skolen?
  - Din familie?
  - Støtteapparat i klubben (fysio, smørere etc.) ?
  - Dine venner både i og utenfor klubben?

Makromiljø:

- Har du personer innenfor eller utenfor idretten du ser opp til?
- Hvordan vil du beskrive den norske ungdomskulturen?
  - Hva føler du er de dominerende verdiene blant unge generelt i samfunnet?
  - Hvordan føler du at ungdomskulturen påvirker din sportslige hverdag?
- Hvordan vil du beskrive den nasjonale kulturen?
  - Hva vil det si å være norsk langrennsløper?
  - Hvordan påvirker dette din treningshverdag?
- Hvordan opplever du at klubben samarbeider med miljøet rundt den?
  - Beskriv relasjonen mellom klubben og:
    - Skolen?
    - Dine foreldre?
    - Andre klubber?
    - Krets, kretslag, forbund og landslag?
    -

Suksessfaktorer basert på ESF

Beskrivelse av ESF modellen

Forutsetninger:

- Hvordan opplever du klubbens ressurser?
  - Tilgang på trenere? Kvalifiserte trenere?
  - Fysio, smørere etc.?
  - Anlegg?
  - Økonomiske midler?
- Opplever du at disse ressursene er tilstrekkelig for din treningshverdag og for at du skal ha en optimal utvikling?

Prosess:

- Kan du beskrive hvordan den daglige treningshverdagen er i dette laget?
  - Hvordan og hvor ofte trener dere?
  - Hvor ofte er det renn i konkurransesesong?
  - Treningsleirer?
  - Har dere noen sosiale aktiviteter utenom trening? Eks.?
- Andre ting som er vesentlig i deres treningshverdag?
- Hva er dine mål for sesongen?
  - Hvem har satt disse målene?
  - Hvilken innflytelse hadde du på dette målet?

Organisasjonskulturen

- Hva vil du si karakteriserer kulturen i dette miljøet? (lagets verdier)
- Har dere noen spesielle tradisjoner i laget? Eks?
- Har du en spesiell historie som du føler er typisk for juniorlaget til skiklubben?
- Har dere spesielle symbol (logo, klesstil etc.) som er viktig for miljøet?
  - Hva betyr disse for deg?
- Har klubben et spesifikt motto eller visjon?
  - Beskriv det.
  - Føler du dette mottoet eller visjonen påvirker din treningshverdag?
    - På hvilken måte?
- Hvis en skiløper fra annen klubb ble invitert til å være med deres lag i en uke, hva tror han eller hun ville beskrevet som den største forskjellen fra andre miljøer?

Individuell utvikling:

- Kan du fortelle litt om hva du lærer, som en del av dette miljøet?
  - Hvilke holdninger verdsettes?
  - Når opplever du at trenerne dine er fornøyde med innsatsen din i trening og renn.
  - Hvilke verdier tar du med deg videre fra dette miljøet?
  - Lærer du noe som også er nyttig utenfor idretten?

Tidsperspektiv:

- Hva tror du kan gjøres for å gjøre dette miljøet enda mer suksessfullt?
- Hvilke tradisjoner vil det være fornuftig å beholde?

Er det noe mer du vil tilføye, eller spørre om før vi avslutter intervjuet?

Vedlegg 3: Intervjuguide trenere

Introduksjon

- Litt om meg selv og prosjektet
- Fortell om samtykkeskjema

Treners bakgrunn:

- Fortell litt om deg selv, og din tilknytning til klubben?
  - Hvor lenge har du vært i klubben?
  - Hva er dine roller/oppgaver i klubben?
  - Hvordan hadde det seg at du begynte å jobbe i skiklubben?
  - Hvordan føles det å være en del av denne skiklubben?

Intro:

- Synes du skiklubben har et suksessfullt talentutviklingsmiljø?
  - Hva er et suksessfullt utviklingsmiljø i dine øyne?
  - Hva er klubbens «hemmelighet» til et suksessfullt utviklingsmiljø?

Mikromiljø:

Beskrivelse av ATDE- modellen og avklaringer

- I forhold til personer og institusjoner rundt utøveren, hva er viktige resurser for at du skal kunne hjelpe utøveren til utvikling?
  - Eventuelt, er det barrierer eller noe som hindrer deg i å hjelpe de til utvikling?
- I forhold til juniorutøvernes idrettslige utvikling, hvilken innvirkning vil du si at disse aktørene har:
  - Klubbens ledelse?
  - Klubbens eliteutøvere?
  - Ulike eksperter i klubben (hvis det er noen) ?
  - Yngre utøvere?
  - Venner både i og utenfor idretten?
  - Familie?
  - Skole?

Makromiljøet:

Over på det litt større miljøet

- I tilknytning til juniorutøvere og deres idrettslige utvikling, hvilken innvirkning vil du si at:
  - Utdanningssystemet i Norge har på utøveren? – Er det forenelig med det å satse på langrenn?
  - Hva med Norges idrettsforbund?
  - Medias innvirkning på utøveren?
- I form av å være en barriere eller en ressurs for utøvernes idrettslige utvikling, hvordan vil du beskrive:
  - Norges nasjonalkultur?
  - Den dominerende ungdomskulturen i landet?
  - Langrennskulturen i Norge?
  - Den generelle idrettskulturen i Norge?

- Hvilken av disse kulturene vil du si er mest synlig i miljøets hverdag?

Forhold innad i miljøet:

- Hvordan ser du klubben og Heimdal sin samhandling med miljøet rundt? Kan du komme med eksempler på hvordan klubben samarbeider med:
  - Skole
  - Foreldre/familie
  - Klubber i nærområdet
  - Forbundet (NSF)
- Hva gjør du som trener for å opprettholde gode samarbeid med disse aktørene?

Suksessfaktorer basert på ESF:

Beskrivelse av ESF modellen

Forutsetninger:

- Kan du fortelle litt om klubbens struktur både i dag og tidligere (om den har vært endret nylig)?
- Hvordan vil du beskrive klubbens ressurser?
  - Fasiliteter/anlegg?
  - Trenerkompetanse?
  - Annet støtteapparat? Fysio, smørere, etc?
  - Økonomiske midler?
  - Annet?
- Føler du at du som trener har tilstrekkelig med ressurser for å kunne hjelpe utøvere til utvikling?

Prosess:

- Kan du beskrive hvordan den daglige trenerhverdagen er?
  - Hvor ofte har du trening med juniorgruppa?
  - Hva vil du beskrive som din viktigste arbeidsoppgave i juniorutøvernes sin treningshverdag?
- Andre ting som du anser som vesentlig i deres treningshverdag?

Organisasjonskulturen:

- Hva vil du si karakteriserer kulturen i miljøet? (lagets verdier)
- Hvis en trener eller leder fra en annen klubb ble invitert til å være en del av skiklubben/heimdal VGS en periode - hva tror du vedkommende hadde påpekt som de største forskjellene fra andre klubber?
- Har du en spesiell historie om noe du føler beskriver klubben og juniorgruppa sine verdier?
- Klubbens logo og symbol utad – Hva symboliserer den for deg?
- Har dere i gruppa noen spesielle tradisjoner?
- Har klubben noe eget motto/visjon – Hva er dette?
  - Hva gjør du som trener for å etterleve dette motto? Er det noe du tenker over når du planlegger trening?
- Hva gjør du for å opprettholde kulturen som er i gruppa og klubben?

Individuell utvikling:

- Hvordan tror du det påvirker utøverne å være en del av akkurat dette miljøet?
  - Idrettslige ferdigheter?
  - Endring i holdninger?
  - Egenskaper de kan ta med seg utenfor idretten?

Tidsperspektiv:

- Hvilke mulige utfordringer tror du miljøet kan møte på?
- Hva kan gjøres for at miljøet skal bli enda mer suksessfullt?
- Hvilke tradisjoner synes du vil være fornuftig å beholde?

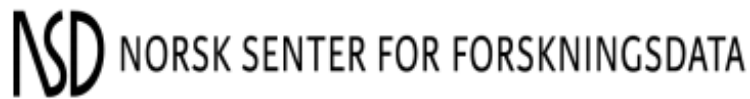
Er det noe mer du vil tilføye, eller spørre om før vi avslutter intervjuet?

Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

27.5.2021

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Talentutvikling i en norsk langrennklubb

Referansenummer

862788

Registrert

08.12.2020 av Knut Tromsnes - knuttrom@stud.ntnu.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) /
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Ingar Mehus, ingar.mehus@ntnu.no, tlf: 73591619

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Knut Tromsnes, knuttrom@ntnu.no, tlf: 97755412

Prosjektperiode

01.01.2021 - 10.07.2021

Status

19.01.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

19.01.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 19.01.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 10.07.2021.

LOVLIG GRUNNLAG FOR UTVALGET

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte i utvalget til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

LOVLIG GRUNNLAG FOR TREDJEPERSON

Prosjektet har som formål å se på talentutvikling i et langrennsmiljø som historisk sett har lyktes i å føre juniorutøvere opp til seniorenivå. En av faktorene som undersøkes er relasjonen mellom utøver og trener. Under datainnsamlingen kan det fremkomme personopplysninger om trener via intervjuer med utøver og andre i klubben. Majoriteten av trenerne er en del av utvalget, men tidligere trenere i klubben vil bli tredjepersoner. Disse vil få informasjon om behandlingen. Det skal bare registreres alminnelige kategorier av personopplysninger om tredjeperson og disse skal anonymiseres fortløpende.

Prosjektet vil behandle personopplysninger om tredjeperson med grunnlag i en oppgave av allmenn interesse.

Vår vurdering er at behandlingen oppfyller vilkåret om vitenskapelig forskning, jf. personopplysningsloven § 8, og dermed utfører en oppgave i allmenhetens interesse.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være utførelse av en oppgave i allmenhetens interesse, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e), jf. art. 6 nr. 3 bokstav b), jf. personopplysningsloven § 8.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER - UTVALGET

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER - TREDJEPERSONER

Så lenge tredjepersoner kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 14), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning

(art. 19), protest (art 21).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Teams og Nettskjema er databehandlere i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Tore Andre Kjetland Fjeldsbø
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

